

CASA ȘCOALELOR
BIBLIOTECA PEDAGOGICĂ

I. G. VALENTINEANU

No. 14833

ESILIUL ROMÂNILOR ÎN RUSIA

ȘI

TESTAMENTUL LUI PETRU CEL MARE

MIȘCAREA DE LA 9-11 IUNIÛ 1848. - GUVERNUL
DE LA 1848 ȘI EMIGRANȚI. - POESII POLITICE. - SCRISORI
DIN TIMPUL RESBELULUI FRANCO-GERMAN

I-a EDITIONE

— PREȚUL 2 FRANCI —

BUCURESCI

Typ. UNIVERSUL, L. Cazzavillan, str. Brezoiului No. 11

1896

I. G. VALENTINEANU

75097
Sublet

F. Sen

ESILIUL ROMĂNILOR

IN RUSIA

SI

TESTAMENTUL LUI PETRU CEL MARE

14614

23171

BUCURESCI

Typografia UNIVERSUL, Luigi Cazzavillan

No. 11, — Strada Brezoianu, — No. 11

1896

Biblioteca Centrală Universitară

B 75097

Cota

Inventar 141614

52125

ESITUL ROMÂNILOR

IN FRUNTA

TRADUCERE DE LA

B.C.U. Bucuresti

C141614

949.8

I. G. VALENTINEANU

Dedicat

Martirilor și Eroilor politici

P R E F A Ț A

Am dedicat această carte martirilor și eroilor Români cari, prin luptele și sacrificiele lor, au nutrit flacăra patriotismului și a democrației, și au pus fundamentele viitorului naționalității române.

Eroi rebelului de la 1877 — 78 au sfârșit, împreună cu Plevna, trufia otomană, și au arborat drapelul independinței și suveranității naționale. Eroi martiri de peste Carpați, ca Horia, Cloșca și Crișan, și ca Avram Iancu la 1848, au înfruntat trufia și șovinismul maghiar, dând viață națională și deschizând calea viitorului la patru milioane de români sub-jugați.

Revoluțiunea lui Tudor Vladimirescu de la 1821, revoluțiunea de la 1848, ca și sacrificarea glorioșilor Domni Români Cantacuzino, Brîncovénu și Grigore-Vodă Ghica al Moldovei, morți sub iataganul turcesc pentru naționalitate, a fost sămînța dătătoare de viață aruncată pe pământul României pentru sfârșirea străinismului și a oligarhiei, a fost protestarea via a conștiinței naționale contra usurpatorilor din întru și din afară.

Fie ca exemplul patriotic al martirilor și eroilor români din trecut și present să aducă ródele sale bine-făcătoare în viitorul României; fie ca luptele și sacrificiele lor pentru naționalitate și democrație să fie imitate de generațiunile presente și viitoare.

I. G. Valentinénu.

ESILIUL ROMANILOR

IN RUSIA

Sentimentul de patrie
este mult mai puternic
în om când el se află în
esiliu și pe pământ străin.

Țera zălog.—Ocupațiunea rusescă

Era în anul 1854 când România, luată zălog de către Ruși, gemea sub opresiunea oștirilor rusești și a instrumentelor moscovite din țară. O teroare lugubră coprinsese toate sufletele românești, un doliu negru se întinsese peste tota națiunea. Unii mai slabi de înțeles își ziceau: «Nu mă scăpăm din ghiarele Rusiei, precum nu a putut scăpa nici nefericita Polonia. Alții se afirmau și protestaui necontentit pe toate căile posibile, pe ascuns ca și pe față, contra

acestei cuceriri deghizate și barbare. Emigrații de la 1848 rîdicaū la Paris, Londra și ori pe unde se aflaū, drapelul suveranității și independenței române în fața Europei și a puterilor garante, în contra violațiunii teritoriului român de către Rusia. O mulțime de scrieri protestătore furnicaū în țeră din partea lor și a străinilor filo-români.

Domnitorul țarei Barbu Știrbeiū, adus de străini pe tron, după înăbușirea revoluțiunii de la 1848, fugise în Austria împreună cu mai mulți boeri.

Țera era guvernată de Ruși cu ajutorul cîtor-va ruso-filii. Legile erau suspendate și starea de asediu proclamată în tótă țera. Totul era supus unui regim militar rusesc. Nu mai era libertate nici siguranță pentru dioa de mâine. Baioneta și cnutul rusesc domniaū singure în locul legilor și instituțiunilor țarei.

Autoritățile publice erau tóte în mîna năvălitorilor. Principele Gorciacov era, după Liders, comisarul estr., guvernatorul civil al țerei. Baron Budberg comandantul militar, și fanariotul Ioanid, care mai în urmă s'a împușcat nebun de remușcarea conștiinței, era ministru de interne, iar Radu Roseti, prefectul poliției Capitalei. Toți aceștia formaū autoritatea supremă și guvernaū țera și capitala în numele *pravoslavniciei* Rusii. Gemea și copilul din fașă de împilarea și terórea instrumentelor rusești....

Afară de emigrații și democrații de la 1848 cari se aflaū în străinătate și cărora le era comod de a protesta și a lupta în contra Rusiei, în țeră numai cîte-va voci energice de luptă și de protestare se auziaū din când în când în

favórea țerei împilate și în contra năvălitorilor ei. ¹⁾

Colegii, profesorii și gazda mea

Eram student în gimnaziul sf. Sava din București, clasa a 6-a, având de colegi dintre cei cari mai trăesc încă, pe frații Stătești, Daniileni, Cantiliș, Cruțescu, astăzi general, inginerul M. Papadopolu, Poenariș, I. Coculescu și alții, iar de profesorii pe Hil, Crezzescu, Pop Cernătescu, Leca, A. Marin, Limburg și a.

Locuiam cu amicul meu din copilărie Nae Georgescu, tiner onest și plin de inimă, care simpatisa mult cu ideile liberale și de renaștere națională, de și nu se espunea nici odată pe tărîmul practic pentru triumful ideilor salvătoare, ci mă povățuia tot-d'a-una ca să fiu cu minte și să nu mă pun cu cei mari și puternici!...

Bietul amic! el nu avea cultura liberală și

1). Ca vocea patriotă a repausatului și mult regretatului proprietar și fost primar model, Nicolae Coculescu, regeneratorul Piteștilor și fondatorul teatrului național din acest oraș, care la 1854 ca și la 1848 se travestise în țeran rătăcitor pentru a scăpa de urgia ciocoilor și a Muscalilor. Ca vocea fraților Golești, regeneratorii țării și fondatorii primei școle românești din comuna lor încă din timpul lui Tudor Vladimirescu. Ca vocea fraților Riurenți, promotorii naționalismului și democrației și a căror casă era asilul tuturor patrioților, cari ca A. Cuza, Negri, Cogălniceanu, Panu, Ioneștiș, Scribanș, Bălceștiș, Crețuleștiș, Romanesciș, Ghiculeștiș și alte mari caractere românești întrețineau flacăra patriotismului și a democrației române în popor, și aducéu terórea în tabăra inamicilor némului românesc.

Unor asemenea bărbați de inimă și caracter țera este datóre a ridica monamente de recunoscință și venerațiune eternă.

scóla patriotismului, care le dobîndisem de la părinți și de la dascălul meu grec Ión Arghir din Tesalomagnisia, cari mă învățase să iubesc patria și libertatea și să'mî sacrific chiar viața pentru ele. Nae Georgescu era patriot și liberal din instinct, iar nu din convingerea puternică a culturai și desvoltărei rațiunii, care face pe cetățenul revoluționar.

El învățase la părinți supunerea órbă și preceptele despotice și umilitóre: *crede și nu cerceta, capul plecat de sabie nu este tăeat.*

Dar să revenim la subiectul nostru.

Ocupațiunea țerei de oștirile rusești preo- ocupa și îngrijea fórté mult lumea, care, cîte o dată răsufila pe tăcute prin rézbunări parțiale și demonstrațiuni ostile. Tinerimea scolară cu simțiminte mai arzătoare nu putea face de cât a conspira pe tăcute și a protesta prin distribuirea de satire și scrieri clandestine ca *Ursul lui Eliad, Protectoratul rusc, Blestemul țerei contra Moscoviților* și scrierile de la 1848 pe care le răspîndeau în public cu mare precauțiune, protestând ast-fel contra inamicului comun și arborând drapelul salvării, cea ce ne espunea la tóte pericolele. Ast-fel, într'o zi, un amic din sferele înalte imî spuse *în secret* că, după denunțarea unor ruso-fili oficiali și oficioși, Ruși, formaseră liste de proscricțiune pentru Siberia în care figuram și eu. Nu-'mî venea a crede că ómenii de stat ai Rusiei vor împinge imprudența pînă acolo. Dar acésta ne revolta și mai mult în contra *străinului*, și indignațiunea tinerimei scolare creștea din zi în zi degenerând într'un fel de parocsism național.

Sgomotul de ezil în Siberia se acredită însă și mai mult prin arestarea în București a lui

Constantin Rôtă, secretarul consulatului englez, Constantin Racoviță nepotul fraților Golești, Constantin Florescu, Emanoil Chinezu din Craiova, Constantin Zaman din Caracal, Arhimandritul Zăgănescu și fratele său monahul Pandelescu Zăgănescu, I. Străchinescu din Rîmnicul Vilcei, C. Crețeanu din București în locul poetului G. Crezeanu fost consilier președinte al Curții de Casație, colonel Cuza și colonel Filipescu Dubău din Moldova cari, ca comandanți și șefi, refuzaseră a da regimentele lor Rușilor, spre a combate alături cu ei în contra Turcilor.

Toți cei arestați în țară erau destinați *pentru Siberia pe viață!!!*

Ne lua groza când auziam de Siberia, căci știam ce este acest vast mormînt politic care a înghițit atîtea sute de mii de martiri politici, și care astăzi a devenit o a doua Polonie rusescă.

Intrarea Turcilor în țară.

Se respândise sgomotul că Rușii fuseseră bătută la Calafat și urmăriți de Turci pînă la Olt.

Acastă noutate așa de îmbucurătoare care respîndise o nouă viață printre Români, întăria speranța unei apropiate salvări de ocupațiunea rusescă care ne sugruma. Eu vîzînd că sgomotul despre arestarea secretă și esilarea Românilor în Rusia se întetșese mai mult și temîndu-mă ca să nu pue mîna și pe mine, mă hotărîi a pleca din București la Pitești, cu scopul de a intra în tabăra turcescă și a mă pune la adăpostul urmăririlor poliției moscovite.

Prefectul ruso-fil Teodor Brătianu.

Abia sosisem în Pitești, în mijlocul rudelor mele, și mă ved chemat la ocîrmuire, printr'un dorobanț care 'mî spuse că are *poruncă* să mă ducă la *ispravnicul* Teodor Brătianu.

Ducându-mă cu dorobanțul la prefectură, și anunțându-mă, prefectul ruso-fil mă primi în-dată și'mî zise :

— Am poruncă ca să te trimet la București ; nu te teme însă ; sunt *prieten* cu Budberg și Gorceacov, *bine-voitorii* și *protectorii* noștri. 'Ți voi da o scrisore de recomandatie, și nu ți se va întâmpla nimic. Suntem Piteștenii amânduoii, și eu garantez pentru d-ta, mă înțelegi ? Gorceacov și Budberg sunt omeni *buni* și *civilizați*. Ei te vor *protege* ca pe un băiat cu minte. Află încă că nu te trimit ca *arestant politic*, ci ca *cinovnic* din partea *ocîrmuirii* ca se ducă banii la vistierie !

— 'Ți mulțumesc, Domnule prefect, de onoarea și încrederea ce-mî arăți. Dar nu înțeleg ce drept au Rușii asupra Românilor, și care poate fi culpa mea pentru a fi ridicat din orașul meu natal și din mijlocul rudelor, de către un prefect român...

— Suntem în stare de rezbel și de ocupațiune... zice prefectul.

— Eu nu sunt militar ci un simplu student civil... Domnule prefect !

— Destul... Fiți gata, căci de sêră căruciora de poștă vine să te ia împreună cu dorobanțul meu pus la serviciul d-tale !...

— Să'mî acordați un termen de 24 ore ca să mă pregătesc.

— Nicî un termen nu'ți pot acorda. Veți pleca chiar astă-sêră, ca *cinovnic*, nu ca ares-

tant. Trebuie să trimit bani la vistierie, nu mai pot întârzia... Am *poruncă*. Și apoi crezi că eu nu știu ce lucrezi d-ta? Crezi că nu am aflat că faci propagandă contra Rușilor, și că ai închinat chiar toaste pentru Sultanul Abdul Megid? Noi suntem o țară mică și supusă. Nu trebuie să ne compromitem înaintea a tot puternicului nostru protector și autocrat al tuturilor Rușilor.

— Dar Sultanul este suveranul țerei, d-le prefect, și noi suntem sub garanția colectivă a șapte puteri europene.

— Nicî o vorbă mai mult, 'mî respunse zbirul rusesc*).

Mă retrăseii însoțit de un gendarm care avea ordinul să stea lîngă mine pînă va veni căruciorul de poștă ca să mă ia.

Ajungînd acasă însoțit de un dorobanț, găsiu tôte rudele desolate și protestînd cu lacrimi în ochi contra prefectului. Erau în stare să'l sfișie dacă ar fi fost față.

Nu trecu o oră și căruciorul sosi cu un alt dorobanț care mă invită ca să mă urc într'însul nepermițîndu-mî a mai lua nicî chiar bagagele necesarii. Ambii dorobanți se urcară unul înaintea și altul alături de mine, și pornirăm în mijlocul aclamațiunilor ostile ale o

*). În arhiva ministerului din afară există un ordin al lui Gorciacov către guvernul român prin care i se ordonă ca să mă ridice cu forța și să mă trimită în Rusia, ca unul care am îndrăsnit a profana sînta personă a țarului Rusiei. Acésta mi-o confirmă onor. veteran registrator al ministerului de interne D. C. Christodorescu, funcționar pe acele timpuri la acel minister.

rășenilor și rudelor care 'mî strigară de repe-
te ori :

— La revedere... la revedere...¹⁾.

Violarea domiciliului meu în București

Ce se întîmplase însă la București, în lipsa mea ? Sbirul rusc de la poliția Capitalei 'mî călcase casa și 'mî ridicase toate hârtiele, până și cărțile de scólă. Găsiseră la mine : *Proclamația revoluțiunei de la 1848*, mai multe gazete din timpul revoluției : *Poporul Suveran*, *Protectora-tul rusc*, de Eliade, și mai multe satire și poesii politice relative la împrejurări, precum *Blestemul României contra Moscoviților* și a Ța-rului lor *Nicolae*, *dedicat martirilor libertății*.

Iată dar atîtea elemente de acuzațiune, și *probe criminale* spre a fi trimis în Siberia pe viață, ziseseră negreșit muscăliții de la putere către patronii lor ! Iată inamicii Rusiei, un scolar român, pe cînd totă țera e cu Rusia și pentru Rusia !...

Arestarea la poliție

După o călătorie de o noapte și o zi cu că-ruciorul de poștă, ajunsei în București, unde fusei condus la guvernorul civil, prințul Gor-ceacof, de aci la comandantul militar Budberg care la rîndul său mă espediă la fanariotul

1). Această arestare ruso-ciocoiască a costat viața ta-tei și a unei mătușe cari auzind că m'aș împușcat mus-calii, aș căzut bolnav în pat, și la reîntorcerea mea din Rusia, nu 'y am mai regăsit în viață.

Ioanid, ministru de interne, în cupeu închis; apoi, escortat de câțiva gendarmii călări, acesta mă trimise la aga Radu Roseti care, fără a mă vedea măcar, mă espediă cu același cupeu la poliție, unde fuseiū pus *la secret* într'o cameră obscură de jos, cu două sentinele la ușă.

Peste nópte, unul din soldații de sentinelă, 'mī zise oftând și cu lacrimile în ochi:

— Domnule! Nu e bine de d-ta; aū maī trimes erī nópte pe D.D. C. Florescu și C. Racoviță pe care tot noi 'i am păzit. Vē trimit tot nópte ca să nu simțā lumea și să sarā sē vē scape.

— Ce o vrea Dumnezeū, fraților. Astă-zī suntem în mâna lor, dar mâine... bun e Dumnezeū. Tare trebuie să fie Rusia dacă se teme de un băiat ca mine care nu am de cât 22 de anī și sunt scolar în clasa a 6 a a gimnaz'ului Sf. Sava, ziseiū. Zēū, periculos inamic are Rusia în mine. Dar ce vreți! Sbirii și uneltele lor trebuie să se recomande stăpînilor lor. Nu sunt de vină Rușii, ci ciocoii noștri cari ne vînd lor. Dar, bun e Dumnezeū. *Românul nu piere*, zice vechea zicătore. Vom scāpa și de astă-datā cum am maī scāpat și alte-orī de dînșii; căcī Dumnezeu nu voesce peirea Românului. Dar, în cele din urmă, să perim noi și sē scape țera.

— Dar, dac'aī sci, domnule, cît sufer locuitorii de la Muscalii puși în cuartire! Maī că nu e casă care să nu aibā muscalul ei, afară de casele boeresci, 'mī respunse soldatul, un oltén inteligent și cu 24 măsele.

Ingrijitooul poliției veni și'mī spuse că *tai-nul* meū este o jumătate sfanț pe zi și nópte, adecă 42 de banī, și că dacă voesc sē'mī aducā pâine și brînză. Eū îi ceruī o pereche călimări

și hârtie ca să scriu o petiție către aga Roseti prin care să protestez contra arestărei mele și punerii la *secret*, și să'î cer libertatea. Mi se răspunde că nu am voie nici să scriu, nici să citesc, nici să ved pe cine-va; că aga nu poate să mă vază, că are ordin sever ca să nu mă lase să comunic nici chiar cu dînsul, afară numai când va fi vorba de ale mîncării.

Obosit de drum, adormii pe un pat cu rogojină fără nici un așternut, căci era luna lui Maiu.

Abia adormisem, și mă deștept într'un zgomot infernal de săbi și tropăituri. Crezui de o cam-dată că vin să mă ūcigă în închisore. Dar de o dată apare pe ușă, cu mîna pe sabie, figura sinistră a lui căpitan Costache Chehaia, un om scurt, chior, schiop, infirm de mîna stîngă, un om aspru, cu căutătura cruntă și încrucișată, în fine un adevărat monstru însemnat de Dumnezeu pentru a fi unelta de opresiune a străinilor contra Românilor.

— Ai bagage, domnule? mă întrebă el răstit.

— Nu am nici un bagagiū, domnule. M'au luat din Pitești fără să mi se dea voie a lua ceva cu mine.

— Urméză-mă. Cred că o să'ți dea drumul!

Mă urcară într'o birjă și, urmat de patru gendarmi călări, mă duseră la consulatul rusesc și mă închiseră în nisce beciuri suterane unde la cincî pași de mine zăriiu o figură cunoscută... Era C. Zaman din Caracal, o altă victimă, ca și mine, care sta trist și gînditor, căci tocmai atunci se căsătorise.

Uitând pozițiunea mea de arestant sau prizonier politic, mă repezii la dînsul ca să'l sărut și să'l întreb de sorta noastră.

— *Pastoiū*, îmi strigă un cazac apucându-mă

de guler și, fără să fi observat pînă atunci că gendarmii români dispăruseră pentru a fi înlocuiți cu cazaci.

Incremeniiu. Am crezut un moment că eram aduși în acele beciuri spre a fi împușcați, dacă nu'mi aducem aminte că la sosirea mea acolo observasem două cărucioare de poștă cu cîte patru cai obosiți de așteptare, în mijlocul curții de la baron Meitani.

Pornirea în Rusia

Era aproape miezul nopții când un ofițer rus veni la noi și apropiindu-se de Zaman, ne ținu următoarea cuvîntare în limba francesă:

— Domnilor! Sunteți denunțați de poliție și de autoritățile române de revoluționarii contra M. Sale împăratului și armatelor sale. Guvernul meu a hotărît ca să fiți trimiși în Rusia. Nu vă temeți însă; Rusia nu e o țară sălbatică și tirană precum o credeți. Veți găsi în Rusia ómenii tot așa de civilizați ca și Dv., dacă nu și mai mult. Geandarmii noștri au ordin să vă trateze bine, să vă procure toate cele trebuincioase; iar la cea mai mică nesupunere saú împotrivire din partea dvs., au ordin să vă impusce!...

Ne urcarăm fie-care, eu și Zaman, în cîte o cărucioră de poștă, avînd cîte un gendarm rus la stînga și altul în față, și amîndouă ținîndu-mănele pe pistóle și săbi.

Curtea consulatului rusesc era plină de gendarmi români în cap cu căpitan Costache, care ne escortă pînă la Urziceni, de unde dispăru fără măcar a'si lua ziua bună de la noi.

Ispravnicul de Buzeu Ion Marghiloman

Călătorind zi și noapte, conform ordinului rusesc de a nu repausa de cît la schimbarea cailor de poștă, ajunserăm la Buzeu, unde era ispravnic al județului vestitul Ion Marghiloman, alt sbir rusesc care nici voi să ne vază la cererea ce 'l-am făcut. Aci auzirăm vorbindu-se de lumea ce ne înconjura ca pe niște feare sălbatice, că un alt prizonier român anume Străchinescu trimis și el în Rusia, scăpase din mâinele cazacilor cari, după 24 de ore, fură împușcați.

Inchipuți-vă ce sôrtă ni se pregătea noă cari nici nu ne gîndem la fugă, de și unii amici bine-voitori ca Mihail Marghiloman, S. Voinescu și alții șopteau din public ca să otrăvim cazacii și să scăpăm.

Barbaria prefectului muscălesc Ion Marghiloman a fost așa de mare către noi în urma incidentului eroic al lui Străchinescu, în cît a trimis ordin ca la masă să nu ni se permită cîte și furculițe.

Pornirăm din Buzeu în mijlocul urărilor de bună reîntôrcere în patrie, din partea publicului Buzoén.

Ajungînd la Iași, o plôe torențială ne pătrunsese pînă la piele, ast-fel în cît, jobenul meu, căci pornisem cu joben de la Pitești, devenise așa de greu și nesuferit pe cap, în cît mi se părea că atîrnă o sută de ocale.

La schimbarea cailor, un jidan din popor, 'mî cumpără o șapcă și'mî luă jobenul în schimb, împreună cu o rublă¹⁾.

1). Când am trecut Prutul, în Basarabia, am sărutat cu lacrimi în ochi pămîntul românesc, luând într'o hîrtie puțin dintr'însul pe care 'lă sărutam și'lă udam în tóte zilele cu lacrimile nóstre, nesciind dacă o să avem fericirea ca să'l mai revedem vre-o dată.

După șase zile de călătorie zi și noapte, trecând prin Basarabia, aflară de la cîți-va Români bine-voitori cari se apropiară de căruciorul nostru de poștă în timpul schimbării cailor, cu mare temere și mirare, că colonelul Cuza, devenit mai în urmă domn al României și colonelul Filipescu Dubău, fuseseră asemenea esilați, unul în cetatea Benderului, cel-alt în Chișinău pentru că refuzaseră a da rușilor regimentele lor ca să se bată cu turcii.

De și nu ne era permis a vorbi cu nimeni de cît numai cu cazacii noștri cari nu sciau de cît rusesce și cu care nu ne înțelegem de cît prin pantomien, unii din români basarabeni, adaptați sistemului rusesc, ne comunică indirect noutăți, vorbind între dînșii în gura mare ca să auzim noi, în timpul schimbării cailor de poștă când eram inundați de lume împrejurul cărucioarelor noastre de poștă.

Orașul Mohilău

Intrând în orașul Mohilău de pe marginea Nistrului, care desparte Basarabia de Rusia, ne am bucurat auzind pretutindenți limba românească în Mohilăul român ca și în Mohilăul rusesc de peste Nistru, ceea ce denotă puterea de absorbire a elementului latin contra elementelor străine.

Ne părea că suntem în patrie. De aci însă, accentul melodios și mîngietor al limbei materne începu să dispară și nu mai auziam de cît accentul răgușit și monoton al rasei mongole. Părea că mergem spre mormânt, pentru că nu sciam dacă vom rămănea la Chiev sau în Siberia, dacă vom fi împușcați, sau numai esilați.

Chievul

În fine, ajunserăm la Chiev în mijlocul sgotului lugubru și asurzitor al clopotelor de la Lavră și atâtea biserici; căci rușii au mai multe biserici de cât scoli. Conduși la guvernatorul general Vasilcicov, acesta ne trimise la comandantul cetății care, între baionete, ne espediă la un *obaht* din cetate unde ofițerul *de zi* ne dechise, pe rînd, o ușă în parter, și, pogorându-mă singur într'o galerie suterană coprînzînd mai multe chiliuțe sau cabine zăvorite cu lacăte mari, 'mî deschise una din acele celule strîmte și întunecose care figurau în dreapta și în stînga, umede și infecte, căci apa curgea din ziduri, un pat acoperit de fin, o boltă de zid pe d'asupra patului de la ușă pînă la zidul de pămînt, te punea în poziție de a nu putea sta de cît, sau lungit în patul cu pae, sau a te învîrți aplecat în jurul patului. O lumină slabă licărea de la o ferăstrue din suprafața pămîntului. Obosit de o călătorie de opt zile și opt nopți în căruciorul de poștă, căzuî mai mult mort pe patul cu fin, și nu mă mai desceptaiu de cât a treia zi la strigătele sălbatice ce străbătéu din galerie, pe ferăstruia ușei cu geam din partea *vistavoiiului Ivan* care 'mî striga:

— *Gospodin cușait?* (Domnul mănîncă?)

Autoritatea rusescă dedea cîte zece *copeici* de fie-care arestant pentru întreținerea sa; și acești bani se dedéu tot soldaților de pază, sau *vistavoilor*. Ce putéi dar să faci cu 40 de bani pe zi, din care mai furatu și soldații?

Mă credém într'un mormînt. Sunetele clopotelor de la bisericile rusești îmi păreau sunete de mórte care 'mî mărea și mai mult în-

tristarea. Cabina mea de și era strîmtă și nu conținea de cît spațiul patului, dar mai era și bolta de d'asupra care mă împedeca de a face vre-o mișcare; trebuia să mă învîrtesc, cocoșat, împrejurul patului, căci tavanul celulei atingea prin boltă suprafața patului. Acesta era sistemul celular rusesc. Tot mobilierul camerei mele se compunea dintr'o cofă cu apă și un hîrdău pentru necesitățile naturei, care se scotea la o săptămână o dată. Inchipuiți-vă dar aer și temperatură rusescă...

Stam trist și mă gîndeam la poziția noastră și la sôrta camaradilor mei. Unde vor fi ei și ce vor fi făcînd? Ce va fi avînd de gînd cu noi stăpînitorii noștri? Ne vor împușca sau ne vor trimite în Siberia? Nu sciam ce să cred. Muriam de urît și de dorul patriei, de dorul libertății. 'Mă trebuia aer, că atmosfera aceea mă îneca. Eă cel puțin eram mai tînăr; abia împlinisem 22 de anî; dar camarazii mei? Tot așa vor fi suferind ei? Așî fi dat viața ca să'î mai pot revedea; căci nu e nimic mai trist de cît a fi singur în închisóre. Un companion și o ocupațiune este cea mai mare mîngiere pentru un arestat.

Tocmai mai târziu aflaiu de la pasnicul meu Ivan că *tovarășii* mei sunt tot în același suteran, fle-care în cîte o chilie ca și a mea, și sub acelaș regim. Acésta mă mai înveseli puțin căci nu eram singur. De bucurie începui să strig ca un turbat, uitând pozițiunea în care mă aflam: strigam într'una, Racoviță! Florescu! Zaman! Rótă! Chinezu! Crețeanu! Cuza! Filipescu... Dar nici un răspuns! Paznicul speriat de strigătele mele veni în cabină, 'mă puse mîna la cap și'mă turnă o cofă cu apă rece crezînd că sunt nebun.

- Ce e ? strigaî speriat.
- *Nicivo* (nimic) 'mî zise el.
- *Nicivo* ? îî respunseiü eü.

Numaî în străinătate, și mai ales în închisóre simte cine-va cît de tare este sentimentul de patrie. Incepuiü sã plâng de dorul camarazilor mei, de dorul patriei.

Ivan mã întrebã dacã trebuie sã anunțe pe ofițerul de pazã ca sã aducã un doctor. Îî respunsei cã nu trebuie și cã voiü înghiți durea în mine.

Tótã ocupațiunea mea era o muscã și un pãiajen care nu sciü cum se strecuraserã în cabina mea mai mult întunecósã ! Mi se pãrea cã am douî tovarãși și le plângem sórta de a suferi împreunã cu mine...

De urît, mã ocupam în tóte zilele a'mî scutura hainele și a mã purica, și'mî era necaz cã nu mai era nici praf, nici insecte pe rufele mele, pentru a mai avea o ocupațiune și o distracție. Prinseiü musca și o bãgaiü în cofa gólã de apã, acoperind-o cu o hãrtie ; dar mã gândiiü la închisórea nóstrã, 'mî fu milã și îî dedeiü drumul.

Când mã sculam diminéța cãutam musca și pãiajenul pe carî îî avém ca pe cei mai bunî tovarãși ai mei, și simțiam o bucurie nespusã regãsindu-î ; îî mângãiam și 'mî venea sã'î sãrut, dar 'mî era témã sã nu'î strivesc.

Pomana

Intr'o zi de *prasnic* pasnicul 'mî aduse cîteva mezelurî spuindu-mî cã este pomana de la trecãtorî ; apoi 'mî oferi o cămașã grósã de soldat ; cãci cămașa mea se înegrise ca călda-

rea și făcuse insecte care 'mă procura o ocupațiune zilnică contra *urâtului* ce mă coprinsese. Dar în cămașă găsiu și două romane franceze: *Mon Révêche* și *Lelia*. 'Mă veni să le mănânc de bucurie. Mă puseu pe cetit plângând și temându-mă ca să nu le isprăvesc curând și n'o să mai am altele. Cărțile erau de la princessa Vasilicof, 'mă zise Ivan, iar cămașa de la comandăție.

Vizita comandantului cetății

Un sgomot asurzitor de săbi și de chei mă făcu să tresar și să întrerup cetitul. Auziudeschizându-se monstruosul lacăt de la celula mea.

Era comandantul cetății însoțit de o escortă de ofițeri cari intrară fără să salute, și cu un ton brutal, comandantul 'mă zise în limba franceasă :

— Ești prizonier din București ?

— Sunt student, esceleță.

— Dar pentru ce ai voștri v'au trimis aici ?

— Escelența Sa care ne ține închiși ca pe niște câini, trebuie să scie mai bine de cât noi.

— Eă sciu ca și d-ta. Am fost în România, și vă cunosc în destul ; sunteți niște revoluționari, voi Români, un popor rebel și nesupus....

— Escelența Vóstră ne face mare onóre tacșându-ne de revoluționari, dar cred că nu este generos a se insulta un prizonier. Sciu atăta că sunt un student care își iubesc țera...

— Sunteți revoluționari, 'mă repetă comandantul răstit și trântind ușa după dînsul.

Rămăseu înmărmurit de atăta brutalitate.

Mă așteptam la vr'o pedepsă, și'mi părea rău că l'am supărat...

Strămutarea la Cazemat

Cazematul este o închisore mare cu două etage: jos sunt criminalii de rînd, iar sus criminalii politici cari se espediau de aci, unii în Siberia, alții în diferite localități din fundul Rusiei.

Eram instalați cîte două într'o cameră. Séra la 7 ore ne închidéu, dimineața la cincî ore ne deschidéu camerile, și ast-fel puteam să comunicăm cu toții într'o sală mare din prejurul camerelor. Era o mare ușurare și mîngiere pentru noi din cea ce eram mai înainte prin suterane unde nu putém comunica cu nimeni.

Ne formasem un menagiū escelent, căci ni se dedea cîte o jumătate rublă pe zi în mîină, din care contribuiam fie-care cîte 20 *copeici* pe zi pentru mîncare, iar restul 'lū păstram pentru alte trebuințe. Ne împărțisem rolurile: unul se însărcinase cu bucătăria, altul cu masa, eu spălatul ș. c. l. t. iar eu 'mî rezervasem funcțiunea de *marmiton*, adică ajutorul bucătărului care era Emanuel Chinezu. In acest cazemat cei mai mulți din arestanți erau Polonezi cari dispunéu de tóte: banî, haine, cărți erau la dispozițiunea noastră, căci Polonezii cari au trecut prin scóla practică a suferinței, sunt ospitalieri și bunî camarazi; ca popor martir, ei înțelegéu pozițiunea noastră și simpatisau cu prizonierii politici. Tótă ziua discutam cu ei, cîntam, citém, făcém politică in contul opresorilor noștri.

Republică în Rusia

Ca să lază cine-va cât de mult Rușii sunt susceptibili în cestiuni politice, voi nara o anecdotă haslie întâmplată în cazematul nostru și care a speriat și buleversat totă garnizóna cetății Chievului.

Camaradul nostru D. Emanoil Chinezu, avea o manta cu căptușelă roșie, precum era moda pe atunci. O atirna la ferestra deschisă a camerei sale, și vântul adiind, o mișca din loc filfiind afară ca un stindard roșu. Comadantul cetății trecând pe dinaintea cazematului, vede că filfie ceva roșu în formă de drapel. Dă alarma, trîmbițele și tobele răsună ca în timp de rezbel, și o companie de soldați, cu comandantul în cap năvălesc în cazematul nostru, și cu un ton aspru, întrebă cine dintre noi a pus un drapel roșu la ferestră ?

— Eü escelență! respunse posesorul mantalei, și dacă 'mî dați voe să vă esplic și să mă apăr, vă voi spune cauza.

— Vorbiți, îi zise răstit comandantul.

— Cunósceți, escelența vóstră, respunse Em. Chinezu, istoria formării statelor în triburi, comune, monarhií saü republici. Noi ceștia de aici, arestanții Dvs. politici și democrați din convingere, formăm un mic stat democratic saü republican în cazematul nostru; căci dacă nu eram democrați nu ne-ați fi închis aici. Dar un stat republican, fie chiar în miniatură, putea-va óre esista, escelență, fără a avea un drapel? Cea ce vedeți dar în acel postav roșu al mantalei mele este chiar drapelul micéi nóstre republici, și înainte de a ni'l smulge, trebue să treceți peste corpurile nóstre...

Comandantul înțelese farsa spirituală a ca-

maradului nostru și ironia explicațiilor sale, și încântat că a fost numai o glumă, zise rîzînd și salutându-ne de plecare.

— Luați mantaua aceea de la ferestră și nu mai faceți asemenea glume periculoase care pôte să vă compromită și să vă espună și mai mult.

Pregătirile militare

Fortificările Chievului urmau cu foc și înverșunare. În toate zilele se vedeu de la ferestrele noastre munițiunii și arme cutrierând cetatea, regimente în retragere sosind din România și Crimeea unde se concentrase lupta decisivă, mai ales prizonierii politici din legiunile străine cari căzuseră în mâinele Rușilor în lupta de la Sevastopol.

Un prizonier Polonez

Intr'o zi auzim un sgomot infernal de fere și săbiu, pornind de pe scările cazematului. Aducéu un prizonier politic care căzuse la reșel în mâna Rușilor. El era cu fere de mîni și de picioare și se numia Roscofski. Adus în sală pentru a fi închis într'o cameră, el strigă plin de emoțiune și curagiū:

— Salutare fraților Români! M'aū adus din Crimeea unde am avut nenorocirea să cad prizonier în mâna acestor barbari!... M'aū judecat de pe legile marțiale de și nu sunt militar, și m'aū condamnat pentru Siberia!...

— Pe cât timp! întrebaiū eu.

— Pentru totă viața, răspuse prizonierul cu nepăsare!

Tótă nóptea el a cîntat *Marsilieza*, *Cracóvénca* și felurite imnuri și marșuri revoluționare poloneze.

Am admirat curagiul și hotărîrea acestui patriot polon, acestui fiú al liberării Poloniei martire; când o națiune are asemenea fiú, ea nu póte peri. Polonia dar va trăi, și póte va veni timpul când Rusia, la rîndul ei, va fi aneacsată Poloniói libere; căcî rasa polonă este mai inteligentă și mai energică de cît cea rusească; și apoi ea posedă simțul libertății și este oțelită în suferință. *Sângele nevinovat cere răzbunare*, zice o veche macesimă. Sutele de mií de martiri poloni cari au perit în Siberia, pe ghilotină și în închisorile rusești vor aduce cu timpul fructele bine-făcătoare pentru liberarea Poloniei.

A doua zi, un escadron de cazaci călări se afla înaintea cazematului, și transportat într'o cărucioră de poștă escortată de acel escadron a pornit spre Siberia în strigătele entusiaste de:

— Să trăescă România! Să trăescă Polonia libere și independente!

Este de notorietate universală cum Polonií au fost și sunt tratați de Ruși. Sute de mií au perit în ghețurile Siberiei, prin închisori și eșafóde. Pensionate de fete au fost închise și ficele polone bătute cu cnutul, numai pentru că au cugetat, au simțit și au lucrat polonesce.

Nimeni nu a uitat cum a fost maltratată principesa Anselia Ghica, Masalski, celebra Dora d'Istria care a fost smulsă de la o serată împăratéscă de către un aghiotant rus și bătută cu cnutul numai pentru că avusese nobilul curagiú patriotic de a închina un toast, la o serată împăratéscă în fața împăratului Nicolae Pavlovici, pentru România zálogită, pa-

tria sa natală, și pentru triumful armatelor ali-ate contra Rusiei. Acastă insultă barbară a fost cauza divorțului de soțul ei, generalul rus Malsavsky.

Sistema guvernului rusesc

Guvernul rusesc are sistema de a îmbunătăți treptat sorta prizonierilor politici. Instalați în cazemate, avem permisiunea de a ne preumbla cu rîndul prin cetate, între patru baionete; apoi ne aũ dat voe a umbla numai cu un soldat cu tesac; în cele din urmă ne aũ ridicat din cazemate și ne aũ transportat în quartire sau case particulare din cetate unde avem voe a ne plimba totă ziua prin oraș însoțiți de cîte un soldat, la cincî pași după noi.

Formarăm cunoscințe cu mai multe familii polone și ruse care ne acordaũ ospitalitatea cea mai nobilă, invitându-ne adese ori la mese și serate, și puindu-ne la dispoziție cărți și gazete neprohibite de censura rusescă care le *forfeca* și *înegrea* părțile prohibite.

Datorim o vie recunoscință familielor Proscura, E. Dorjinska, Ruscofski, Savazcki și alți cari ne ușuraũ traiul și ne procuraũ tôte distracțiunile posibile.

Gazetele franceze censurate, erau sau forfecate, sau înegrite pe părțile prohibite de censura rusescă, ast-fel că în loc de o gazetă întregă, adese ori nu avem de cît bucățele sau fășii de gazete.

Cnutul

Intr'o diminéță, un doctor polonez, amic al nostru, ne invită în piață ca să vedem ce n'am

mai văzut, un spectacol oribil: *pedépsa cu cnutul*. Era o ocaziune mare pentru noi. Iată cauza acestei sentințe barbare:

O femeie ca de vre-o 50 de ani, trăise în concubinagiū cu robul unui nobil, saū proprietar. În Rusia toți proprietarii sunt nobili, iar *mojići*, burgezi și țeranī sunt robi.

Murind amantul femeiei, ea plecă de la stăpânul său care voia să și-o însușescă ca róbă.

Femeea liberă adresă o petițiune guvernatorului prin care îi arăta că ea nu era soția robului repausat, ci numai țiitoare; prin urmare proprietarul robului nu are nici un drept de a o reține ca róbă, în stăpînirea lui. Pentru motivul că reclamanta îndrăsnise să-și revendice libertatea și dreptul ei de femeie liberă contra unui nobil, fusese dată în judecată și condamnată la 100 lovituri de cnut, în vilég. Piața era plină de lume în jurul unui eșafod. Cortegiul se compunea din victimă, un preot, un medic, un agent al autorității cu sentința în mână, patru geandarmī și sute alți împrejur, căliul cu două ajutóre care ducéu cu ei bicele fatale de pele plumbuită. Confesată de preot, căci putea să móră sub loviturī, agentul administrației ceteri sentința în mijlocul unui murmur general de indignare. La un semnal al judecătorului esecutor, doi geandarmī o luară de brațe și urcând-o tiriș pe scările eșafodului, femeea bătrînă, slabă și tremurîndă leșină pe platoul de sus și căzu din mâinele gendarmilor. Doctorul, examinându-ī pulsul, declară că condamnată nu va fi în stare să suporte nici măcar o lovitură de cnut, căci va muri.

— Ertare! ertare! strigă publicul înfuriat și din ce în ce mai numeros. O ridicară mai mult mórta, și dispărură cu ea în mijlocul cor-

tegiului infernal. Ast-feliu, nu mai afluam nimic despre sorta nefericitei femei, dacă a murit de frică, sau a fost grațiată.

Suteranele secrete

Rușii sunt foarte discreți când e vorba de secretele de stat. Ni se spunea la Chiev că sunt o mulțime de închisori secrete și chiar suterane pe lângă sau sub Nipru, dar nimeni nu cunoscea locul Golgotei și execuțiunii. În barbarii, *pravoslavnicii* de ruși sunt superiori *păgînilor* de turci; când muria vre un condamnat din închisorile lor, nimeni nu scia locul înmormintării cadavrului.

Aferim civilizație, și bravo creștinism!

Cu toate acestea, ei țin mult la opiniunea străinilor către care doresc să se recomande de civilizați și filantropi. Poporul însă este bun și ospitalier, dar sistema de guvernământ odioasă și abominabilă ca și despotismul Cesarian.

Teocrația și autocrația.

Ca orî-ce popor ignorant, rușii sunt religioși fanatici. Ei cred în Dumnezeu și Țarul. Guvernul esplotază credulitatea religioasă a publicului în interesul autocrației. Alimentează și întreține sentimentele fanatice prin instituțiunile teocratice la care poporul se închină cu idolatrie și se supune orbesce în interesul monarhiei absolute; căci sufletul dominat o dată, corpul se supune cu mai mare înlesnire.

Ast-fel, în Chiev există o biserică catedrală cu numele *Pecetca* și cu catacombe suterane în

care se află o mulțime de mósce saŭ *Mumiï*. Acestă biserică este un fel de *hagialic* la care miŭ de pelerinŭ vin din tóte părțile Rusiei ca să se închine și se depue obolul lor, luŭ Dumnezeŭ saŭ Cesarului, căci la Ruși Cesarul și Dumnezeŭ sunt tot una.

Este ceva surprinzător a vedea lângă fie-care sfînt, grămezi de monede în aramă, argint și chiar în aur de care nu se atinge nimenŭ de cît călugării și guvernul. Orŭ-care alt profan ar lua din aceŭ banŭ, móre, zice credința populară rusescă.

Imprejurul catedraleŭ este un fel de bazar universal de obiecte *sânte*: icóne, mătăniŭ, crucŭ și felurite alte obiecte sacre de tóte cualitățile și de tóte prețurile, și care se vînd închinătorilor. De aceia *lavra* are venituri colosale cu care se vine în ajutorul statului în caz de rebel și de pericol național.

Ne coborîrăm și noi ca să vedem acel *ierusalem* rusesc despre care ni se tot vorbia, căci Rușiŭ au sfînțitŭ lor propriŭ localŭ pe care nuŭ recunoște calendarul bisericeŭ ortodoxe greco-răsăritene.

Precedați de douŭ călugări cu lumînări de cêră în mînă și urmați de gardienŭ noștri, intrarăm într'un labirint de galerii suterane și întunecóse, sculptate în pămînt și în care la fie-care cotitură, vedem cîte o mumie lângă care se afla grămezi de banŭ, ca un îndemn pentru visitorŭ de a da și ei ca cei de mai înainte.

Trebuia să ne închinăm și noi ca bunŭ creștinŭ și să sărutăm fie-care din acele mósce. Dar, din cauza atitor sărutări pe zi, aspectul lor devenise atît de desgustător în cît ne abținurăm din sărutat, de frică de a nu contracta

vre o bătă. Călugării, observînd rezerva noastră, ne întrebă dacă suntem creștini?

Spre a eși din acest impas, unul din camarazii noștri avu prezența de spirit de a răspunde:

— Nu, părinte. Suntem Turci.

Era ceva care te făcea să leșini de rîs văzînd mina sălbatică ce făcură călugării ruși, speriați, și depărtându-se de noi ca de necuratul.

La fie-care mumie ne opriam și ni se spunea:

— Aici este cutare *sânt*, cutare martir care a făcut cutare minuni sante ș. c. l. t.

Sufocam de căldură și infecție și eram nerăbdătorii să eșim cît mai curînd din acest labirint umed și întunecos cu o temperatură așa de grea.

Eșind, ne oprirăm în bazar unde cumpăram, ca amintire, cîte-va obiecte *sante* rusesci pe cari voiam să le ducem cu noi în patrie ca suvenir, dacă vom mai revedea țera noastră.

Eșind din curtea catedralei, ne oprirăm la poartă spre a fuma puțin pînă va trece plóea care începuse. Un călugăr trecînd pe lîngă noi, vede o țigară lepădată din care eșia încă fum. Călugărul începe să'și facă cruce și să scuipe.

— Ce este asta? întrebăram noi pe un Polonez prizonier care venise împreună cu noi.

— Călugărul a văzut țigara și crede că este dracul care 'lă ispitesce, ne răspuse Polonezul care cunoscea mai bine de cît noi obiceiurile și credințele poporului rusesc.

Incepurăm să rîdem cu hotot de asemenea absurdități demne numai de un popor incult și sălbatic.

Sântul Mitrofan din Vorones

Pe lângă sântii improvisați de regimul și poporul rusesc, saū de fanatismul lor religios, ca cei de la monastirea *Peceatca* din Chiev, se află și în orașul Vorones, ca în mai multe alte părți ale Rusiei, un sânt a nume Mitrofan, proclamat de fanatismul rusesc și recunoscut de guvern prin decret împărătesc. Iată ce mi s'a spus chiar de către Ruși în privința acestui sânt din timpii moderni pe care calendarul bisericesc al religiei ortodoxe răsăritane nu 'lă recunoște de cât ca o a doua edițiune improvisată de ruși.

În timpul împăratului Nicolae Pavlovici móre la Vorones un călugăr anume Mitrofan pe care poporul rusesc 'lă proclamă de sânt. Guvernatorul raportază la Petersburg despre acest fericit eveniment. Guvernul, ca să menageze credulitatea publică care e în interesul auto-crației, trimise la Vorones o comisiune *ad-hoc* care constată și raportă guvernului că părintele Mitrofan, bun, milos și iubitor de popor, de și era cam bețiv, însă bine-facerile lui și simpatiile ce'și cîștigase în public, 'lă clasifică cu drept cuvînt între sântii bisericeii ortodoxe rusesci.

În baza constatărilor oficiale și a raportului comisiunei, gnvernul, în unire cu sinodul, decretază de sânt pe monahul Mitrofan.

De atunci poporul, ca și guvernul rus a făcut dintr'însul un cult și o speculă permanentă religioasă. Mii de pelerini inundază biserica cu móscele acestei noui creațiuni rusesci care aduce statului venituri mari prin numeroși închinători de tótă ziua și vînzarea obiectelor

sânte ce se debiteză zilnic în bazarul bisericeî sântului *Mitrofan*.

Iată dar un nou venit ce și-a asigurat guvernul rusesc din specula celor sânte și credulitatea saü ignoranța publică.

Incã o familie martirã

Intr'o zi, pe când mă aflam în librãria *Savațky* din Chiev, suburbia *Podolia*, o damã maturã se coborã dintr'un cupeü elegant și intrã în librãrie. Librarul 'mî spune cã acea damã este o mare aristocratã polonã cu numele de *Emilia Dorojinsky* și care doresce sã 'mî facã cunoștința și sã 'mî vorbescã de o afacere fõrte delicatã și urgentã.

Dupã salutãrile obicõnuite, librarul, cu un aer sficios și discret, ne invitã într'o camerã lateralã unde își avea biuroul. Iată dar ce 'mî povesteste dõmna *Dorojinska* cu lacrãmile în ochi și plinã de emoțiune :

— Domnule *Valentinene* ! Dumnezeü v'a adus aici la Chiev pentru binele nostru și salvarea mea. Sunt o nefericitã mamã de familie cu o avere destul de însemnatã. Am doui fiü și o fiicã orfanã de tatã. Fiiü mei înrolaü în legiunea polonezã din *Crimeea* și *Constantinopol*, au cãzut prizonierü în mâinele *Rușilor*. Imediat ei au fost judecaü dupã legile militare, de și nu sunt militarü, și condamnaü în *Siberia* pentru tõtã viața. Fiica mea este închisã într'o monastire, fãrã nicü o judecatã ; averea mea confiscatã, și eü pusã sub privigherea și interdicțiã de a mãi putea administra averea mea, saü a eși din oraș ; iar omul meü de încredere, secretarul saü intendentul

casei, închis în suteranele cetății unde ați fost și d-vs. În trei zile el va fi judecat pentru crimă de stat. De la această judecată depinde salvarea sa și peirea noastră definitivă. Este vorba dar de a i se strecura la închisore o scrisore confidențială, prin ofițerul de gardă al *obactului*, care s'îl pue în cunoștința răspunsurilor ce trebuie să dea la interogator, spre a nu se pune în contradicere cu declarațiunile mele, căci atunci sunt perdată pentru tot-d'a-una împreună cu unica mea fiică și cu totă averea mea.

«Sarcina ce vă implor este, în adevăr, gravă și periculoasă tot-odată, dar de la inteligența și curagiul Dvs. depinde totul; cunoșteți mulți ofițeri, și mai ales Poloni. În numele cerului dar și al umanității, vă rog faceți totul pentru ca această scrisore să pătrundă până la omul meu de încredere înainte de a fi chemat la instrucție.

Rugămintele și lacrimile acestei nobile martire, precum și cauza pentru care trebuia să mă expun, m'a mișcat adânc, și m'a făcut ca să primesc sarcina fără esitare și fără să mă mai gândesc la consecințele teribile ce trebuia să atragă după sine, în cas de descoperire și nereușită, mai ales că tot pentru un asemenea caz, un ofițer de gardă de la o altă închisore politică fusese împușcat cu câte-va zile înainte, numai pentru că introdusese în secret, niște rude ale unui deținut politic.

Primii scrisore și așteptai până să înopeteze ca să mă pun pe lucru. Noroc că tocmai în acea seră se afla de gardă un ofițer polon amic al nostru, anume Hmelofsky, un anti-rus și liberal înfocat.

Surprins de vizita mea la acea oră, îi făcui cunoscut scopul...

Luă scrisoarea repede strângându-mă de mână, și o ascuse la piept retrăgându-se repede de mine. Plecaiți emoționat și nerăbdător de rezultatul vizitei mele nocturne.

A doua zi d. Savatcky 'mă exprimă recunoștința dómnei Dorojinka spuindu'mă că intendentul arestat primise scrisoarea și depusese chiar a doua zi: că nu se găsisese caz de urmărire în contră'î, nici contra dómnei și domnișórei Dorojinska, rămíind pedepsiți numai fiil condamnați în Siberia pe viață.

Priimiți de la d na Dorojinska și o frumoasă scrisóre de recunoștință conjurându-ne să nu părăsim Rusia la liberare, până ce nu vom visita-o la proprietățile sale din Podolia și Ucraina.

Mă grăbiți a arde acea scrisóre, după cum mi se prescrisese printr'insa.

Nu știu care va fi astă-zí, după 40 de ani, starea politică și socială a Rusiei; dar sub autocrația lui Nicolae Pavlovici, poporul gemea sub jugul cel mai odios, și se afla în cea mai de pe urmă tréptă a apăsării și degradării omenești.

Vedéi pe strade, la tot pasul, ómeni și femei íngenunchind în praf și noroiu înaintea unui agent polițienesc sau administrativ. Ómenii forței umblând în vileag și la lumina zilei cu câte un biciu sau cnut în mână, pe care 'l aplicaú orí-cáruí mojić¹⁾ fără jenă și fără scrupul, după cum îi dicta capriciul său interesul personal.

Un popor rob e condus ca o turmă de oi.

¹⁾ Mojić însemnează în rusește omul din popor.

Maî că nu era zi ca să nu vezi pe strade scene barbare, ómenî bătúţ, maltrataţi şi conduşi între baionete sau suliţe de cazaci.

Privém cu oróre şi indignaţiune la asemenea barbariî şi'mî ziceam în mine :

— O Dómne ! mult timp va maî suferi poporul rusesc aceste barbariî şi acéstă ruşine a civilisaţiunii omenestî ?...

Beţia era încă dominantă şi tolerată în tóte sferele societăţii. Vedéy adese orî nobilî civilî şi militari superiori şi chiar femeî de condiţie căzênd pe drum de beţi ce erau.

În familiî chiar *votchi* sau spirtul nestins figura ca dulceţa de noi.

Țar, religie, patrie

De teamă ca aliaţil să nu înainteze spre nordul Rusiei ca în timpul lui Napoleon cel mare, se formară legiuni de voluntari-miliţieni, sub un costum de *cruciaţi*, şi pe cascheta lor era scrisă deviza :

Țar, religie, patrie.

Adecă, țarul maî mare chiar de cât religia, chiar de cât patria !

Minunat regim ! Fericită țară !

Recrutarea. Rechisiţiile militare

Recrutarea şi rechisiţiile militare în Rusia se făceau prin ţipete şi răcnete oribile care se urcau până la cer. Era o adevărată vînătoare de ómenî şi de obiecte care te mişca adînc şi provoca în inimile tuturor indignarea şi blestemul contra unor asemenea barbariî. Recruţi

erau duși legați în lanțuri de mâini și de picioare și sub lovitură de cnut. Dacă vre un recrut saū proprietar cuteza a se plânge și a protesta era pedepsit cu lovitură de cnut. Recidiva atrăgea de pe sine osânda în Siberia pe termen mărginit saū chiar pe viață.

Armata era întreținută într'o stare letargică de beție și de abrutisare, ast-fel în cât soldatul nu mai era un om, ci o mașină orbă în serviciul despotismului cesarian al țarului și uneltelor sale autocratice.

Căderea Sevastopolei

Dar, de odată se lați vestea despre căderea Sevastopolei în mâna aliaților... și despre înaintarea acestora spre Chiev...

Inchipuiți-vă bucuria noastră a esilaților și arestanților politici, și groaza guvernanților! O panică coprinsese pe agenți puterei cari credeau că Rusia va fi ocupată și cucerită, ba chiar împărțită de puterile aliate, iar țarul gonit de pe tron.

Cu toate silințele ce își dedeu de a ascunde adevărul asupra situațiunii, tot transpira temerea că aliații vor înainta pînă la Moscva și chiar Petersburg, și că se va sfîrși cu Rusia cum era să se întâmple în timpul lui Napoleon cel mare când s'a dat foc Moscovei spre a salva Rusia. Și dacă nu era acea érnă teribilă de la 1812 care venise în ajutorul Rusiei, pôte că astă-zî nu ar mai fi existat o Rusie propriu zisă cu un popor de robi, de aprópe o sută milioane, conduși de un autocrat absolut și omniputinte.

Arestați din nou și transportați spre nordul Rusiei

Dar, pe cînd noi palpităm de bucurie la auzul căderii Sevastopolei și așteptăm din moment în moment ca să fim liberați și reîntorși în patrie, vedem că sîntem ridicați din cuartirele noastre noaptea «și reconduși» tot sub paza militarăscă, în vechea închisore *Nicolaefski cazemat* de unde eșiserăm mai înainte, și expediați cîte unul, unul, în diferite orașe ale Rusiei de Nord.

Pe mine cel dintîiu mă expedia la Saratov, un oraș mare comercial pe marginea rîului Volga, și capitala guberniei cu același nume; pe C. Rótă, la Simbirski, drumul Siberiei; pe C. Zaman la Vladimir; pe Emanuel Chinezu, la Penza; pe C. Racovița, la Cazan; pe Florescu, la Nijninovgorod, ear C. Crezzénu fusese mai dinnainte despărțit de noi și trimis la Vologda; frații Zăgănești, trimiși într'o monastire din Moscva, ear Filipescu Duvău în cetatea Bobruisc din fundul Rusiei; pe Alecsandru Cuza 'l reținuseră prin cetățile din Basarabia, Chișinău, Hotin, și apoi îi dedeseră drumul în Turcia.

Pentru că nu cunoștem locul destinației noastre, căci autoritățile și cazacii noștri de pază nu ne spunéu unde ne duc, am crezut că s'a sfîrșit cu noi și că suntem expediați în Siberia pentru totă viața.

Și în adevér că în Siberia ne rămânéu ósele dacă biruiaú Rușii pe aliați, ear nu aliații pe Ruși.

Pornirea

Porniți în aceeași noapte cu cîte o cărucioră de poștă și doui cazaci, în diferite direcțiuni, ne luarăm ziua bună de la camaraziil noștri din cazemat, și cu lacrimile în ochi ne îmbrățișarăm strigând fie-care :

— Trăiască Polonia ! Trăescă România ! Trăească libertatea !

Era o lună frumoasă de toamnă care contrasta cu trista noastră pozițiune.

Cu cît cărucioarele noastre se depărtau, cu atît ni se sfîșia inima de durere vîzîndu-ne despărțiți și neștiind unde ne duc, și dacă ne vom mai revedea vre-odată. Eram muți de durere și striviți de dorul patriei, ast-fel în cît, de ni s'ar fi propus ca să luăm locul Țarului, de o mie de ori am fi preferat libertatea și sărăcia în patrie, de cît toate bogățiile și gloriile împărătești, sub despotism.

La Saratof

După o călătorie obositoare de cîte-va zile și nopți, ajunsei la Saratof unde fusei instalat într'o casă particulară a unei familii germane. Polițaiul orașului, un colonel rus, anume Posniac, foarte amabil de alt-minteri, care cunoștea limba francesă și germană, îmi spuse că sunt liber a mă plimba prin oraș pînă la barieră, și fără nici o pază de cît numai *privegherea poliției*, că voiți primi o jumătate de rublă pe zi și locuință, dar să nu cutez a eși afară din bariera orașului căci atunci voiți fi închis.

Găsiam distracție în lectură și mă pusei să

fac un studiu de istorie universală începând cu Fleury, Rotec, Michelet, și sfârșind cu Cesar Cantu. Cărțile mi le procuram de la Polonezi esilați în acel oraș și de la o librărie.

Ziua mă preumblam câte-va ore prin oraș și pe marginea râului Volga, în care mă și scăldam câte-odată.

Patria.—Limba maternă.

Ce sunet dulce și armonios e limba maternă, și ce sentiment puternic este dorul de patrie, mai ales când te afli între streini și pe pământul esilului!

Intr'o zi pe când mă plimbam pe marginea râului Volga, observ la câți-va pași de mine niște țeranți cari, de pe portul și limba lor, semănau a Români, și cari scăldați niște ca în Volga.

— Mă Ióne, ți-ai udat cămașa! strigă unul către cel-l'alt.

Mi s'a părut un vis, și estaziat cum eram la auzul limbei românești pe care nu o auzisem de vr'o trei ani, stătui pironit pe marginea apei așteptând cu nerăbdare esirea țeranilor din riu.

— Sinteți Români? îi întrebai eu cu bucurie și nerăbdare.

— Dar ce să fim, D-le, imi răspunseră ei surprinși. Dórá n'om fi Muscali.

— Și de unde sunteți, fraților, și cum ați venit în aceste locuri depărtate și sélbatice?

— Am venit din Chișineu, D-le, cu boerul nostru care are niște judecăți pe aici.

— Cum ché má pe boerul D-v.?

— Stroescu, imi răspunseră țeranii. Ei, D-le,

a suferit și el multe din partea Muscalilor, și multe némuri boerești de la noi s'aũ stins în Siberia pentru că voiaũ să rămăie Români. Basarabia noastră este pustiiã de Muscali, și în locul Românilor, ei aũ adus casaci și jidani. Dar D-ta de unde ești, cucóne, de ne întrebí pe noi cu atâta foc? ímí ziseră țeranií.

— Eũ sunt din București, fraților, luat de Muscali cari se bat cu Turcií, prisionier, împreună cu alți Români de al noștri, și trimis aici.

— Auzi, al dracului! Dar ce aũ ei cu Românií? Barim de nu te-ar trimite *mai departe*, zise unul din ei oftând.

— Ne-aũ luat țera zălog, fraților, și vor ca să o înghiță ca pe Basarabia, le răspunseiũ. Dar Dumnezeũ nu le-o ajuta, căci s'aũ sculat tóte împărățiile și aũ trimis oștirí ca să'í bată la Sevastopol și să'í scótă din țera românească.

— Să le ajute Dumnezeũ, cucóne, dacă vor fi avënd gând bun; póte ne-or scăpa și pe noi, Basarabenií, că mult suferim de la Muscali. Ne iaũ munca și copiii în miliție și nu ne lasă să învățăm și să vorbim românește nici să ne rugăm creștinește în bisericile noastre, nici să avem cărți și gazete românești. Pe acolo, tot așa fac ei? Am auzit de București, D-le, că e mai frumos de cât Moscova și Petersburg. Acolo e țera noastră cea mare și adevărată.

Niște zbirí polițienești apropiindu-se de noi, furăm nevoiți a íntrepuce convorbirea și ne despărțirăm cu lacrămile în ochi și cu inima pătrunsă de dorul patriei.

— Rămâneți sănătoși, D-le și s'auzim de bine.

— Să trăiți, băeți, răspunseiũ eũ mișcat până la suflet, și Dumnezeũ să ne scape și să vë scape.

De atunci, mai multe zile de a rîndul rătăcîm ca un nebun pe malurile Volgăi cu dorința de a'î revedea. Dar în deșert. Ei plecașeră la Chișinău cu stăpînul lor pe care am regretat că nu l'am putut vedea și cunoste.

Justiția rusescă.—Guvernatorul

Un negustor rus căzut la patima beției avea obiceiul a'și bate nevasta în toate zilele. Venind odată acasă mai bêt de cât ori-cînd și repetându-și obiceiul brutal pe spinarea soției sale, aceasta, ca să scape de furia barbarului ei soț, fuge noaptea în grădină. Soțul ei o urmărește cu lumînarea în mână, și căutând'o prin niște paie, cade lumînarea, paiete se aprind, focul se întinde la casă și la altele din prejur.

Se numește o anchetă care să constate cauza incendiului și să se pedepsescă culpabilul.

Ancheta constată adevărul și cere pedepsirea bărbatului culpabil de bătaie și incendiu.

— Nu, zise guvernatorul, contra celor cari făcuseră recursul din urmă. Vinovată este femeea, căci, dacă ea nu fugea, bărbatul nu ar fi fost nevoit ca s'o urmărescă în grădină, să aprinză paiete și să cauzeze incendiul.

— Justiție și inteligență rusescă!

Mórtea împăratului Nicolae Pavloviči

Se scie că nu mult după căderea Sevastopolei în mâinile aliaților, a survenit și mórtea misterioasă a împăratului Nicolae Pavloviči, provocatorul resbelului de la Crimeea, a ocupațiunei și zălogirei României de către ruși. Na-

turală saă nu, această moarte a salvat imperiul moscovit de ruină iar pe noi de esil. Presa europeană protesta necontenit contra ocupațiunii României de către ruși și contra esilului românilor în Rusia; cu toate acestea, rușii se credeu stăpâni pe noi și pe țera noastră până când au fost urmăriți și goniți de Turci și de puterile aliate.

Tratativerile de pace începură imediat după căderea Sevastopolei, dar țara gema încă sub greutatea ocupațiunii a trei armate streine: Ruși, Turci și Austriaci¹⁾. Inșă junimea studiosă își făcea datoria luptând cu ardore și protestând necontenit, și pe tôte căile morale, contra invasiunii streine.

Intre condițiunile de pace stipulate prin tractatul de la Paris era și *retrocedarea Basarabiei întregi* până la Nistru; dar, la încheerea definitivă a tractatului din Paris, nu ni s'a dat de cât trei județe: *Chahul, Bolgradul și Izmailul*, rămâind cea mai bună parte a Basarabiei tot sub stăpânirea rușilor.

Ba încă rușii au fost atât de leali și de bine-voitori pentru români, la 1877, în cât cu tôte garanțiile și angajamentele lor dinaintea resbelului româno-ruso-turc de a ne garanta integritatea teritoriului, prin tractatul de Berlin ne au luat înapoi și cele trei județe cedate noă prin tractatul de Paris, și acésta, *drept recunoscință* că le am venit în ajutor și nu i-am lăsat să fie aruncați în Dunăre de turci, ci vèzându-i în pericol și chemați de ei

¹⁾ Soldații austriaci s'au purtat cu români ca niște eniceri.

prin telegramă împăratăscă¹⁾ către regele nostru, *i-am salvat sacrificând viața a 15 mii soldați și cheltuind milioane în resbelul de la 1877—78.*

Sunt uni oameni simpli și naivi în cât nu țin cont de fapte și de trecut și ne propun iarăși alianța cu rușii în caz de resbel, în schimbul Transilvaniei și Bucovinei. Dar cum s'au purtat rușii cu românii la 1878 spre a mai fi crezuți astăzi, și în ce stare țin ei Basarabia noastră? Nică școlă, nică cărți sau gazete românești în Basarabia, nică un semn de viață națională în acea nefericită provincie română, nică chiar în biserică nu e permisă slujba în limba românească!...

Și apoi, poftiți de vă mai încredeți în Rusia creștină și pravoslavnică, și în lealitatea monarhului ei!...

Când te înșală cine-va odată, fie acela chiar împărat sau guvern, e de vină el care te-a înșelat; iar când te înșală a doua oară, ești de vină însuși.

Cel puțin în Austria, cu toate persecuțiunile sëlbatice ale ungarilor, românii au școlile și instituțiunile lor naționale, cărțile lor, profesorii lor, gazetele lor, în fine ei trăesc ca românii din viața lor proprie, și cu totă urgia și opresiunea maghiarească, românul stă în picior și la luptă, și trăește ca naționalitate distinctă și de sine stătătoare, fără a avea în perspectivă Siberia și rusoficarea.

Dar în Basarabia, tot așa să fie ore?

Și apoi e o altă condițiune cu mult mai superiôră care ne interzice de a ne alia cu Rusia și a încuragea ast-fel elementul pansla-

¹⁾ Cu orî-ce preț și în orî-ce condițiunii, veniți îndată căci ortodoxismul este în pericol.

vist care ne încogioră și care cu timpul pôte să ne înghiță.

Situațiunea noastră etnică și geografică ne presintă ca o insulă într'un océn de Slavî; căci o dată Rusia triumfătoare în Orient, ideea panslavistă s'ar realiza, și cu dênsa s'ar stinge și naționalitatea română. O dată Rusia stăpînă pe nenorocita Bulgaria, și ar da mîna cu Serbia, Gergia, Muntenegru, Serbia veche, Bosnia, Hertegovina, Slavonia, Croația, Boemia, Galiția, Iliria, Dalmația, Rutenia, și ne am vedea ast-fel strînși ca într'un lanț de Slavî și sugrumați cu deseversire cu tôte că avem rubedeni marî latine și puternice, și cu tôte că avem cetăți române în provinciile din prejur, precum Macedonia, Dobrogea, Basarabia Bucovina, Transilvania etc.

Ast-fel *panslavismul* ar fi triumfător pe tótă linia, și ar amenința apoi Europa întregă. Testamentul lui Petru cel Mare pe care lû publicăm la sfîrșit în original, ar fi pe deplin executat.

Iată rezultatele ce ar decurge dintr'o alianță a noastră cu puternicii *pravoslavnicî* de la Nord; și cu noi, cucerirea ar fi cu mult mai lesne de cât cu Polonia catolică; căci omogenitatea de religie cu Rusia, saũ omodocsia statelor române, ne ar da mai lesne în brațele colosului de la Nord, de cât pe Polonia a cării deosebire de religie o conservă încă și o va conserva pentru tot-d'a-una ca naționalitate destinată anti-rusă.

Tripla alianță

Nu zic iar ca să ne aliem necondiționat, și să ne dăm trup și suflet cu tripla alianță în

care vedem pe ungurul barbar și usurpător, inamicul nostru comun, căci printr'o asemenea alianță am sacrifica pe frații noștri din Austro-Ungaria; dar politica noastră cată să fie o politică de conservare națională și de interes, politica sănătoasă și înțeleptă a străbunilor noștri cari se dedeu în partea înde vedeu *interesul de conservare a țerei*, cari se aliau, când cu Rușii contra Turcilor când aceștia deveniau periculoși, când cu Turcii contra Rușilor când ei ne amenințau cu cucerirea.

Politica noastră, drapelul nostru trebuie dar să fie *neutralitatea*. Iar dacă nu ne vor lăsa să fim neutri, atunci, și numai atunci să ne aliem, și trebuie să ne aliem cu acela care ne-ar prezenta mai multe folose și mai puțin pericol.

Liberarea noastră

Gubernatorul de Saratof 'mă făcu cunoscut prin prefectul poliției, că *sunt liber* a mă re-întorce în patrie, prin Odesa, și că a dat ordin ca să mi se libereze un paș-port pînă în acest oraș unde voi pleca însoțit de un gendarm, și de aci voi fi espediat pe un vapor, și predat prefectului de la Galați. Vestea liberării mele mă umplu de bucurie, dar și de întristare, căci prefectul de Saratof 'mă spuse că cheltuielile de transport mă privesc...

— Cum, domnule prefect? Știi că noi nu dispunem de mijloce aici, și ca prizonierii suntem întreținuți de guvernul rusesc care ne-a luat din țera noastră cu cheltuēla sa și ne-a adus aici, fără a ne permite ca să luăm nimic cu noi, nici chiar obiectele trebuincioase. Tre-

bui-va ore ca să plecăm pe jos atâta cale și să facem săptămâni întregi de călătorie?

Mulțumindu-vă dar cu recunoștință de vestea frumoasă ce'mi aduceți despre liberare, vă rog ca se bine-voiți a face cunoscut d-lui guvernator că ar fi un act nedrept și neuman ca să nu ni se dea mijlocele de transport care ni s'aũ dat când am fost luați din țera noastră. În numele dreptății și umanității, voiți adresa un protest către d. guvernator, și o petițiune către guvernul din Petersburg contra acestei măsuri neaplicabile....

A doua zi mă prezentați cu o petițiune la guvernator care 'mi duse că o va înainta guvernului său, căci ordinul este dat guvernatorilor respectivi că pot lăsa liberi pe prizonierii români de a se reîntorce în patria lor, dar nu se spune nimic dacă mijlocele de transport privesc pe prizonierii săi pe stat.

— Se înțelege de sine, domnule guvernator, că dacă am fost aduși aici cu spesele Rusiei, și suntem liberați tot sub pază până la frontieră, trebuie să ni se dea și mijlocele de transport.

Intrebaiți încă pe d. guvernator dacă camarazii mei se vor reîntorce tot pe aceeași cale?

— Nu, 'mi răspunde guvernatorul. Fie-care pleacă pe alt drum; nu vă este permis ca să vă reîntâlniți pe pământul rusesc, chiar liberi fiind. Acesta este sistemul ce se urmădește la noi în Rusia cu toți prizonierii politici.

— Dar cred că nu intră în această sistemă ca să 'i trimiteți pe jos și fără pază. Indată ce sunt sub pază până la frontieră, urmăzește neapărat ca să le dați și mijlocele de transport și de întreținere.

— Voiŭ raporta și vë voiŭ avisa prin prefectul poliției, 'mă răspunse d. guvernator.

— Va întârția mult răspunsul?

— Nu știu nimic. Vë voiŭ avisa.

Îi mulțumiiŭ și mă retrăseiŭ.

O liberatóre

Un înger salvator îmi eșise în cale cu câteva luni înainte. Era o cunoștință intimă a mea, contesa Maria Ville de Vilberg pe care o cunoscusem la o librărie cu vre-o dece luni înainte și cu care am petrecut cel mai mare și mai frumos timp al esilului meu. Contesa era din Ecaterinoslav și venise la Saratof de vre-un an pentru un proces. Era o damă de vr'o 50 de ani, brună, frumoasă și instruită, care călătorise totă lumea împreună cu soțul ei, contele Ville de Vilberg, un Elvețian de origine. Contesa era de naționalitate rusă, dintr'o veche și nobilă familie care ura despotismul rusesc; prin nascere dar, ca și prin cultură și educațiune era liberală filo-francesă și simpatisa mult cu pozițiunea noastră. 'Mă petreceam mai tot timpul cu dînsa în conversațiune, lectură și musică; căci contesa dispunea de mijloce și avea cărțile cele mai bune și chiar cele oprite pentru popor; nobilii în Rusia se bucură de toate drepturile și privilegiatele de care nu se pôte bucura poporul său mojiicii, precum le dic Rușii. Am cetit la dînsa istoria revoluțiunii franceze, și chiar pe Mischievici ș. a.

Mă grăbiiŭ dar a comunica nobilei mele amice vestea liberării nóstre și demersurile ce făcusem pe lângă guvernator. pentru transport.

Contesa mișcată până la suflet, exclamă :

— Miserabili! sistemul lor despotic e cauza că ne urasce lumea civilisată. Ei vor perde Rusia dacă nu 'și vor schimba sistema. Poporul e abrutisat de dînșii prin lipsă de cultură care împedică revoluțiunea, sau *ascéptă ordinul țarului ca s'o facă*, și se ea rîzînd. Nu te teme, amicul meu și nu fi îngrijat, adăogă contesa. Din mica mea avere eu pun la dispozițiunea d-v. 1000 de ruble. Voi scri îndată la Petersburg unei rude a mea puternică și influentă pe lîngă împărat, și veți pleca mulțumiți din Rusia. Poți scri chiar astă și camaradilor d-tale din diferite orașe că vor primi de la un anonim câte una sută ruble fie-care. Regret însă din suflet plecarea d-le, căci prin aceasta perd nu numai un bun amic, dar și un companion de lectură. Voi face însă toate mijlocele ca să vii în România să ve ved, când voi trece la Paris. 'Mă pare bine că ei te trimit prin Odesa; căci vei trece pe la Ecaterinoslav și Elisabetgrad unde avem proprietăți și unde 'ți voi da și o scrisoare de *recomandatie către bărbatul meu* și fică-mea Matilda, care se află într'un pension de fete. Avem cunoștințe bune la Odesa, între care : pe conso-lul turcesc, Nicolae Corsi, care are rude la Galați, pe familia Gerbolini : avem pe prințul Cantacuzino din Basarabia ș. a. Bărbatul meu asemenea 'ți va da bune recomandății. Ași fi plecat chiar eu cu d-ta dacă nu mă împedica **misterul sacru**.

It mulțumii cu recunoștință și cu lacrimi de bucurie. Contesa mișcată până la suflet de bucuria și de lacrămile mele, începu să plîngă și dînsa.

Era o scenă din cele mai mișcătore care mă

făcea să o ador totă viața pentru atîta bunătate și nobleță de suflet...

— Ne vom revedea la București, amicul meu, și vom face o călătorie împreună pînă la Paris unde avem intențiunea ca să ne stabilim definitiv, după ce vom regula afacerile noastre, căci nu mai e de trăit într'o țară unde nu e libertate și egalitate, și unde nobilii se bucură de toate drepturile și privilegiile, ear poporul, de nedreptăți și împilare.

Contesa era o bună patriotă Rusă și o adevărată democrată. Ea 'mî părea în acel moment un adevărat înger salvator care cu greu mă făcea ca să o părăsesc. Ași fi voit să mor pentru dînsa, sau să 'i fiu rob totă viața, dacă sentimentul de patrie nu era mai puternic de cît mine.

— Am o fiică de vr'o 16 ani, bine crescută, instruită și cu o zestre bunicică cu care pôte trăi cine-va destul de bine, îmi zise contesa. Cu toate că ești încă tînăr, nu ai de cît 24 ani, 'ți promit însă mîna ficeii mele pe care o veți vedea la Ecaterinoslav, unde veți face *cunoștința bărbatului meu care te va agreea și dînsul, sunt sigură.*

Electrisat de atîta onóre și fericire, căzuiți în genunchi plin de recunoștință și beat de fericirea ce mă aștepta în viitor.

— Scólă, amicul meu, îmi zise contesa plîngînd de emoțiune, și Dumnezeu să ne protege.

De atunci nu trecea o zi fără ca să ved pe contesa pe care o consideram ca stéua vieței și viitorului meu. Ași fi vrut ca se o smulg cu mine nu numai pînă la Ecaterinoslav, dar pînă la București.

— Paciență amicul meu; eă mă întorc în curînd la Ecaterinoslav unde voi stărui, *îm.*

preună cu bărbatul meu ca să lichidăm pozițiunea noastră din Rusia, și să plecăm la Paris, trecând prin București, de unde te vom lua cu noi. Chiar anul acesta, de va voi Dumnezeu, cred că ne vom putea întruni la București cu fie-mea Matilda și fiul meu Gogu care e cu mine.

— Să ne ajute Dumnezeu, buna și generoasă mea protectoare care mi-ai ușurat amarul esilului, și mi-ai dat viață întărindu-mi credința în viitor.

Un doctor rus

Mă bolnăvisem de anemie sau lipsă de sînge. Chemai un doctor rus care îmi aplică cite-va duzine de lipitorî. Supuindu-mă ordonanței medicale printr'o diagnosă greșită, slăbisem atît de mult în cît nu mă putem ține pe picere. Vezîndu-mă așa de rău, contesa chemă un consiliu de medici cari constatară că bóla mea, fiind lipsa de sînge, sau *malocrovia* în rusește, rău și greșit mi s'a aplicat lipitorî, și că trebuie să iați hapurî de fer, să mănînc carne friptă, să béu vin negru bordo, spre a mă fortifica, și apoi se fac băi reci în Volga, pînă voiți putea face băi de mare la Odesa.

Urmînd acéstă rețetă, și supuindu-mă regimului alimentar prescris de consiliul medical din care făcea parte un frances, un german și un polon, putui se mă restabilesc în scurt timp și să reviu în starea normală.

Eată dar ce va să zică un bun sau rău Doctor în medicină.

Moravuri rusești

Familia în Rusia reprezintă munca, bunul trai material și moralitatea. Corupția nu există de cît în clasele de sus sau în aristocrația rusescă.

Ca fabricate naționale foarte generalizate în poporul rusesc sunt patru elemente foarte răspândite în țară: *cvasul*, *cașul*, *borșul* și *ceaiul*. Cvasul este un feliș de bragă de colórea berei care se bea ca și apa, și este foarte efțin. Cașul este un feliș de grîu sau orez negru care se fierbe în óle cu unt prós-păt, ca și mă-măliga la noi, ear borșul se compune din carne grasă și tot felul de verdețuri, care este foarte gustos și hrănitor întocmai ca borșul renumitului nostru Luchianof din grădina Cișmegiș. Ear céiul este așa de răspîndit în Rusia în cît fie-care țeran, burges sau nobil rus, orî cît de sărac ar fi, trebuie să-și aibă samovarul seș, împrejurul căruia se adună totă familia ca să sórbă cîte-va pahare cu puțin zahar pe care abia îl ating cu limba sorbind ast-feliș ceaiul; căci zahărul este scump în Rusia. Ca prăjituri naționale sunt mai multe: *piroshi*, un feliș de găluscî în unt prós-păt ș. c. l.

Muzica și danșurile la Rușî sunt sălbatice și sgomotóse. Ele consistă în sberete și salturi care își sdruncină tot organismul nervos.

Astrahanul

Pînă să vie ordinul de plecare din Petersburg, contesa îmi propuse să facem o excursiune navală pe Volga pînă la Astrahan care este în direcțiunea orașului Saratof.

Solicitând permisiunea prefectului, acesta îmi răspunse că nu am voie să plec de cît pentru Odesa.

— Dar acum sunt liber, d-le prefect.

— Da, liber, dar numai pentru frontieră, numai pentru Odesa.

— Voesc se fac un comerciū cu piei de Astrahan care se vînd în acel oraș numai cu $1\frac{1}{2}$ rublă perechea, ear la noi cu o rublă bucata.

— Nu se pôte ca prizonierii politici să facă comerciū în Rusia.

— Nicî comerciū, nicî politică! vă mulțumesc, domnule prefect.

Și ast-feliū furăm nevoiți a renunța ca să vedem orașul Calmucilor și al peilor de Astrahan.

Mulțumită intervenirei buneî mele amice contesa de Vilberg, către amicul său, contele Orlof, ordinul de plecare prin care mi se accorda transportul pînă la Odesa, și $1\frac{1}{2}$ rublă pe zi întreținerea, sosi din Petersburg; contesa 'mî cumpără o brișcă rotundă ca o nucă, numită *tarantaș* cu care plecaiū însoțit de un geandarm și de un nenorocit tînăr care mă rugase cu lacrămî în ochi ca să'l las la Odesa spre a scăpa de un nobil patron care'l revendica ca rob. Posițiunea sa critică vis-à-vis de pretinsul său stăpân era ca și aceea a femeei cu cnutul de la Chiev. Contesa mă petrecu pînă aproape de Voroneș, orașul de reședință al móscelor Sf. Mitrofan, despre care am vorbit într'un capitol precedent. Momentul despărțirii nóstre era din cele mai sfășietóre. Ne despărțirăm plângënd amendoî ca niște copii, și promițendu-ne de a ne scri cît mai des pînă ne vom revedea la Bucuresci. La plecare, contesa 'mî dăruî o cruciuliță de aur

cu pietre scumpe pe care o purta la gât, zicându-mi *ca să o păstrez tot-d'a-una, căci îmi va aduce noroc.*

Crucea o avea de la mama ei și o purta ca un *talisman*. Mă obișnuisem ast-fel cu buna mea amică și o iubiam atât de mult în cât lipsa ei mă costa amar. Era un înger de iubire și de sacrificii pe care Dumnezeu mi-o trimesese în cale tocmai în timpul exilului și pe pământ strein.

În primele zile de despărțire, și în tot cursul călătoriei de 18 zile până la Odesa, inima și gândul meu erau tot la dânsa, și mă întrebam în sine: ce va fi făcând buna mea amică? Fi-va sănătoasă, fi-va fericită, și cum va eși din *pozițiunea delicată* în care se afla? căci contesa era însărcinată și nu putea părăsi Saratovul înainte de a regula sorta micului fruct al amorului nostru. Era în luna a opta a însărcinării sale, își aștepta momentul în fie-care zi, și trebuia să caute o a doua mămă prin sate spre a'î încredința, în mod misterios și sigur, copilul spre a'l cresce în secret și al îngriji, conform condițiunilor, rangului și pozițiunei sale; se temea și de lume și de soțul ei, și de familie, căci în Saratof legăturile noastre nu mai erau un secret pentru nimeni, cu toate afectările și mijlocele ce întrebuițam de a acoperi *misterul*.

Și ce va fi când secretul se va afla în familie, la Ecaterinoslav?

Iată întrebările îngrozitoare ce'mi făcém în sine și care mă îngrijeau foarte mult...

Plecând din orașul Harcof în care mă opriseam o noapte, întrebaiu pe conducătorul meu dacă vom mai trece prin Chiev, căci dori-am să mai reved acest oraș cu suteranele și ca-

zematele sale care mă făcuseră să sufer atât de mult.

— Nu, 'mă răspunse géndarmul. Vom merge direct la Odesa, trecând prin Ecaterinoslav și alte orașe.

La pronunțarea acestui nume un fior de frică și de plăcere mă coprinse gândindu-mă la soțul contesei și la fiica sa Matilda.

Ecaterinoslav

Ajungând în acest oraș ne duserăm drept la contele Ville de Vilberg căruia 'i remisesei scrisoarea ce'mă încredințase contesa. Contele, un bărbat nalt și frumos părea încă tînăr și purta barbișon à la Napoleon al III lea. 'Mă făcu o primire de o politeță rece și rezervată care mă cam îngrijea. După câte-va întrebări de etichetă pornirăm împreună la pension ca să vedem pe domnișóra Matilda de Vilberg căria, ajungând, îi înmănași asemenea o scrisore de la mama ei și una de la micul Gogu fratele său, în vîrstă de vre-o 12 ani. Domnișóra Matilda era o blondă de totă, frumusețea; niște ochi albaștri ca azurul cerului, o dantură de mărgăritar, un păr buclat și creț. Era în ajunul absolvirei studiilor sale liceale. Mă întrebă cu multă amabilitate de mama și fratele ei Gogu care însoțea pe contesa, dacă sunt bine și dacă vor veni curînd. Îi spusei că sunt foarte bine și că vor veni îndată după *terminarea procesului*.

— Ah! cât de mult doresc pe mama și pe Gogu! 'mă zise gentila fată cu lacrimi în ochi, urându-mă călătorie bună și întorcere fericită în patrie.

Îi mulțumiiu urându-i asemenea toate fericirile și esprimându-i dorința de a-i vedea la București cât mai curând posibil.

La plecarea mea din Ecaterinoslav, contele 'mî dete mai multe scrisori de recomandație către unii din amicii săi de la Odesa, Nicola Corsi consulul Turciei, Oton Treten și principele Cantacuzino din Basarabia.

Îi mulțumiiu cu recunoscință repetându-i dorința de a ne revedea în București, la care contele 'mî respunse printr'o tăcere foarte semnificativă.

Orașele Maritime

Plecând din Ecaterinoslav, trecurăm prin Nicolaef și prin mai multe orașe militare din Crimeea, care nu sunt ocupate de cât numai în timp de rebel și în care nu se vîd de cât uniforme militare, și n'cî un civil.

Așî fi dorit să vîd Sevastopolul, dar nu s'a putut, căcî marșrutul meü era prin alte părți și direct la Odesa.

Odesa

Ajungând la Odesa am fost frapat de frumusețea acestui mare și important oraș maritim, unul din porturile cele mai mari ale Rusiei, cu stradele largi și drepte, și cu plantațiunii mai la fie-care casă. Tocmai era zioa proclamării noului Țar al Rusiei, Alecsandru Nicolaevicî. O mișcare grandioasă se vedea pe toate stradele și pe toate bastimentele Mării Negre. Musicî și artificii splendide și multi-colore pe

mare și pe uscat, orna în toate părțile marele oraș al lui Richelieu a cărui statuie colosală există și astăzi pe marginea Mării Negre. Părea că cerul se împreună cu marea și cu uscatul.

Mă gândeam la contesa și regretam din suflet că nu era față ca să vadă și dânsa acest mare și imposant spectacol al unei aniversări la care lua parte totă suflarea omenească din Odesa.

Merseram direct la guvernatorul Strogonof care mă trimise la comandantul orașului, ear acesta la un adjutant al său, căpitan Filipof. D. și Dâna Filipof mă primiră cu o amabilitate rară și mă instalară într'un salon elegant. Le exprimai dorința de a sta vre o lună la Odesa pentru a face băi de mare ce mi se prescriseseră de către doctorii din Saratof.

—Puteți sta la noi ori cît veți pofti, 'mă răspunse cu amabilitate gingașa dâna Filipof.

Căpitanul Filipof imi puse la dispoziție tot ce doriaș pentru a 'mă face viața cît se pôte de plăcută. Cănele meu *Tresor* pe care 'l dressasem și 'l adusesem de la Saratof părea și el fericit de fericirea mea; dar șia arătat ingratitudinea către amabila și grațioasa mea gazdă care poseda mai mulți canari ce ne desmerdau cu cânticele lor melodiöse; căci într'o bună dimineață i-a venit pofta să mănânce un canar, și dracul l'a învățat ca să bage laba în colivie și să'l scôtească afară.

Inchipuți-vă rușinea și desolațiunea mea! cerîndu-mi scuse pentru această neașteptată barbarie căinască independinte de voința mea, vrușeu să mă duc în oraș și să'i cumpăr alt canar în loc. Dar dâna Filipof 'mă răspunse ca să nu mă derangez, căci are și alți canari.

Îi promisei în schimb un frumos costum românesc de totă eleganța pe care să i'l trimit de la București.

Totă ziua mă plimbam prin Odesa, după baea de mare, și nu mă puteam sătura de frumusețea orașului care îmi rechemă în minte Bucureștiul nostru.

Visităm în toate zilele statua lui Richelieu, fondatorul Odesei, care se afla aproape de cheiul și Bulevardul mării Negre, pe care 'mă făcea mare plăcere a face dese excursiuni însoțit de noii mei amici.

După ce visitaiu pe d. Oton Treten, pe consulul turcesc și pe principele Cantacozino, cărora le înmînaiu scrisorile contelui și contesei de Vilberg, în toate zilele după baea de mare făceam excursiuni zilnice pe cheiul și bulevardele mării, conversând cu acești bărbați amabili și erudiți care mă însoțeau cîte odată în preumblările mele. Le povestem suferințele noastre din timpul esiliului și le exprimam dorința de a mă revedea cît mai curînd în patrie.

Visitaiu, împreună cu venerabilul consul al Turciei, părțile principale ale Odesei, monumente, stabilimente publice, librării, magazine și admiram frumusețea, regula și curățenia ce exista în mai toate părțile orașului lui Richelieu. Cancelariile administrative și judecătorești erau un model de organizare birocratică. Ah! îmi ziceam în sine, de ce nu pot zice același lucru și în privința politică!...

Idei generale

Să fim drepti însă chiar cu inamicii noștri și să spunem că, sub raportul material, Rusia

stă foarte bine. Liniile ferate, stabilimente industriale, comerciale și agricole, fabrici, căi de comunicație, drumuri și șosele, plantații mai pe toate drumurile există în Rusia. Poștele, și mai ales, poștele rurale sunt foarte bine organizate. Cu cât cultura spirituală și politică sunt mai puțin încurajate și chiar oprimate, cu atât viața materială și bunul traiu ia o dezvoltare din ce în ce mai mare, și statul întrebunțează toate mijloacele posibile pentru înăbușirea uneia și alimentarea celeilalte. Acesta negreșit în interesul regimului autocratic, și în scopul de a abrutisa spiritele spre a le domina mai cu înlesnire. Alcoolismul așa de răspândit în Rusia, cu tot monopolul ce există asupra băuturilor spiritose, nu contribuie mai puțin la abrutisarea poporului și la amortțirea facultăților sale intelectuale.

Acésta intră în sistemul absolutistă care domnește încă în această țară de robi și de despoți.

Plecarea din Odesa

Terminându-mi băile de mare, făcuți cunoscut guvernatorului Strogonof că voesc să plec la București prin Galați. Imediat guvernatorul, voind negreșit ca să scape de mine, ordonă ca să fiu pus pe un vapor rusesc care circula între Odesa și Galați și al cărui căpitan priimise ordinul ca se mă predea consulului rusesc din Galați, ear acesta, prefectului.

Sosirea în Galați

După o călătorie de două zile și două nopți, ajunsei, în fine, la Galați unde căpitanul va-

porului mă conduse la consulul rus, care mă invită în cupeul său și mă conduse la *pîrcălabul* județului, adică la prefectul de Covurlui. 'Mi părea că am eșit dintr'un mormînt și am intrat în raiu, atît de fericit mă simțiam vîzîndu-mă în țară. Dar cine era prefectul din Galați? In-suși *fostul meu camarad de esiliu, colonel Alexandru Cuza*, numit în acest post de Grigore Ghica Vodă, menținut și sub caimacamia lui Vogoride, și apoi ales după trei ani, *Domn al Românilor*.

Inchipuiți-vă surprisă plăcută cînd mă vîzuiți față în față cu fostul meu camarad de exiliu, Al. Cuza care fusese liberat cu mult mai înaintea noastră! Lacrimi de bucurie îmi umplură ochii vîzîndu-mă din nou în țera mea, liberă de orî ce ocupațiune străină, și ôspetele iubitului și stimatului nostru camarad de exiliu.

Intr'un estas de adîncă fericire, uitînd pe consulul rus, a căruî misiune fuse întreruptă cîte-va momente de izbucnirea entusiasmului meu, mă plecai și sărutai pămîntul țerei pe care nu o mai vîzusem de trei ani, și pe care Dumnezeu a voit ca să o mai revedem liberată de ocupațiunea străină.

Al. Cuza, mișcat de acéastă scenă, se adresă consulului și'î zise:

— Scuză, Domnule consul, unor Români cari în delirul patriotismului lor, au uitat eticheta diplomatică ce vi se cuvine.

— Nu face nimic, Domnule prefect, zise consulul. De ași fi fost în pozițiunea d-v., ași fi făcut și eu tot ast-fel.

— Pentru că D. Valentinenu nu mai este prizonierul d-v., ci prizonierul meu, am onóre a vă ruga să-mî spuneți, adăogă prefectul Cuza,

dacă mai aveți ceva cu noi. Sunt la ordinele domnielor-vóstre...

Vrém să vă spun ceea ce știți deja, Domnule prefect, zise consulul, că D. Valentinénu, fost prizonier politic în Rusia, a fost grațiat de guvernul meu, și astă-zí fiind liber, am ordinul ca se'l predaú autorității d-v.

— Dați-mí voe, domnule consul ca să protestez contra ziselor d-v. de grațiere, răspunseiú eú; Românii nefiind supuși Ruși, guvernul d-v. nu are dreptul ca să'í ia prizonieri, cu atít mai puțin, ca să'í grațieze...

Prefectul Cuza izbucni într'un hohot de rís, și apoiú zise :

— D. Valentinénu are dreptate, d-le consul, și mă unesc cu opiniunea d-sale. Liberarea prizonierilor Români, departe de a fi o grație saú favóre a guvernului rusesc, este din contra o reparațiune dréptă adusă unei greșeli mari, acea comisă de guvernul rusesc de a trimite în Rusia, ca prizonieri politici, niște străini cari nu erau nicí chiar militari cum sunt eú buniórá și colonelul Filipescu Dubău, care a avut aceiași sórtă ca și mine, de și am fost liberați în scurt timp. Și pentru ca să pedepsesc pe D. Valentinénu pentru protesta-rea sa, îl voiú reține prizonierul meu mai multe zile în Galați. Voiți póte, Domnule consul, adaogă Cuza glumind cu ironie, ca să vă daú și o chitanță cum că l'am primit sdraván și sănátos, sunt la dispozițiunea Domnielor-vóstre.

Consulul, vózând ironia și sarcasmul prefectului Cuza, zímbi fără voe, și salutând respectuos, se retrase lăsându-ne pe amínduoi în estasul bucuriei íntime, și spre a ne povesti unul altuia cele íntâmplante din ziua luării

nóstre ca prizonierii politici în Rusia.

A. Cuza era așa de spiritual și de sarcastic cînd era vorba de guvernul rusesc și de greșalele sale din timpul resbelului, în cît te făcea să rîzi și să plîngi tot-d'o-dată. De aceea, ca recompensă a patriotismului și a iubirii sale de țară, Româniil' l'au ales, peste trei ani aproape, *Domn al ambelor principate*.

Posed ca document prețios și istoric *portretul său de colonel* și prefect al județului Covurluiu pe care mi l'a dat, ca suvenir, la plecarea mea din Galați pentru București, subscris de dînsul, și pe care este scris în dos, alături cu emblema Zimbrului:

Suvenir lui I. Valentinénu, 1856. Galați.

Situațiunea actuală a Rusiei, și Nihilismul

Situațiunea politică și socială de astăzi a Rusiei este aceeași ca și la 1856. Același sistem de guvernămînt absolut ca și mai înainte. *Monitorul oficial rus* a publicat zilele trecute o propunere a ministrului de interne rus, aprobată de noul Țar al Rusiei, Nicolae al II-lea, de a prelungi încă pe un an mica stare de asediū ce există de 15 ani în guvernămintele Petersburg, Moscva, Charcov, Chiev, Podolia și Volinia, precum și în orașele Rostov, Tânganrov, Mahiceva, Nicolaev și Cronștadt. Mica stare de asediū se numesce în Rusia: *serviciū de siguranță înăsprit*. Apoi nu au dreptate nihilistii cînd vîd că Țarii se schimbă, dar sistema rămîne aceeași, și că nici un Țar nu vine cu vre o reformă de îmbunătățire a sorțel' poporului?

Contesa Ville de Vilberg

Sosind în București 'mă părea că natura întregă îmi zîmbesce, că toată lumea e frumósă. Mă simțiam cel mai fericit dintre muritorii. Cu toate acestea, o grijă mă muncea, un dor nespus mă domina, acela de a afla ceva despre sórta buneii mele amice, contesa de Vilberg. Ah! ce n'ași fi dat ca să știu dacă mă trăesce, dacă este bine și fericită?...

Am așteptat măi mulți ani fără ca să mă primesc vre-o scrisóre din parte-í. Care să fi fost cauza?

A murit din facere, trăesce copilul, plecat-a din Rusia, și unde?...

Iată ce voiam să știu, și pierzând răbdarea după trei ani de așteptare, m'am adresat cu o petițiune către ambasada rusescă din București rugând-o ferbinte ca să se informeze și se'mi comunice dacă familia de Vilberg se măi află la Ecaterinoslav saú nu?...

La întrebarea mea stăruitoare și formală, ambasada mi-a răspuns peste vre-o câte-va săptămâni că: *familia de Vilberg a părăsit* cu totul Rusia, și că nu se scie unde a plecat, în Europa, saú în America?...

Eată dar încă unul din visele frumoase ale vieței mele, dispărut în haosul eternității.

O lume, lume! *Vanitatea vanităților, toate sunt vanități.*

Esecutarea testamentului lui Petre I cel mare.

Observând cu atențiune cele ce se petrec astă-zí în Rusia și Orient cu concentrarea arma-

telor rusești în Basarabia și la frontierele noastre, cu măcelurile turco-armenești, cu revoltele din Macedonia, cu spionagiul și emisarii ruși din Dobrogea și Moldova, nu mai rămâne nimănui îndoiala că Rusia urmărește *ad-litteram* esecutarea testamentului lui Peru cel mare și că trebuie să se ia măsuri de precauțiune și de defensivă pentru ca evenimentele să nu ne surprinză nepregătiți. Trebuie să punem capăt agitațiunilor amenințătoare și periculoase ale colosului de la Nord.

Europa să avizeze mai dinainte la măsurile de luat pentru a înfrîna poftele de agitațiune și de cucerire ale urmașilor lui Petru cel mare, prin respingerea Rusiei dincolo de Dnistru și depărtarea ei de la Dunăre și de la Mare.

Fără de acesta, pericolul nu va înceta, și nu va fi liniște și siguranță în Orient ca și în Europa.

Battemberg și Stambulof, celebrele victime rusești, au fost oameni politici și adînc prevăzători.

Esemplul lor patriotic să serve tuturor ca învățătură pentru a lua taurul de corne sașu pe Rusia de piept.

Bestialitatea pravoslavnică rusescă

Comitele Tolstoi a publicat noua sa operă «Impărăția lui Dumnezeu în noi», în care povestește, că la 29 Septembrie anul trecut a călătorit într'un district rusesc, în care era foamete. El văzu că sosește un tren accelerat, care aducea pe un general și un detașament de soldați. Ei mergeau la Tula spre a pedepsi pe niște țărani, cari îndrăsniseră să se opună unui proprietar tânăr, dar cu influență, care voia să le calce drepturile. Comitele Tolstoi descrie chipul în care s'a făcut dreptate cu această ocaziune: «După ce s'a pregătit tot, guvernatorul general ordonă ca să fie adus primul dintre cei 12 țărani, pe cari i-a desemnat proprietarul ca șefi ai revoltei.

Această prima victimă era un părinte de familie, ca de 40 de ani, a cărui onestitate era proverbială și pe care'l stimau toți concetățenii săi. A trebuit să se desbrace și să se culce pe o bancă.

Țăranul nu ceru iertare; ar fi fost în zadar. El își făcu cruce și se culcă. Două polițiști îl apucară ca să'l ție. Un medic asista spre a

da ajutor la nevoie. Ceî două criminali, însărcinați cu pedepsirea, își scuipară în mâini, plesniră cu bicele lor și începură operația. Banca era prea mică și era greu de a ține pe loc pe omul care se svîrcolea în dureri. Guvernatorul ordonă să se aducă altă bancă.

În timpul acesta sërmana fință maltratată stetea cu privirea încruntată; buza inferioară îi tresărea, picioarele goale îi tremurau. După ce se aduse altă bancă, sërmanul fu legat pe ea și călăii se puseră din nou pe lucru. Rănilile deveneau tot mai îngrozitoare; nenorocitul torturat era plin de sînge, și după fie-care lovitură el dedea un gemet, pe care în zadar încerca să-l înghită.

Iar din mulțimea ce stetea împrejur se auzeau suspinurile femeilor, mamelor, copiilor și rudelor celor chinuți, și plînsul înecat al acelor pe cari îi aștepta aceeași pedeapsă. Neomenosul guvernator general număra pe degete loviturile și își fuma țigara cu sînge rece.

După ce s'a dat peste 50 de lovituri, țărănul încetă de a mai ofta sau de a mai mișca, iar savantul domnu doctor, care a pus la dispoziția spitalului serviciile și înțelepciunea sa, se apropie, pipăi pulsul omului torturat, se aplecă spre a trage cu urechea dacă mai bate inima și făcu cunoscut reprezentantului autorității imperiale că victima și-a pierdut cunoștința și că viața i-ar putea fi în primejdie dacă s'ar mai urma cu loviturile. Însă guvernatorul general, mai beat de cât ori-când de deplinele puteri ce i s'au dat, deveni sëlbatîc la vederea sîngelui și el ordonă să se urmeze cu pedeapsa. Tortura se continuă până se împliniră 70 de lovituri; din motive necunoscute 70 pă-

rea a fi țira sacră și ar fi fost un ultraj adus dreptății dacă s'ar fi încetat mai curând. Apoi el își luă țigara din gură și zise nepăsător: «Destul! Altul la rând!»

CLERUL IN RUSIA

«Un alt monstru: Clerul. Monstru îndoit. Clerul alb, clerul negru. Clerul alb este abject, clerul negru e obscen.

«Clerul alb e imensa turmă de popi și diaconî.

Din ce familii es acești ómenî? Din familiile sacerdotale. Popa e fecior de popă. In Rusia preoția e ereditară, ca și óre-care bóle.

«De tînăr, copilul menit bisericeî este trimis la Seminar. El nu învață nimic din ce e trebuincios să știe pentru a fi *om*; dar îl învață toate superstițiile care pot se'î îndobitocescă mintea lui și pe a celor-l'altî. Personalitatea dispare, să șterge în stupiditatea învățămîntu lui comun. Elevii nu își păstrează nici chiar numele lor. Episcopul chemă pe nouii veniți: «Tu, tu te vei numi de acum înainte: «Bogolafschî (adică: teolog); tu, tu vei fi: «Bogulubof (adică dragostea lui Dumnezeu).» Un episcop îngâmfat, care știa franțuzește impuse într'o zi unuî din acești tineri *leviți*, care era născut într'un oraș mare, numele de «Grand-villageschi!»

In afară de acestea seminaristiî sunt destul

de bine tratați. Înainte li se dedea din vreme în vreme bătae cu cnutul; astăzi li se trage nuele, dar foarte rar, și cu blindețe, ca de plăcere. Ei au o mare libertate: între altele, aceea de a se îmbăta și de a frecuenta casele de prostituție—însă numai ziua—căci ei se culcă de vreme.

«Educația lor terminată, îi însoră. Episcopul are această grijă. De ordinar el dă noului popă fata unui alt popă decedat și odată cu ea și parochia.

«Tinerul preot să așază în orașe, într'o casă frumoasă, în sate într'o căsuță destul de confortabilă.

«Drept vorbind, el e plătit foarte prost, și cite odată de loc.

«Treizeci și șase de milioane de ruble e bugetul Clerului alb, clerul secular; există în Rusia 36,000 de parohii, deci o sumă bunicică să datorește fie-cărui preot—dar ea rămîne numai datorită. Sinodul, împărțitorul banilor sacerdotali, are grija a păstra banii pentru trebuințele particulare a membrilor săi. Printre aceste trebuințe trebuie numărate actrițele din Paris, cari vin la Petersburg, în timpul sezonului de vară.

«Cu toate aceste popa își face trebile. El are taxele căsătoriilor și botezurilor. La Paști paroheni îl aduc prezente în natură și în bani. Pe urmă, el merge din casă în casă, cerșind pentru a și împodobi biserica, pentru a și auri icónele, pentru a cumpăra vase sfinte de la Moscova! De bună sémă el își rezervă din aceste mici beneficii. După ce a buzunărit pe ómeni în numele lui Dumnezeu, el fură pe Dumnezeu însuși. Dar aceste nu sunt de cît cîștiguri normale ale slujbei sale și aceste ajung

unu om care a învățat la Seminar obiceiul rachiului și a fetelor frumoase!

«Batușca, aș vrea să capăt un certificat de moralitate.

«D'apoi Simion Petrovicî, tu ești, mi se pare, un hoț de frunte. Tu ești condamnat de mai multe ori pentru furături.

«Eh! Batușca, tocmai pentru că am ast-fel de reputație îmi trebuie certicat.

«Ah! Ah! Da, da, fără îndoială, te înțeleg. Ai vrea să întri în administrație, în vre-o casă de comerț unde 'ți-ar fi ușor să...

«Tocmai!

«Prea bine, prea bine. Te-ai îndreptat, așa mai înțeleg. Ei bine Simon Petrovicî, asta nu te va costa scump, certificatul. Zece ruble, nici o copeică mai mult.

«Cinci ruble, Batușca!

«Aide fie, cinci ruble, dar să dai și o rochie preotesei!

* * *

«Popa mai are și alte resurse.

«Cine renunță pe față la religia ortodoxă poate fi trimis la Siberia. Din fericire pentru sectele disidente, popa e de față. Cu câte-va parale, el închide ochii și să face că nu vede sfaturile ereticilor—fie aceștia ca la Ecaterinoslav, adoratori ai Diavolului, el le liberază certificate de bun creștin.

«Cât despre cei cari nu se adresează lui, el îi urmărește, îi amenință: Cumpără-mi sau te vînd!» Și'l cumpără.

«Osebit, el se distinge prin a sustrage moșteniri și dăni de la murinzi, — sau mai bine, mai simplu, el fură banii ascunși sub perina bolnavului pe care'l spoveduește! Și dacă a-

ceste din urmă meșteșugurii nu sunt destul de productive, popa nu stă la îndoială: să face negustor de vicii și beție, vinde cărți de joc, ca un antreprenor de *tripoă*, și rachiū ca un cârciumar!

* * *

«Șapte miș de călugărițe, nouă miș de călugări sunt împrăștiați în opt sute de monastiri, deci șase-spre-zece miș de religioși și religiose. Asta ar fi puțin, cu toate că e mult.

Dar postulanții și novicii, al căror număr mărește considerabil populația monastirilor! Toți acești omeni și toate femeile acestea constituie aceea ce se numește: «Clerul Negru» — El e redutabil, cu toate că e târător, e ascultat cu toate că e disprețuit.—Dintre călugări sunt aleși toți demnitarii bisericeii: arhimandriții, vicarii arhereii, episcopii, mitropoliții; din călugărițe se fac starițele. Superiorii marilor monastiri, au câte 75.000 ruble venit, cei a micelor monastiri se mulțumesc cu câte 15 miș ruble; O stariță de monastire care a fugit din Moscova pentru a se mărita la Praga cu un coifeur francez, a luat cu ea, afară de vasele de aur ale bisericeii. un milion de ruble bani!

«Deci clerul negru e bogat, orgolios, puternic, — și e infam. Un scop îndoit: îmbogățirea și dominațiunea. Trei mijloce principale: minciuna, insinuarea și cerșetoria.»

«Cerșetoria cinică.

«Odată, la Odesa, două maice se presentă într'o dimineață, la o actriță franceză foarte la modă în acel timp

«Ele cer pomană. Actrița, fată bună, le oferă un bilet de zece ruble.

«— Oh! nu e destul, zic călugărițele.

«— Cum nu e destul?

«— Nu, barina. Priuțul Wiskoff v'a făcut a-laltă-ieri un cadou de 5000 ruble.

«— Dar de unde știți?

«— Prințul, care e foarte religios, se spovedește la un preot care vine pe la monastirea noastră. Ast-fel, d-ta ai primit 5000 ruble, și din care vă rugăm a ne da pe jumătate, căci avem mare nevoie a zugrăvi bolta bisericei noastre.

«— Nicî odată! strigă actrița.

«— Ba de îndată, răspund călugărițele. Căci dacă nu, ia séma. Prințul e însurat. Putem înștiința pe nevastă-sa despre legătura vóstră cu el, și veți fi trecută peste graniță, cu foarte puțină considerație.

«Actrița de frică dete banii. Drept răsplată, călugărițele o poftiră a vizita monastirea lor. Ea fu bine primită și prânzi acolo într'o chilie particulară, cu prințul».

* * *

«Insinuare abjectă.

«Un om cade bolnav. Pentru a'l veghea, pentru a'l îngriji, el chiamă un călugăr. Acesta se instalează în casă ca stăpân. Se îmbată de vin și rachiü, se îndopă de carne, sărută gâtul slujnicilor, apoi se culcă și dórme. Din timp în timp să deștepta pentru a întreba pe bolnav:

«— Luminăția-Ta vrea să se spovedească?

«— Bolnavul se spovedește. Tótă viața sa, el și-o descopere. El își spune secretele de care atirna cinstea și viața lui póte. Călugărul 'i dă ertare, după ce-î impune câte-va pocăințe bănești; apoi adórme din nou. Dar, adou zi, el

alérgă la poliție și declară tot ce i s'a spus la spovedanie. Câte odată bolnavul   arestat, trimis în Siberia, fără judecată. C t pentru călugăr, i se mulțumește și i se plătește. Ast-fel D-ze  face poliția țarului.

* * *

«Minciuna mai cu sémă!

«Călugării și călugărițele merg din stradă în stradă b t nd la t te ușile

«Fiule, iată niște m ște care vindecă t te b lele: Ciuma și holera. Fic , dacă vei aprinde ac st  lum nare, s ra, l g  patul tău, tu vei vedea în vis pe fiul tău care e în r zboi . Fată t n r , dacă vei purta pe p ntece acest os sf nt al lui sf ntul Nicolae, tu nu te vei mai teme de dezmerd rile amantului t u.

«— C t costă m ștele?

«— Cinc  ruble.

«— C t lum narea?

«— Zece copeice.

«— C t osul lui sf ntu Nicolae?

«— O rublă.

«Ast-fel se face negustoria monacal . Dar c nd mijlócele ordinare nu sunt  ndestul tore, se alérgă la minun .

«Un călugăr proclamă, deștept ndu-se, că sf nta Varvara 'i-a apărut în vis și 'i-a dest nuit că o ic n  de minun  f c tore este ascunsă sub p m nt, la rădăcina unui copac, în pădure. Toți alérgă, desgrop  icóna. — O aduc în biserică. Sf ntul sinod se adună; el proclamă oficialmente origina minunată a ic nei; și atunc  încep a veni cu grămada bolnavii și infirmii. Orbii v d, surzii aud, paralizicii 'și sfarmă bechilele și pl ng de bucurie! Dar trebuie pl -

tită icóna de minuni făcătoare ! Aurul și argintul plouă ; — Plata se face înainte ; călugării se tocmesc cu pătimașii — Ei vând vindecarea minunată cum se vînd legumele în piață. La pórta unor monastiri sunt afișate tarifele minunilor.

«Și mulțumită acestui aur, cerșit, smuls, furat rublă cu rublă, copeică cu copeică, lăzile sfinte se umplu, religioșii grei de viciu, beți de vutcă,, se desfată în lene, ear icóne strălucind de aur și încărcate de pietre scumpe stau așăzate în paraclisele unde slujesc arhimandriții și în miclele chilii în care suspină, nóptea, sărutările monstruóse a călugărițelor îndrăgostite» .

PAHOD NA SIBYR

Sub cer de plumb întunecos,
Pe câmp plin de zăpadă,
Se trăgănează încet pe jos
O jalnică grămadă
De oameni triști și înghețați,
Cu lanțuri ferecați.

Sărmanî ! de șase luni acum
Ei merg fără nctare
Pe-un lung pustiū ce n'are drum
Și nici capăt nu are.
Din când în când un ostenit
Mort, cade, părăsit.

E lung cel șir de osîndiți !
Pe vînăta lor fața
Neconținut sunt pǎlmuiți
De un crivăț plin de ghiată,
Și pe-a lor trup de sânge ud
Des cade biciul crud.

In urma lor și pe 'mprejur
 Cazaci, Baskiri sëlbatici,
 Cu sulii lungi, cu ochi de ciur,
 Alerg pe cai sburdalnici ;
 Și 'n zarea neagră stă urlând,
 Urlând lupul flãmând.

Dar unde merge acel popor
 Ce nu mai are 'n lume
 Nicî o sperare 'n viitor,
 Nicî patrie nicî nume ?
 Se duce șters dintre cei vii,
 Să moară prin pustii.

Palid convoiul, perdut, uitat,
 Coloană funerară,
 Ea poartă 'n frunte un stigmat :
 Amorul sfânt de țară.
 O sfânt, sublim, cerește amor,
 Câți pentru tine mor !

Ah ! câți martiri pentr'un cuvânt
 Ș'un dor de libertate,
 Cu zile mers'ați la mormânt
 Prin rësbunări turbate !
 Câți ați format grozavul șir,
 Pohodul na Sibyr !

Acum coloana s'a oprit,
 Sub crivățul de noapte,
 Din sînu-î rece, amorțit,
 Es dureroase șoapte.
 Ea se înșiră acum în rënd
 Gemând și tremurând.

Un comandant, aprig călău,
 I-adună ca pe-o turmă,
 Și 'nseamnă chiar pe biciul seû
 Câți au căzut în urmă,
 Apoi în vânt c'un aspru glas
 Dă ordin de popas.

Convoiu 'ntreg nedespărțit,
 Ingenuchiând se lasă
 Pe câmpul alb și troenit
 În noaptea mult geroasă,
 Și stă grămadă la un loc
 Făr 'adăpost nici foc.

Cu peptul de omăt lipiți,
 Sărmanî ! adorm îndată
 Visând de câmpii înfloriți
 Din țara depărtată,
 Și pieptul lor plin de amar
 Se bate tot mai rar.

Unul prin vis vede plângând
 O mamă 'mbetrănită ;
 Altul se 'ngână desmerdând
 Soția lui iubită,
 Și toți pe sub genele lor
 Au lacrimi de dor.

Ei dorm adânc ! ș'al nopții vânt
 Cu șuer viscolește ;
 Ei dorm adânc și pe pământ
 Mereu troianul crește,
 Și stelele, privind la ei,
 Din ochi arunc scântei.

Treptat omătu' spulberat
 Se întinde ca o mare,
 Se 'ntinde, și sub el treptat
 Convoiu 'ntreg dispare,
 Și'n zori tot câmpu-î învelit
 C'un giulgiu nemărginit...

Aă fost !... Acum ei unde sunt ?
 Un cârd de vulturî sboară
 Pe sus c'un repede avânt,
 Și'n câmp ei se coboară ;
 Iar dintre brazi vine urlând,
 Urlând lupul fămând.

V. Alexandri.

La Polonia

I

O ! Polonie măreață . a eroilor regină !
Miî de orî mare martiră și de miî de orî creștină !
Tu pe pat de mörte astă-zî zacî, cu brațele în fer,
Ș'acest secol fără lege nu'î sătul de-omor și sînge,
Dar pe ascuns ingenuchiază lângă tine, pen-
tru-a plînge,
Libertatea sîngerîndă și Hristos proscris din cer.

II

E proscris Mîntuitorul de Cerescul Sëu Părinte,
Până când n'o să re'nvie a dreptății oseminte
C'e'n pustilele-î ghețoase tirania a 'ngropat.
Inc'o Golgotă ne trebuî, inc'o cruce de mărire
Mult mai grea și mult mai sfântă, inc'o mare
(răstignire
Și apoi sdrobit tiranul și Polonul liberat.

III

Pentru ce Polonul öre singur numai în natură

Condamnat să fie astă-zî la amarnica tortură
 D'a vedea cum libertatea pentru alții a 'nviat,
 Pe cînd el sub lanțuri geme, el, ce dreptul
 (de-a le frînge,
 L'a plătit în orî-ce vreme cu eroicul său sînge,
 Și din ghiara barbariei omenirea a salvat?

IV

Maî e ore saû nu e Dumnezeu stăpân pe lume ?
 Maî e încă vr'o dreptate? Saû aceste tóte's glume?
 - Ș'atuncî omul e o fēră, cu dispreț de tot ce 'î sfînt;
 Atuncî dintele ce rupe carnea vie de pe tine,
 Mîna care te sugrumă, făcînd ast-fel, face bine,
 Ș'al împēraților tron, e-al popórelor mormēt.

V

Ce'nsemneză vîntul aspru ce din méză-nópte bate
 Și cu recea lui suflare perde vieți nevinovate?
 De ce corbiî vin cu dînsul? De ce lupii îi răspund?
 Nu sunt astea semne bune ! Sórele se 'nfiorează,
 Și cum trece-o óră tristă el își stinge câte-o rază,
 Ș'un sicriû gătește lumēi întunerecul profund.

VI

Nu 'î aceea libertate, ce cu biciul se impune,
 Și din mîna tiraniei nu putem primi cunune;
 Cununî mari, nemuritoare, de popóre se'mpletesc.
 Cînd Cazacu-și mîna calul, sub potcova sa,
 (fugarul
 Calcă flórea libertății, și nu cruță nici altarul,
 Unde-a curs, spre mîntuire, atît sînge creștinesc.

VII

Astăzi ferbe, clocotește, vechiul Istru 'n fră-
(mîntare :

Libertate spune valul la pămîntul ce n'o are,
Dar *Sclavie* răspund munții ce se clatină de rîs.
Barbaria Semi-Luneî cu legenda'î o să peară,
Dar, amară ironie! Alți barbari cu-unghiî de fêră,
A Sibiruluî porți negre omenireî aû deschis.

VIII

Intr'acolo cine merge e perdut pe vecînicie.
Ah! Istoria ne spune, și Polonia oștie,
Că cea ghiată-a tiraniei încă nime n'a topit...
Musulmanul dôrme astă-zî somnul lung de
(pocăință,
Viața-î este-o letargie, lenea este-a luî credință ;
Dar Cozacul suge sînge ca să fie fericit.

IX

Intre Asia ș'Europa e mormêntul libertății,
Și Uralu'î ecatomba pe ruinele dreptății :
Ce-î de-asupra e sêlbatec, ce-î sub dênsul e
(martir.
Pe de-o parte horde crude de Baschirî, omóră,
(pradă,
Pe de alta un gigantec ținterim ne dă dovadă
Că nu'î floare de speranță în pustiul de Sibir.

X

Știți voi ôre ce-î Sibirul ? Ah ! cetiți pe albe fețe

Câte mame 'și plâng copii, câte suflete mărețe
 In omëtul vecinicieii fär' de urme-aũ dispãrut...
 Intrebați veduve câte sufer chinul umilirei,
 Câți orfanii cerșesc pe drumurii rësibunarea o-
 (menirei,
 Intrebați blesteme câte acest secol a nãscut !

XI

Ah ! și dac'aceste tóte nu's de-ajuns spre-a vë
 (pãtrunde
 Așteptați cu nepãsare, Volga lumea sã inunde
 Și murind bëttrinul sóre o sã spue ce-a vëzut,
 Mãi de grabã se va face iadul raí și érna varã,
 De cât azi sã se 'mblãnzescã tirania cea barbarã,
 Ce-a Poloniei mãrire în cenușe-a prefãcut.

XII

Dar noi cei din alte timpurii, ce 'n trecut mãi
 (trãim încã
 Și pe-a morșilor movile turburãm tãcerea-adíncã
 Cu o notã ce pe lirã ne-a pus cei ce nu mãi sunt,
 Noi cu ríul care plãnge, noi cu codrul care geme,
 Tarí de rana ce ne dóre, a Poloniei blesteme
 Drept la Domnul Sfint le ducem, ș'așteptãm al
 (seũ cuvënt !

XIII

Moștenirea nóstrã este a popórelor durere,
 De la tatã la fiũ trece acea strașnicã avere,
 Ce ne'mpune datoria pe-orí-ce orã sã murim.
 Nune sperie tiranul; glasul nostru e mãi tare :
 El din tunurii ne vorbește, noi rëspondem cu-o
 (cãntare
 De pe fluere de óse ce-am cules pe țintirim.

XIV

Și acest cântec e suspinul omenirei suferinde,
 Al Varșovei gemet care răzbunarea ne-o aprinde,
 Ori și unde încă inimă pentru patrie mai bat.
 Nu se pôte ca să péră ! Péră lanțul de sclavie,
 Péră-a lumii nepăsare, dar Polonia să fie
 Mare, liberă, unită, stîlp de lauri coronat.

XV

Să veniți voi, câți mai credeți în Hristos, în
 (mîntuire,
 Câți slăviți o mumă încă, câți aveți încă simțire,
 Voi ce încă plecați fruntea la morminte de eroi,
 Veniți lacrimi să depuneți l'a Poloniei piciore,
 Ș'otelind a vostre brațe, jurați toți, pe cer și sôre :
 «Nu-î Polonia perdută până când mai trăim noi!»

D. Petrino.

Testamentul lui Petru cel Mare ¹⁾

Iată un document istoric care va fi cetit cu un interes foarte viu: Este testamentul lui *Petru cel mare*, ast-feliu cum a fost transmis lui Ludovic al XIV de către ambasadorul Franței la Petersburg, și în care se vede *cugetarea politică* ce a presidat de atunci toate proiectele suveranilor Rusiei:

«In numele prea santei și nedespărțitei treimi, Noii Petru I-iu, tuturor descendenților și succesorilor la tronul și guvernul națiunii rusești.

«Marele Dumnezeu de la care ținem existența noastră și coróna noastră, luminându-ne cu lumina sa și sprijinindu-ne cu sprijinul său, mi permite de a privi pe poporul rus ca un popor chemat în viitor la dominațiunea generală a Europei. Intemeez această cugetare a mea pe aceea că națiunile Europei au ajuns, cea mai mare parte, într'o stare de bătrânețe ve-

1). Estras din gazeta franceză: *La Presse* din 28 Martie 1843 și comunicat noș de vechiul nostru amic *Ión Urdățenu* proprietar mare, democrat și patriot distins, fost prefect liberal ș. c. l. t.

cină cu peirea spre care merg cu pași mari; trebuie dar ca ele să fie lesne și de sigur cucerite de către un popor tânăr și nou, când acesta va fi atins totă forța și creșterea sa. Privesc dar invasiunea țărilor Occidentului și Orientului de către Nord ca o mișcare periodică decretată în cugetele Providenței care tot ast-feliu a regenerat pe poporul roman prin invasiunea barbarilor.

«Emigrările ómenilor polari sunt ca flucul Nilului care, la óre-care epoci, íngrașe cu noroiul său, țărilor slăbite ale Egiptului. Am găsit pe Rusia gîrlă, o las rîu, succesoriî mei vor face din ea o mare întinsă, destinată a face roditóre pe Europa sărăcită, și undele ei vor deborda, cu tóte stăvilarile ce niște mîni slăbănogite ar putea să'î pue în cale, și descendențiî mei sciú să'î dirigeze cursul; pentru aceea, eú le las învêțămintele următóre pe care le recomand atențiunii și observațiunii lor statornice.

1). De a întreține pe națiunea rusă într'o stare de resbel permanent, a ține pe soldatul rus tot-d'a-una în resbel, a nu'l lăsa să repauseze de cât pentru îmbunătățirea finanțelor statului; a reforma armatele, a alege momentele oportune pentru atac. A face ast-feliu ca pacea să serve pentru resbel, și resbelul pentru pace, în interesul mărireî și prosperităței creșcênde a Rusiei.

2). A chema prin tóte mijlócele posibile, de la popórele instruite ale Europei, căpitanî în timp de resbel, și savanți în timp de pace, pentru a face să profite națiunea rusă de folósele celor-l-alte țeri, fără a o face să piarză pe ale ei proprii.

3). A lua parte în orî-ce ocaziune la aface-

rile și certele Europei și mai ales ale Germaniei care, fiind mai apropiată de noi, ne interesază mai d'adreeptul.

4. A divisa Polonia întreținând turburări și gelosii continue; a interesa pe puternicii cu prețul aurului, a influența dictele, a le corumpe spre a avea o acțiune în alegerea regilor, a numi partizanii și a'î proteje, a face să între trupele moscovite și a le ține în țeri străine pînă ce va veni ocaziunea ca să rămie acolo pentru tot-de-una. Dacă puterile vecine opun dificultăți, a le potoli momentan înbucătățind din țeră pînă se va putea lua tot ce este de luat.

5-lea. A lua de la Suedia cît se va putea mai mult și a face să fim atacați de ea pentru a avea un pretest de a o subjuga. Pentru această, trebuie izolată de Danemarca, și pe Danemarca de Suedia și a întreține cu grije rivalitatea lor.

6-lea. A lua tot-de-una pe soțiile principilor ruși dintre principesele Germaniei, pentru a înmulți alianțele de familii, a apropia interesele și a uni de sine pe Germania cu cauza noastră înmulțind influența noastră.

7-lea. A căuta de preferință alianța Englezei pentru comerțul nostru ca o putere care are mai mult trebuință de noi pentru marina sa și care pôte se fie mîi folositoare desvoltării marinei noastre. A da în schimb lemnele noastre și alte produse contra aurului ei, și a stabili între comercianții, mateloții ei și ai noștri raporturi continue cari se formeze pe ai noștri în navigație și comerț.

8-lea. A se întinde neîncetat către Nord, în lungul Balticeii, precum și spre sud în lungul Mării Negre.

9-lea. A se apropia pe cât este mai posibil de Constantinople și Indiî. Cel ce va domni peste aceste ținuturi va fi adevăratul suveran al lumii. Prin urmare, a provoca resbele continue atât Turcului cât și Persiei. A așeza Santiere, pe Marea Negră, a se face stăpîn din ce în ce peste această mare, precum și peste Baltica care sunt un punct îndoit și necesar la reușita proiectului; a grăbi decadența Persiei; a pătrunde pînă în golful Persic; a stabili, dacă este posibil, prin Siria, vechiul comerț al Orientului, și a înainta pînă în Indiî care sunt antrepositul lumii. Odată ajunși acolo, n'am mai avea nevoie de aurul Englierei.

10-lea. A căuta și a întreține cu grije alianța Austriei; a sprijini în aparență ideile sale de domnie viitoare asupra Germaniei, și a provoca în contra ei și pe sub mână gelosia prinților. A le face să reclame ajutoarele Rusiei de către unii ca și de către ceilalți și a esersa asupra acestor țări un fel de protecțiune care să prepare domnia viitoare.

11-lea. A interesa casa Austriei ca să gonească pe Turc din Europa, și a neutralisa gelosiile sale din timpul cuceririi Constantinoplei, provocând un rebel cu vechile state ale Europei, sau dându-i o porțiune din cucerire care i se va lua înapoi mai târziu.

12-lea. A întruni împrejur pe toți Grecii desuniți sau schismatici cari sunt răspîndiți în Ungaria, sau în Polonia, a centralisa, a sprijini și a stabili mai dinainte o predominare universală printr'un fel de autoritate și de supremație sacerdotală; vom avea atîția amici printre fie-care din inamicii noștri.

13-lea. Suedia desmembrată. Persia învinsă.

Polonia subjugată. Turcia cucerită. Armatele noastre reintrunite. Marea Négră și Baltica păzite de corăbiile noastre. Trebuie de o cam dată a propune separat și foarte secret Curții din Versailles, pe urmă, curții Vienei de a împărtași cu ele imperiul universului. Dacă una din două acceptă, ceia ce este nelipsit dacă vom fiata ambițiunea și amorul lor propriu, a se servi de una pentru a sfărîma pe cea-l-altă, angajînd cu dînsa și pe rînd o luptă care nu va fi îndoiosă. Rusia posedând pentru ea tot Orientul și o mare parte a Europei.

14-lea. Dacă, ceia ce nu este probabil, fiecare din ele ar refuza oferta Rusiei, trebuie a le crea certe și a le face să se ruineze una prin alta. Atunci, profitând de un moment decisiv, Rusia ar tăbări trupele sale, concentrate mai dinainte, asupra Germaniei. În același timp două flote considerabile ar pleca, una din Azof, și cea-l-altă din portul Archangel încărcate cu horde asiatice sub convoiul flotelor armate ale Mării Negre și ale Balticeii. Inaintînd prin Mediterana și prin Ocean, ele ar inunda Franția de o parte și Germania de altă parte, și aceste două ținuturi biruite, restul Europei ar trece lesne sub jug, fără a mai da o lovitură de pușcă. Ast-feliu se pôte și trebuie se fie subjugată Europa.

TESTAMENT DE PIERRE LE GRAND

*Extrait de la Gazette française (La Presse) du
28 Mars 1843.*

Voici un document historique qui sera lu avec un vif intérêt. C'est le testament de Pierre-le-grand, tel qu'il fut transmis à Louis XIV par l'ambassadeur de France à St. Petersbourg, et dans le quel on retrouve la pensée politique qui a toujours présidée depuis, aux projets des souverains de la Russie.

«Au nom de la très-sainte et indivisible Trinité, Nous Pierre I-er, à tous nos descendants et successeurs au trone et gouvernement de la nation russe.

«Le grand Dieu de qui nous tenons notre existence et notre couronne nous ayant éclairé de ses lumières et soutenus de son appui, me permet de regarder le peuple russe comme appelé dans l'avenir à la domination générale de l'Europe. Je fonde cette pensée sur ce que les nations Européennes sont arrivées, pour la plupart, à un état de vieillesse voisin de la Caducite, ou qu'elles y marchent à grands

pas ; il s'en suit donc qu'elles doivent être facilement et indubitablement conquises par un peuple jeune et neuf quand ce dernier aura atteint toute sa force et toute sa croissance. Je regarde l'invasion des pays de l'occident et de l'orient par le Nord comme un mouvement périodique arrêté dans les desseins de la Providence, qui a ainsi régénéré le peuple romain par l'invasion des barbares.

« Les émigrations des hommes polaires sont comme le flux du Nyl, qu'à certaines époques, vont engraisser de son limon les terres amaigrées de l'Égypte. J'ai trouvé la Russie rivière, je la laisse fleuve, mes successeurs en feront une grande mer destinée à fertiliser l'Europe appauvrie, et ses flots déborderont malgré toutes les digues que les mains affaiblies pourrout leur opposer, si mes descendents savent en dériger le cours. C'est pourquoi je leur laisse les enseignements suivants ; j'en recommande à leur attention et à leur observation constante.

1°. Entretenir la nation russe dans un état de guerre continuelle pour tenir les soldats toujours aguerris, toujours en haleine, ne le laissant réposer que pour améliorer les finances de l'état, refaire les armées, choisir les moments opportuns pour l'attaque. Faire ainsi servir la paix à la guerre et la guerre à la paix, dans l'intérêt de l'agrandissement et de la prospérité croissante de la Russie.

2°. Appeler par tous les moyens possibles de chez les peuples instruits de l'Europe, des Capitains pendant la guerre, et des savants pendant la paix, pour faire profiter la nation russe des avantages des autres pays, sans lui faire rien perdre des siens propres.

3°. Prendre part en toute occasion aux affaires et démêlés quelconques de l'Europe, et surtout de ceux de l'Allemagne qui, plus rapprochée, intéresse plus directement.

4°. Diviser la Pologne en y entretenant le trouble et des jalousies continuelles; gagner les puissances à prix d'or; influencer les diètes, les corrompre afin d'avoir action sur les élections des rois; y faire nommer des partisans, les protéger, y faire entrer les troupes moscovites, et y séjourner jusqu'à l'occasion d'y demeurer tout-à-fait. Si les puissances voisines opposent des difficultés, les apaiser momentanément, en morcelant le pays, jusqu'à ce qu'on puisse reprendre ce qui aura été donné.

5°. Prendre le plus qu'on pourra à la Suède, et savoir se faire attaquer par elle pour avoir prétexte de la subjuguier. Pour cela, l'isoler de Danemarck, et le Danemarck de la Suède, et entretenir avec soin leurs rivalités.

6°. Prendre toujours les épouses des princes russes parmi les princesses d'Allemagne, pour multiplier les alliances de famille, rapprocher les intérêts, et unir d'elle-même l'Allemagne à notre cause en y multipliant notre influence.

7°. Rechercher de préférence l'alliance de l'Angleterre pour notre Commerce, comme étant la puissance qui a le plus besoin de nous pour sa marine, et qui peut être plus utile au développement de la nôtre. Echanger nos bois et autres productions contre son or, et établir entre ses marchands, ses matelots et les nôtres des rapports continuels, qui forment ceux de notre pays à la navigation et au commerce.

8°. S'étendre sans relâche vers le Nord, le

long de la Ballique, ainsi que vers le Sud, le long de la mèr noire.

9°. Approcher le plus possible de Constantinople et des Indes. Celui qui y regnera sera le vrai souverain du monde. En conséquence, susciter des guerres continuelles, tantôt au Turc, tantôt à la Perse; établir des chantiers sur la mer noire, s'emparer peu à peu de cette mer, ainsi que de la Baltique, ce qui est un double point nécessaire à la réussite du projet; hâter la décadance de la Perse; pénétrer jusqu'au golfe persique; retablir, si c'est possible, par la Syrie, l'ancien commerce du levant, et avancer jusqu'aux Indes, qui sont l'entrepôt du monde. Une fois là, on pourra se passer de l'or de l'Angleterre.

10°. Rechercher et entretenir avec soin l'alliance de l'Autriche; appuyer en apparence ses idées de royauté future sur l'Allemagne, et exciter contre elle, par dessous-main, la jalousie des princes. Tacher de faire reclamer les secours de la Russie par les uns ou par les autres, et exciter sur les pays une espèce de protection qui prépare la domination future.

11°. Intéresser la maison d'Autriche à chasser le Turc de l'Europe et neutraliser ses jalousies lors de la conquête de Constantinople, soit en lui suscitant une guerre avec les anciens états de l'Europe, soit en lui donnant une portion de conquête qu'on lui reprendra plus tard.

12°. S'attacher à réunir autour de soi tous les Grecs désunis ou schismatiques qui sont répandus; soit dans la Hongrie, soit dans la Pologne; se faire leur centre, leur appui, et établir d'avance une prédominance universelle par une sorte d'autorité et de suprématie sa-

cerdotale : ce sont d'autant d'amis qu'on aura chez chacun de ses ennemis.

13°. La Suède démembrée, la Perse vaincue, la Pologne subjuguée, la Turquie conquise, nos armées réunies, la mer noire et la Baltique gardées par nos vaisseaux, il faut d'abord proposer séparément et très secrètement à la cour de Versailles, puis à celle de Vienne, de partager avec elle l'empire de l'univers. Si l'une de deux accepte, ce qui est inmanquable en flattant leur ambition et leur amour propre, se servir d'elle pour écraser, à son tour celle qui demeurera, en engageant avec elle une lutte qui ne saurait être douteuse, la Russie possédant en propre tout l'orient et une grande partie de l'Europe.

14°. Si, ce qui n'est point probable, chacune d'elles refusait l'offre de la Russie, il faudrait savoir leur susciter des querelles et les faire s'épuiser l'une par l'autre. Alors, profitant d'un moment décisif, la Russie ferait fondre ses troupes rassemblées d'avance, sur l'Allemagne, en même temps que deux flottes considérables partiraient, l'une de la mer d'azof, et l'autre du port d'Archangel, chargées des hordes asiatiques, sous le convoi des flottes armées de la mer noire et de la mer Baltique. S'avancant par la Méditerranée et par l'Océan, elles inonderaient la France d'un côté, tandis que l'Allemagne le serait de l'autre, et ces deux contrées vaincues, le reste de l'Europe passerait facilement, sans coups férir, sous le joug. Ainsi peut et doit être subjuguée l'Europe.

9 ȘI 11 IUNIE 1848

ȘI

POESII POLITICE

9 și 11 Iunie 1848

Următoarea descriere istorică a colonelului A. Christofi resumând și caracterizând pe deplin mișcarea de la 1848, cu eroi și martirii ei, o dăm aci în interesul istoriei :

Originea libertăților noastre publice datază de la 1821, când slugerul său parucicul Tudor Vladimirescu, de fericită amintire, s'a sculat și a scos din țără pe Grecii fanarioți, cari, prin rapacitatea și năravurile lor servile bizantine, demoralisaseră și sărăciseră țara care le dedese ospitalitate.

La anul 1846, s'a format în București o societate literară, compusă din tinerimea de atunci; scriitorii, advocații, preoții, cari veniseră de la Paris cu idei noi. Atunci s'a format societatea secretă numită : *Dreptate-frăție*.

Comitetul executiv se compunea din Ion Ghika, Nicu Bălcescu și Al. Golescu (Arăpila).

În luna lui Aprilie 1848, Nicu Bălcescu venind cu Al. Golescu (Arăpila) de la Paris, pe Dunăre, au debarcat la Islaz, și au spus lui Pleșoianu că sunt trimiși de Lamartine, preșe-

dintele Republicei franceze de la 24 Februarie 1848, ca să începă mișcarea.

Pleșoianu le-a răspuns că fără Tell nu face nici o mișcare.

De aci ei s'au dus la Giurgiu și au spus lui Tell ce a zis Pleșoianu; iar Tell le-a răspuns că nici el nu face nimica fără Eliade și Iancu Ghica; să meargă la București, să împace pe Eliade cu Iancu Ghica, apoi să'î aducă și bani ca să plătească mâncarea soldaților, ca să nu semene a zaveră.

Comitetul executiv, după mai multe delibereări, a decis ca mișcarea de regenerare a poporului român să înceapă la 9 Iunie 1848, din trei părți:

1) De la Islaz, de către căp. N. Pleșoianu; 2) de la Ocnele mari, de către căp. Gr. Marghiloman; și 3) de la Telega de către subscrisul.

Iancu Ghica s'a trimis la Constantinopol ca să pregătească pe sublima Poartă de mișcarea ce se proiecta a se face.

La 9 Iunie 48, mișcarea de la Telega și de la Ocnele mari a avortat, și numai cea de la Islaz și-a produs toate efectele sale.

În ajunul acelei zile, în seara de 8 Iunie 48, a venit de la Giurgiu la Islaz parucicul Grigore Serurie, împreună cu maiorul Chr. Tell, și de la București a venit Eliade cu Ștefan Goleșcu, deghizați. St. Goleșcu a dat lui Tell câțiva icosari de aur învăliși într'o hârtie, pentru plata demâncării soldaților.

Atunci Pleșoianu a scris feldwebelului Paicu, la Bechet, să vină cu compania, pe care mai nainte o comandase el, și tot atunci a scris și preotului Radu Șapcă, la Celei, să vină să binecuvinteze mireasa. Acest preot, care, pentru ca să atragă lumea să vină la biserică, desființase

paraua ce, de obicei, se da popei la mir și a căruși ospitalitate era casa lui Avram, și-a luat Evanghelia și Crucea (pe care o posedă astăzi cu totă demnitatea părintele Gheuadie episcopul eparhiei Râmnicul-Noul Severin), și a mers la Islaz.

A doua zi, în acea zi nenorocită de 9 Iunie 48, după un serviciu divin, oficiat de preotul Radu Șapcă, în mijlocul unei mulțimi de țărani, veniți de pe marginea Dunărei să vadă minunea minunelor: desființarea clăcei, îngenuchiați la pământ, cu capetele descoperite și plini de bucurie, rugându-se la A-tot puternicul pentru reușita desființării iobăgiei, s'a format guvernul provisoriu, compus din :

1) Preotul Radu Șapcă ; 2) I. Eliade Rădulescu ; 3) Ștefan Golescu ; 4) Chr. Tell ; și 5) căp. N. Pleșoianu.

Atunci, în fața lumii întregi și contra protectoratului exclusiv al Rusiei, colosul de la nord, de care se temea toată Europa, s'a proclamat drepturile acestei mândre țări, ab-anti-quo, după tractate : Autonomia țerei și suzeranitatea sublimei Porți.

- 1) Abolirea pedepsei cu moarte.
- 2) Abolirea sclaviei cu despăgubire.
- 3) Instrucțiunea politică gratuită și obligatorie pentru ambele-sexe.
- 4) Desființarea bătăiei corporale.
- 5) Desființarea titlurilor.
- 6) Emanciparea evreilor naturalizați.
- 7) Respect la proprietate.
- 8) Respect la persoane.
- 9) Libertatea omului.

Iată acei bravi martiri ai libertăților publice cari au legat clopotul mârțanului, după cum dicea Eliade, înainte de 9 Iunie 1848.

La 8 Iunie 1848 domnia în București o mare teroare ; prăvăliile erau închise ; lumea îngrijată sta adunată grupuri-grupuri și aștepta ceva, dreptatea care lipsia.

Iancu Manu, agă al Capitalei, adunase armele de la particulari și arestase 170 preveniți în casarma de la Malmaison.

Căpitan Costache, ce-l zicea și Chehaia, cu pilul său pe umeri, cel cu 7 limbi, era în elementul său.

La 11 Iunie 1848, Niță Magheru, cadet de artilerie, inițiat în societatea secretă, mergând prin Lipscași, s'a suit pe un scaun, a citit aceea frumoasă Constituțiune și, printr'o inspirație divină, a zis : «Acum fraților, să mergem la palat să mulțumim lui Vodă Bibescu că a primit Constituția.»

Bucuria, entuziasmul și urările erau la culme.

Capul coloanei acestei manifestațiuni spontanee era la palat, și coada nu se mai isprăvea.

Lumea a sărit peste zid, a deschis porțile, violând domiciliul Domnitorului.

În curtea palatului erau două companii de infanterie, cu puscile încărcate : «Roata a 8-a, a căpitanului Boboc, și a 4-a a căpitanului Vălănescu, inițiat, și un escadron de cavalerie, cu bravul căpitan Mavrocordat, inițiat, care dicea că el va trage, ca să nu calce disciplina, dar că va comanda în sus.

Vodă Bibescu (1) a scris Constituțiunea

(1) La acest Domn am fost de ordonanță patru luni, neschimbat ; o lună la Comarnic, unde făcea băi în Prahova și trăgea bine la țintă, o lună la Focșani, când s'a însurat cu Maritica, după ce a despărțit-o de Costache Ghica Spătaru ; am fost de ordonanță și la Mihailche Sturza, Domnul Moldovei, care a cununat pe Vodă Bibescu ; o altă lună la Cernesci, luna de miere, și o lună la Rusciuk, când a venit sultanul Abdul-Megid.

ce i s'a prezentat de către N. Golescu, și după trei zile, a abdicat; iar C. A. Rosetti, polițaiul capitalei, l'a condus până la frontieră, cu toate onorurile cuvenite.

Cesar Boliac, de pe balconul palatului, a numit pe membrii guvernului cari erau: N. Golescu, I. Eliade-Rădulescu, maior Chr. Tell, G. Magheru, căp. Pleșoianu și alții.

La 19 Iunie 1848, neagra reacțiune, colonel Odobescu și colonel I. Solomon au mers la palat și au arestat pe membrii guvernului; s'au tras clopotele în capitală, s'a dat alarma, și poporul s'a adunat la palat, dar neavând conducători nu știa ce să facă.

Atunci o eroină (d-na Ipătescu), ridicându-se în picioare în trăsură, cu două pistoale în mâini, a comandat poporul iritat, strigând: «Pe ei copii!»

Poporul s'a urcat în palat și a liberat pe membrii guvernului; col. Odobescu și col. Solomon, neagra reacțiune, s'au retras cu armata în dosul palatului și au comandat foc în mulțimea dezarmată; au făcut 18 victime, dintre cari 9 morți și 9 răniți. Col. Odobescu și col. Solomon au fost arestați, la cazarma din dealul Spirei, și dați judecăței.

La 29 Iunie 1848, neagra reacțiune a nascocit svonul că vin muscalii, și guvernul s'a retras la Rucăr, unde un zăpciu al ciocailor de atunci a ținut arestate, în arșița soarelui, familia lui Tell și a lui Eliade, cu copii mici, fără a le da nici apă de băut, și i-a jefuit de două sute de galbeni.

Această faptă barbară o cunoaște bine d-nu Vasile Fusea, care a fost funcționar administrativ atunci; fac apel la acest brav cetățean onest și capabil funcționar, fost președinte și

deputat, să bine-voiască a nara această tristă scenă reacționară.

După ce au venit la putere, acești martiri ai libertății n'au mai reclamat darea în judecată și restituirea banilor de la acel bandit de zapciți.

La 19 August, guvernul s'a schimbat în locotenență domneasca, conform Reg. organic, compusă din :

Colonel N. Golescu,
Ion Eliade Rădulescu, și
General C. Tell.

Atunci a venit în Bucuresci Falajat Efendi și a recunoscut guvernul în numele Sultanului Abdul-Megid. Consuliș puterilor străine din capitală au mers în palatul domnesc și au felicitat guvernul ca legal.

În timp de trei luni, cât a domnit guvernul Poporului Suveran, nici un fir de păr nu s'a clintit din capul cui-va, și ordinea a domnit în libertatea cea mai absolută.

La 13 Septembrie 1848, Duhamel a intrat cu Turcii în Bucuresci și s'a oprit în fața cazărmei din Dealul Spirei, unde nu mai erau soldați. Căpitanul Dincă a plecat cu pompierii lui de la poliție, a trecut printre artileria turcească, care era înșirată în fața cazărmei din Dealul Spirei, au intrat în cazarmă, s'au pus linie de bătae și au prezentat arma.

Duhamel, care era cu Turcii, voinde cu orice preț să provoace un conflict între Turci și Români cari se declaraseră pentru autonomie și suzeranitate, a făcut pe Turci să bombardeze pe pompierii Români.

Căpitan Dincă, văzând că a căzut un ofițer, Dănescu, și câți-va pompieri, a năvălit asupra tunurilor Turcilor, li le-au luat și le-au îndrep-

tat în contra lor, în fața cărora turcii au fugit.

În acea zi nefastă de 12 Septembrie, membrii guvernului provizoriu au stat toată ziua la postul lor, la ministerul de externe, în casele lui Moravil, și seara au mers la Colcum, consulul englez, care le-a dat pașaporturi și au trecut în Transilvania, numind dictator pe general G. Magheru, care se afla cu tabăra la Traian, în Vâlcea.

La 14 Octombrie 1848, secretarul consulului englez din capitală s'a trimis de Colcum la tabăra de la Traian și a descris generalului Magheru politica muscalilor, cari voiau să pue în conflict pe Turcii cari veniseră la Slatina cu Români cari se declaraseră pentru autonomie și suzeranitate.

Generalul Magheru, în urma decisiunii unui consiliu de război, a disolvat tabăra de la Traian și noi am trecut în Transilvania.

Colonel A. Cristofi.

GUVERNUL DE LA 1848

Buletinul oficial de la 1848, 15 Iunie, publică decretul prințului Bibescu pentru numirea guvernului provizoriu:

President : **Mitropolitul Neofit.**

Miniștri :	}	Ion Eliade Rădulescu.
		Stefan Golescu.
		Christian Tel.
		Ion Câmpinenu,
		C. Bălcescu,
		G. A. Magheru.
		Scurtu.
		C. Romanescu.

Secretariii guvernului provizoriu :

C. A. Rosetti.

N. Bălcescu.

A. G. Golescu.

I. C. Brătianu.

C. Romanescu.

Ministru din întru :

N. Golescu.

Ministru dreptății :

Ion Câmpinenu.

Ministru trebilor din afară :

Ion Voinescu II-lea.

Ministru finanțelor :

N. Filipescu.

Obștescul controlor :

George Nițescu.

Ministru de resbel :

Ion Odobescu.

Ministru instrucției publice :

Ion Eliad.

Vremelnicesc comandant

al gardei naționale :

Scarlat Crețulescu.

President al sfatului orășenesc :

C. Crețulescu.

Șeful poliției capitalei :

Mărgărit Moșoiu.

EMIGRAȚII DE LA 1848

Ion Eliade.	C. Romanescu.
Ch. Tel.	Preotul Radu Șapcă.
Ion Ghica,	Alecsandri,
S. Golescu.	S. Sihlenn,
N. Golescu.	Manega.
A. Golescu.	Marin Naționalul.
Radu Golescu,	Duțulescu.
C. Boliac.	C. Florescu.
Grigere Grădiștenu.	C. Zaman.
C. A. Roseti.	G. Crezzenu.
C. Bălcescu.	I. Bălăcenu.
N. Bălcescu.	Filipescu Curcan.
Gr. Ipătescu.	George Magheru.
Ion Voinescu.	Nițu Magheru.
D. Bolintinenu.	N. Crezzulescu.
A. Zane.	Scarlat Crezzulescu.
C. Crezzulescu.	Maior Lăzureanu.
Pleșoenu,	Colonel Zăgănescu.
Snagoveanu.	Otnescu,
Ion Brătianu.	S. Turnavitu
D. Brătianu.	Fusea
Frații Ionesci Moldoveni.	Gr. Miculescu
Căpitan Deivos.	G. Lazăr
M. Moșoiu.	Ion Maiorescu
N. Apoloni.	A. Laurian
C. Aristia.	M. Cogălniceanu
Gr. Serurie.	A. Florian
Brezoenu C.	Filipescu
N. R. Locustenu.	Ghica
Colonel Christofi.	C. Negri și alții.
Boicea Radianu.	
Măldărescu.	

MARȘUL LIBERTĂȚII

La Junimea Română.

Aidem frați într'o unire,
Intr'un gând, într'o simțire,
Spre altar să 'naintăm ;
Ca s'aducem mulțumire,
Pentru scumpa fericire,
De care ne bucurăm.

Dulce este Libertatea,
Dulce e Egalitatea,
Pentru dânsa să murim.
Dulce este și Dreptatea,
Dulce e Fraternitatea,
Pentru ea să ne jertfim.

Ai să facem jurământul,
Că cu viața-ne pămîntul
Luî Traian, să apărăm ;
Pe stindarde tricolora
Și pe cruce, aurora
Libertății, să jurăm.

Să jurăm, că România
 Nu va mai răbda sclavia,
 Până când noi vom trăi.
 Să jurăm, că înfrățirea,
 Că Dreptatea, că Unirea,
 Devisa noastră va fi.

Ado mâna 'ncoa, țigane,
 Ado mâna, măi cocoane,
 Toți Români! ași sunt frați,
 Ado mâna încoa, streine,
 Ado mâna 'ncoa, vecine,
 Și cu toți vă îmbrățișați.

Nu mai este iobăgie,
 Nu mai este boerie,
 Nu e jug suferitor.
 Azi e pace, Libertate,
 E frăție, e Dreptate,
 E unire, e amor.

Să iertăm dar tirania
 Și cu fiica ei sclavia,
 Să iertăm, să fim iertați
 Să iertăm relele toate,
 Pentru sfânta Libertate,
 Și toți mâinele vă dați.

Și c'o sărutare 'n gură
 Să se stingă ori ce ură,
 Ori ce patimă, ori ce nuor,
 Să 'nălțăm la ceruri glasul

Ca să ne 'ndrepteze pasul
Pe poteca cea cu flori.

Dulce este Libertatea,
Dulce e Egalitatea,
Dulce-al Patrii amor.
O viață avem pe lume,
Pentru țără ș'al ei nume
S'o păstrăm cu mare dor.

1848

C. D. Aricescu

DEȘTEPTAREA ROMÂNIEI

1848

Voi ce stați în adormire, voi ce stați în nemișcare,
N'auziți în somnul vostru acel glas triumfător,
Ce se'nalță pân'la ceruri din a lumii deșteptare
Ca o lungă salutare
Către-un falnic viitor?

Nu simțiți inima voastră că tresare și se bate?
Nu simțiți în pieptul vostru un dor sfânt și
(Romănesc
La cel glas de înviere, la cel glas de libertate
Ce pătrunde și răsbate
Ori-ce suflet omenesc?

Iată! lumea se deșteaptă din adâncă'i letargie!
Ea pășeste cu pas mare către-un țel de mult
(dorit.

Ah! treziți-vă cu dânsa, frații mei de Românie!
Sculați toți cu bărbăție,
Ziua vieții a sosit!

Libertatea'n fața lunei a aprins un mândru sóre,
 Ș'acum neamurile toate către dînsul ațintesc
 Ca un cîrd de vulturi agerî ce cu-aripî mân-

(tuitóre

Se cer vesel ca să sbóre

Către sórele ceresc !

Numai tu popor Român, să zaci vecînic în orbire?
 Numai tu să fii nevrednic de-acest timp refor-

(mator ?

Numai tu să nu ieî parte la obșteasca înfrățire,
 La obșteasca fericire,
 La obștescul viitor ?

Până când să credă lumea, o ! copii de Românie !
 C'orî ce dor de libertate a perit, s'a stins din voi?
 Până când să ne tot plece cruda, órba tiranie
 Și la caru'î de trufie
 Să ne'njuge ea pe noi !

Până când în țara noastră tot străinul să
 (domnească ?

Nu sunteți sătuî de rele, n'ati avut destuî stăpânî?
 La arme! viteji, la arme! faceți lumea să privescă
 Pe câmpia românească
 Cete mândre de Români !

Sculați frați de-același nume ! iată timpul de
 (frăție !

Peste Molna, peste Milcov, peste Prut, peste
 (Carpați

Aruncați brațele voastre cu-o puternică mândrie
 Și de-acum pe vecînicie
 Cu toți mâinele vă dați !

Ha! copii de-același sînge! ha! cu toți într'o unire
 Libertate-acum sa! mörte să cătăm, să dobândim
 Pas, Români! lumea ne vede... pentru-a pa-
 (trief iubire,

Pentru-a mamei desrobire
 Viața noastră să jertfim!

Fericit acel ce calcă tirania sub picioare!
 Care vede 'n a lui țară libertatea re'nviind
 Fericit, măreț acela care sub un falnic soare,
 Pentru Patria sa moare,
 Nemurire moștenind!

Vasile Alexandri.

Libertatea României

(11 Iunie 1848)

Deșteptă-te, o Musă, și cântă libertatea
Divina Libertate, ce nasce Egalitatea,
Frăția și Unirea, ș'al Patrii amor.

Destul, destul, o musă în prada letargiei,
Îți fu gura 'ncleștată de frica tiraniei,
Și tremurați ca frunza la glasul de Stentor.

Ce n'auzi tu că sună trompeta deșteptării,
A deșteptării țerei, și a emancipării,
Pe care nici o dată noi nu o mai speram?

N'auzi un urlet mare ce pân' la cer se 'nalță?
E glasul Libertății, ce poartă în ea viață,
E glasul României adus p'aripi de vînt.

Sunt frații noștri, Musă, ce vin să 'mbrățișeze

Pe frații lor de sânge, să poată s'arboreze
Stindardul liberfății pe clasicu'i pământ.

Ci scólă, și n'ai témă, și fă ca să răsune
A lyrei tale córde, Depoșilor le spune,
Că pentru dîdensii, ora supremă a sunat.

Că d'astă-zî România reintră 'ncoronată
In drepturile séle, că e prenumărată
In statele Europei, ce jugu-a scuturat.

Că astă-zî România e liberă, ferice,
Că ea redobîndește costumele antice,
Și din mormînt ea ese de mórte triumfând.

Că astă-zî toți Români, o nație sunt tare,
Că ei dau mâna astă-zî cu popoul cel mare,
Că toți azi sunt un cuget, un suflet și un gând.

Ah! cîntă, cîntă Musă, divina Libertate,
Că mult, că mult e dulce! O! națiile tóte
Cu drag îmbrățișeză imagina'í divină.

O! cîntă, cîntă Musă, căderea tiranií,
Ce tu ai prorocit'o în secolul sclavií,
Când rău ai biciuit'o fiind încă vergină.

Și spune tu la frații din tótă România
Ce mult póte amorul, unirea și frăția
Ce surpă într'o secundă un tron, ș'al ei tiran.

Să afle Europa, ce astă-zî înviază
La glasul libertății, că încă circulează
In vinele române un sînge de român.

A! dulce Libertate, de ce nu am puterea
Bărbaților de geniū, ce numai cu vederea
Ingheață pe despoții, ce 'n lanț ținu pe popor.

Să pot trîmbița falnic, în astă zi prea mare
D'eternă pomenire, în vîrstele viitoare,
A telle bine-faceri și fruct nemuritor.

Dar ce ore suspinul și lacrima curată
Cu glasul tău le scôte din inimă apăsată,
Nu tămie dulce p'altaru'ți de amor?

Esci bună tu, și blîndă, c'al tău ceresc părinte
Ce semăna în lume acele dulci cuvinte,
Din care azi răsare viața tutulor.

Primește dar tu astă zî o dulce Libertate,
Spre semn de mulțumită omagele curate
Din partea unui popol ce mult a suferit.

Și apără tu Zee, cu aripă protectoare
Iubita Românie, a căreia chemare
A fost a fi 'ntre State, un Stat foarte mărit.

C. D. Aricescu

SERGENTUL

Pe drumul de costișe ce duce la Vaslui
Venea un om, cu jale zicând în gândul lui :
«Mai lungă'mi pare calea acum la'ntors acasă...
«Aș vrea să zbor, dar rana din pulpă nu mă lasă!»
Și bietul om, slab, palid, având sumanul rupt
Și o cămașă ruptă bucăți pe dedesubt,
Pășea trăgând piciorul încet, dar pe a lui față
Sbura ca o lumină de glorie măreață,
Și'n ochii lui de vultur, adânci, vioi și mari,
Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
Opinca'î era spartă, căciula desfundată
Dar fruntea lui de raze părea încoronată,
Calică'î era haina, dar strălucea pe ea
Și Crucea Sfântul Gheorghe, ș'a României Stea.

Românul venea singur pe drumul plin de soare
Când iată că aude fanfare sunătoare
Și vede nu departe în fața lui venind
Un corp de oaste mândră în aur strălucind :
Erau trei batalioane de gardă 'mpărătească
Mergând voios la Plevna cu dors'o cucerească:
In frunte'î Colonelul, sumeț pe calu'î pag
La bravii săi tovarăși privea ades cu drag,

Și inima în pieptu'î bătea cu foc, deșteaptă,
Căci el visa, privindu'î la lupta ce 'î așteaptă.

De-o dată dă cu ochii de searbădul Român
Ce stase 'n loc la umbră sub un stejar bătrân.
Și mult se minunează și nici că'î vine-a crede
Când crucea Sfântul Gheorghe pe sînul lui o vede
S'oprește regimentul, iar bravul Colonel
Se'nchină la drumetu', s'apropie de el
Și 'î zice cu blândețe:—De unde vii, streine?
—Vin tocmai de la Plevna.—Cum e acolo?—Bine.
—Dar aste decorații cum, cine ți le-au dat?
—Chiar Domnitorul nostru ș'al vostru Impărat.
—Dar pentru care fapte?—Știu eu?... Cică drept
(plată
«Că am luat eu șteagul redutei... și pe dată
«Cu el, străpunși de glonțuri, ne-am prăbușit
în șanț...»
—Dar ce rang ai, voinice? — Am rang de...
(Dorobanț !..

Atuncea Colonelul dând mâna cu Sergentul
Se'ntorce, dă un ordin.. Pe loc tot regimentul
Se'nșiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă tirînd al lui picior.

Vasile Alexandri.

RĂSPUNSUL TRANSILVANIEI

(Imitație după «Refrenul Alsaciei de L. Ratisbone»)

Transilvania e femeie de o fire prea sucită :
Ungurul când îi dă mâna zîmbitor și răsfațat,
Ea privirea își o ține îndărătnic pironită
Pe pămîntul peste care dînsul calcă îngâmfat.
—Dar, draguță, dualismul mi te-a dat de soață
mie ;
«Vino 'ncoace mai degrabă; pentru ce te mai
codești ?
«Doar o mică jertfă numai ești îți cer cu zorul ție;
«Ascultînd de-a mea poruncă, ungurește să'mi
vorbești !»

Transilvania l'ațintește c'o privire de oțel,
Apoi fața își întorce cu mîndrie de la el !

—Îți mai cer să uiți trecutul ce de alții te-a
lipește,
«Și de tată și de mamă, de orî-ce rude, d'orî-
ce frați
«Să te lepezi, cer, ca mine, d'azi să cugeți
ungurește ;

«Cer în ochi'mi cu iubire și scpunere să cați,
 «Iar fiind-că limba încă nu îți este cunoscută,
 «Ghizedovuri numeroase am prin țara ta să'ntind
 «Vin de grabă mai încoace, sub mustața mă să-
 rută
 «Și mă lasă mijlocelul, ungurește să'ți coprind.»

Transilvania l'ațintește c'o privire de oțel
 Apoi fața își întoarce cu mândrie de la el !

—A, nu vrei s'ascuți de mine; a, îmi faci îm-
 potrivire ?
 «Vrei să fii în veci română și cu inima de dac ;
 «Vrei să'mi fii merei vrășmașe ? Voi putea eu
 cu 'nlesnire,
 «Ca și fără d'a ta voe unguroaică să te fac.
 «Nu vrei dragostea'mi ferbinte, nu vrei limba'mi
 sgomotoasă
 «Ce răsună ca un tunet ? Nu le vrei, femea rea ?
 «Nn le vrei ! Le vreaă eu însă... În deșert ești
 năzuroasă
 «Dualismul te a dat mie și în veci vei fi a mea !...

Transilvania l'ațintește c'o privire de scântei,
 Apoi sus, spre cer, ridică cu credință ochii ei !

Nicolae Țincu

POPORULUI MARTIR

«Deșteaptă-te române!» cântăm în gura mare;
«Deșteaptă-te, române!» strigăm cu 'nflăcărare,
Dar cântecul se pierde ca sunet în zadar,
Când vorbele 's tot vorbe și fapte nu răsar.

Destul a fost cântarea, n'o mai spuneți într'una;
Vedeți să nu se sfărme d'atâta sgomot struna,
O frați de peste munte, de dușmanii împilați,
S'aũ spus destule vorbe! Toporul apucați.

Și'n unгурul obraznic loviți cu 'nversunare,
Căci alt-fel casa voastră se află în pierzare.
Și'n unгурul obraznic loviți cum știați voi
Să faceți altă dată în vremuri de nevoi.

O frați, porniți pe calea ce duce surs la munte,
Pe unde știu Iancu pe unгурi să'ı înfrunte;
O frați, urcați pe piscuri cu Horia în zori,
Armați-vă ca dînsul cu fulgerul din nori!

Nu, nu mai este timpul de cântece deșarte:
Cămașa ca și Iuda azi unгурul ți-o 'mparte;
Rădică grabnic brațul, martirule popor:
Ajută-te, și Domnul îți vine 'n ajutor!

N. Țincu

Desrobirea Țiganilor

Te slăvesc, o! zi ferice! sfântă zi de libertate,
Tu a cărei mîndră rază sufletul român strebate!
Te slăvesc, o! zi măreață pentru patria' mîi iubită
Tu ce arăți ochilor noștri Omenirea dezrobită!

Veacurî multe de durere aũ trecut cu vijelie
Sub asprime plecând capul unnî neam în
osãddire
Dar românul cu a sa mână rupe lanțul de robie
Și țiganul, liber astă zî, se deșteptă 'n fericire!

Azî e sórele mai falnic! lumea azî e mai voiósă!
Azî în piept inima' mîi crește! azî e viața mea
frumósă,
Căci la glasul libertăței vęd Moldova deșteptată
Și la glasul omenirei o simțesc înduioșată.

Fală 'n lume și mărire pentru tine 'n veci să fie
O! Moldovo, țară mândră! tu ce dai sfânta
dreptate!
Brațul tēu ce sfarmă astă-zî un jug aspru de
robie,
Ție însă-și pregătește viitor de libertate!

Vasile Alexandri

Iași, 31 Ianuarie, 1844.

Eminescu despre Alexandri

(Din EPIGONI)

Și acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice:
Ce cu basmul povestește,— *veselul Alexandri*,
Ce 'nșirând mărgăritare pe a stelei blândă rază
Acum seculii străbate, o minune luminosă,
Acum râde printre lacrimi, când o cântă pe Dridi;

S'aū visând o umbră dulce de argint aripe albe
Cu doi ochi ca două basme mistice, adînce dalbe
Cu zîmbirea de vergină, cu glas blînd, duios,
încet,
El îi pune pe ei frunte mîndru diadem de stele
O aşază'n tron de aur să domnescă lumii rebele
Și iubind'o fără *mărgini* scrie: «*visul de poet*».

S'aū visând cu doina tristă a voinicului de munte
Visul apelor adînce și al stîncelor cărunte,
Visul selbelor bătrîne de pe umerii de deal,
El deșteaptă în sînul nostru dorul țerei cei
străbune,
El invoacă în dulcii icoane a istoriei minune,
Vremea lui Stefan cel mare, zimbru sombru și
regal.

Ginta Rusască

Rusasca gintă e o neghină
Intr'ale lumei ginte mari
Purtând cu sine pesta-bovină
Ce-a moștenit'o de la Tătari!

Cu ritul ei tot înainte
Mereu îndreptă pașii săi
Și de nu ar fi alte ginte
Ar stinge tot în urma ei!

Rusasca gintă e o rugină
Ce tinde-a róde ori ce popor!
La cel mai tare ea se închină
Iar celui slab e-asupritor!

Ingrată, lașă și hrăpitoare!
Sub cer senin și'n aer cald
Sufând cu vifor și ninsóre
Inghetă marea de smarald

Rusasca gintă n'are parte
De ale pământului comori,
De acea fură'n altă parte
Ce adună alții cu sudori!

Dar e teribilă'n mânia
Când brațul ei muncitor
Armat cu cnut și tiranie
Tinde a ucide orî ce popor!

Iar într'o zi când va fi bătă
Și'î va plesni lui dracu 'n gând
Ca s'o întrebe: dragă fată
Ce ai făcut p'acest pămînt?

Ea va răspunde sus și tare:
Stăpâne 'n lume cât am stat
Prin fapte negre și murdare
Pe tine te-am reprezentat.

Fiii lui Traian

Eă, ce fost-am multă vreme
Sub păzirea sorei mele
Făr' să am de ce mă teme
In răstimpurile grele,
Azi, mă vëz cu întristare
Eă, ce-s fiu de-al lui Traian,
Deslipit de trunchiul mare,
Is român Basarabean.

IV

Eă, mai mult, prin viclenie
De la mama fu luat
Și prin neagra mișelie
Intre dușmanî fu băgat

Dar, să fie cât de mare
Acest dușman și tiran,
Eă voiți zice sus și tare :
Sunt român Bucovinean.

V

Doi vlăstarî, dintr'o tulpină
Furăm ambiî deslipiți
Și de soartă asvirliți :
Unu'n Dobrogea vecină,
Alu'n Istria streină

De pământul Dacian
 Unul : sunt un *Dobrogean*
 Cu viața azi senină
 După ce fost-am supus,
 Pe când dragu-mî Istrian
 Și azi e la chin expus : --
 Dar și el de la apus
 Ca și mine : *Dobrogean*
Suntem fiî de-ai lui Traian

IV

Iar cei doi, de la hotare :
 Mureșean și Bănățean
 Să se știe de or care
Că-s tot fiî de-ai lui Traian

«Eû trecuî prin vremuri grele
 «Cu-ai mei mulți și mândri frați
 «Și vëzuî în ăști Carpați
 «Multe fapte negre, rele...

«N'am scăpat nici eû la rëndu-mî
 «De tiranul meu dușman,
 «Ce mă-apasă arătându-mî
 «Barbarismu-î de-African

«Chiar și astăzi mă apasă,
 «Apăsa-l-ar Dumnezeu,
 «Barbarismul nu-și mai lasă,
 «Dar i-oî arăta și eû :

«Mi-o veni și mie ora
 «Să arăt ăstuî dușman :
 «Cum se joacă la noi hora, —
 «Ce pot fiî lui Traian.

«Și a spune lumii tare
 «De-acest crud, barbar tiran,
 «Că-s Român Transilvănean
 «Și că stați la apăsare».

*
 *
 *

Și-ați o singură pornire
 Acești fiii ai lui Traian
 Spre deviza-le «UNIRE»
Sunt Român Moldo-Muntean.

Ilie Dumitrescu Ghiocel

București 1892 August 23

SALTĂ, ROMÂNE...

Saltă, Române, plin de mândrie ;
Cântă, voinice, c'ăi sfărămat
Jugul acela ce'n tiranie
Atâția secolî tu l'ai purtat.

Iată : tiranul tremură, fuge,
Fuge de groaza brațului tău,
Trece Carpații, ș'ast-fel ajunge
Rîsul, ocară neamului său !

Sfântă ȃi de libertate...

Sânta ȃi de libertate,
Fraȃi Români, a răsărit:
Apăsare, nedreptate
Și dureri toate-aũ perit!

Ale tiraniei fiare
Țara noastră mult a strîns:
Aȃi dușmanii toȃi să piară,
Căci dreptatea a învins.

Fraȃi Români, cu toȃi la arme,
Ca să fim învingătorii!
Brațul nostru aȃi să sfarme
Pe dușmanii — apăsătorii.

Auđi buciumul că sună

Auđi buciumul că sună,
Tricolorul s'a'nălțat ;
Cete de eroi s'adună,
Văile adânc răsună ;
Armăsarul a turbat (bis.)

Aduceți mi arme mie,
Dați-mi, dați-mi calul meu :
Vreaă să mor în bătălie,
Nu ca robul în sclavie.

Și mă jur pe Dumnezeu (bis)
Că de-o sută și de-o mie
Nu vreaă, nu vreaă să știu eu!

Românași, copii de bravi, (bis)
Până când să fim noi sclavi, (bis)

Înainte, înainte,
Curgă sângele spureat,
Simță morții în morminte
Că Românul s'a sculat!

LIBERTATEA

Sfânt ș'a tot puternic spirit al libertății !
Dumnezeu, de la cea dintiiă oră a creațiunii
Te-a suflat, ca un zefir, în lumea vivi-feră
Și ți-a zis : să trăești pân' la finitul secolilor...
Spada ta, este *cuvântul*,
Trăsnetul tău, e *idea*,
Armata ta, sunt *națiile*,
Și drapelul tău e *curcubeul*.
Ne luminezi, ne încălzești,
Și'nvârtești acsul mental al universului.
Numai cu o suflare a ta, dărîmî tiranî de pe
tronurile lor
Prin pustiuri și morminte, clădești splendide
cetăți, ș. c. l.

(De pe *Periplanomenos* al lui A. Sutz).

N'AI MONEDĂ? NU EȘTI OM

Incete-orî-ce carte d'a ne mai tot spune
Că învățătura și faptele bune
Sunt în astă lume de vre-un folos ;
Căci astă idee nu are valoare,
E vorbă deșartă, proastă, de prisos.

Nu sunt ore 'n lume ómenî o mulțime
Ce, prin miî de trude, aû științî sublime,
Fapte generoase și cereștî idei,
Și cu toate acestea, redușî a'șî petrece
Viața 'n suferință și ca vai de ei ?

Tacă dar morala să nu ne mai facă
Ast-fel de povață atât de săracă,
Căci numai *moneda* e de lăudat,
Și numai acela ce are monedă
E demn, și capabil, și considerat

Așa dar acela ce vrea s'aibă nume,
Noroc, credit, rude, amici bunî în lume,
Și ca să devie la tóte istet,
Silească-se numai să se 'mbogățească
Prin orî-ce mijlóce și cu orî-ce preț.

Să n'aibă ruşine, nici să'î fie frică
 De nu ştie carte nici cât o pisică,
 De e prost ca găscă şi neomenos,
 Fiind-că moneda îl împodobeste
 Cu învăţatură şi simţ virtuos.

Bogatul pricepe, ştie toate 'ndată,
 E inteligenţa personificată,
 Este mai bun ritor de cât Demosten.
 De la prima vorbă ia aplaudare ;
 E savant celebru, geniū, fenomen

Poate da părere de astronomie,
 De literatură şi filosofie ;
 Poate fi politic şi alt Machiavel,
 Căci i se atestă că are întreaţă
 Enciclopedia încarnată 'n el.

Zică că Parisul este 'n Armenia
 Londra 'n Palestina, Berlinu 'n Serbia,
 Roma 'n Danemarca, Pechinul un sat,
 Bosforul un munte, Viena codru negru,
 Căci i se aprobă c'a zis minunat.

Spună prin expresii orî-cât d'arogante
 Că fu despot Tasso, profanator Dante,
 Samsar Aristide, uzurar Omer,
 Traficator Milton, popă, Bonaparte,
 Căci lui sacrilegiul 'î-e onorifer.

Inşele femeea, fie monstru 'n lume,
 Mănânce obolul văduvelor mume,

Despoaie săracul, pe orb  i pe mut,
R peasc  din gura orfanilor p inea,
Căci tot ce el face e bine făcut.

Aib  conduita cea mai criminală,
Devină  i Jud , iasm  infernală,
Fure, omucid  ca negrii t lhari,
Scamoteze totul, nimic să nu'   pese,
Căci a sa monedă face minuni mari.

El ese din crime curat ca o floare ;
Pentru d nsul legea se calcă 'n picioare ;
El în tribunale e judecător,
 i'n administra ii face ce voe te ;
El e  i'n bisericii sever dictator.

Lui to i cei nemernici cu inime slute
Ii fac tehmenele  i '   zic, pe 'ntrecute,
Că el este-al lumii înger păzitor,
Că el face fala na iunii sale,
 i că el dispune d'al ei viitor.

Este adev r  re, sa  e utopie
Că moneda are putere mai vie
Pe to i scelera ii, pe boi  i-urechia i
'I face să treacă de oameni stimabili?
Iubi i dar moneda  i vă bucura i !

Grigorie Serurie

(Din «Colec iunea de poezii scrise în esiliu»,
Bucure ti, 1858)

Comunicată no  de D. Iuli  Ro ca, cunoscutul
publicist, nepot al autorului.

A MACEDO ROMANILOR

HORA REDEȘTEPTĂREI

Haideți joni, haideți juname,
Strănepoți de-arumăni cu name,
S'lu-acățăm noi cu foc mare
Marile cor de dișteptare
Haideți joni, haideți juname !

Noi cu suflet arumănescu
Trazim corlu-acei junescu,
A scăpăm frați di urbare
Him bunii hili de plasă mare,
Noi cu suflet arumănescu.

Roma este-a noastră mamă
Cu vulturili-lî de malamă :
Năsă-aóce nê aduse,
Cartea-a noastră ași nê spuse :
Roma este-a noastră mamă.

Arumănilii iar se-aprindu

Ia-lî vedem pe-acelî din Pindu,
 Ş'pe-acelî di tu-Arbinušie
 Şi di'tu Machedonie,
 Arumănilî iar se aprindu.

Ghinoa frate, firşirôte,
 Vênu-aţëia nu ţu pôte ;
 Limba-ţi ghine ma tu aperî
 Şi la joc amo s'ascăperî,
 Ghinoa frate, fârşiroate !

Vinoa frate, grâmusteane,
 Brad analtu di pi zeane,
 Arumănlû nu-şî ma chère
 Jócă celnic cu putere
 Sóre frate grâmusteane !

Tu, di Meglin, scumgu frate,
 Astă-zî aflî-a ta 'ndriptate ;
 Agârşia çî-ai arăvdată,
 Jócă-ţi hora-a ta muşată
 Tu, di Meglin scumpu frate.

Vinoa frate de la Pindu,
 Greçili mórte nu-ţi maî vindu ;
 A scăpaşî de-a lor tâeţă
 Tragi-ţi joclu cu mârêţă
 Jone frate de la Pindu !

Haideţi fraţi din Pelistera,
 Dure-arale-avut eû chera !
 Haideţi din Rhodopî ş'din Emu
 Noi ca fraţi çî him s'nê vremu,
 O, bunî fraţi din Pelistera !

Ha! s'jucăm frați cu săltare,
 Plasa-a noastră nu-și ma moare ;
 Ete de căhări trecură,
 Ca s'nê necă nu putură,
 Ha! s'jucăm frați cu săltare.

Frați s'jucăm de aó și ninte
 Ș'totna noi s'avem tru minte :
 Frați avem tru Thesalie
 Marea anóstră-Arumănie,
 Frați s'lucrăm s'u-avem tru minte.

Haideți frați, haideți juname,
 Strănepoți de arumăni cu name !
 Azi a noastră-i deșteptare
 Noi s'lucrăm tri naintare
 Haideți frați, haideți juname.

Cosmu.

Monastir, 25 Decembre 1895.

'N AINTE!

Veniți, veniți să ne unim!
Veniți cu toți să biruim!
La luptă pentru drepturi sfinte
Români-macedoneni 'nainte!

Pe-al Națiunii altar
Aduceți-î cu toții dar:
Iubirea din a voastre piepturi,
'Nainte pentru-a sale drepturi!

Lumină, pace și frăție
Solia noastră să ne fie
Și dominați de gânduri sfinte
Români macedoneni 'nainte!

Imnul Societății Dacia-Traiană

Frații Români, Surorî Române!
Mare-î ziua cea de mâine,
Spre ea mândri să pășim
Liberi, liberi noi să fim!

Până când cu suferința!
Până când cu umilința!
Strănepoții de împărați
Sta-vom încă subjugati?

Dacia-î a noastră țară,
Noi stăpâni dar să 'î fim iară!
Traian, marele 'mpărat
Pentru-aceasta ne-a lăsat!

Vivat «Dacia-Traiană!»
Vivat «Dacia-Romană!»
Pentru dânsa să trăim,
Pentru dânsa să murim!

Costa-Cosma.

Către Români din Pind

Vo! frățiorî, dragii mei,
Cu inimî mari de semi-zei,
Născuți în văi din munții Pind,
Ați auzit voi bubuind?...
Colo spre magicul Bosfor
Luptând popor lângă popor?
Din cuibul vostru n'ați simțit,
Să vede, cum s'au zguduit
Popoarele la răsărit?
In luptă ele s'au înclns
Și nimeni încă n'a învins.
Noi luptă azi nu mai dorim
C'in pace vrem să biruim:
Unire, frățiorii mei,
Cu inimî mari de semi-zei,
La postul nostru să veghiăm
Și ca Români să ne-afirmăm.
Poporul nostru e deștept
Și nimănuî să nu dăm drept
De datine să ni se-atingă,
Orî cine 'n luptă ar fi să 'nvingă.
Iubirea limbei românești
Și datinele strămoșești
Să le ferim de limbî păgâne
Noi santinele române,
Patriotismul vă invoc,
S'alimentăm străbunul foc.
Pe-al Macedoniei altar
C'o dragoste fără hotar.

Petru Vulcan.

APEL PENTRU FRANCIA

Viena 30 Aug. 1870

Toate națiunile de pe pământ, și chiar chinezi aduc contingentul lor în sînge și bani, tributul recunoștinței și simpatiei lor, Franciei eroice și martire, avant-garda civilizațiunii și libertăților omenești, care cea d'intîiu a proclamat *drepturile omului* sprijinindu-le înaintea lumii întregi, prin torente de sînge și comori de sacrificii pentru apărarea dreptului și celor oprimați.

Noi românii, popor de ginte latină, care datorim atît de mult Franciei, rămînea-vom ore înapoi de cele-l'alte națiuni chiar nelatine, cari vin în ajutorul nobilei națiuni, a cărei cauză este legată de cauza tuturilor popoarelor, prin științe, arte, comerțul, industrie, libertate și civilizațiune?

De aceea, basat pe simpatiile universale pentru nobila națiune, și pe sentimentele și datoria de recunoștință, fac apel la inima tuturilor, la caritatea și umanitatea fie-căruia, de orîce naționalitate ar fi, ca să vie în ajutorul marelui națiuni, victimă azi a imperialismului destrăbălat și a unui rebel pe atît de neînțeles pe cît el este de feroce și de barbar.

Guvernul austro-maghiar care datoresce atît

de mult Franciei, care datorește însuși existența sa politică de astăzi, scăpată chiar acum patru ani, când guvernul imperial francez a oprit pe semețul cuceritor, pe trufașul prusian la porțile Vienei; guvernul austro-ungar nu poate a se opune unei opere de caritate și filantropie, dacă nu de recunoștință și simpatie.

Pozițiunea dar a fie-căruia este facilă, dreaptă și legală. Opera nu poate afla rezistență, nici obstacole și adversari. Exercițând-o cu energie și cu bună-voință, se va aduce un serviciu umanității întregi, contribuindu-se la ușurarea atâtor suferinți și nefericiri la cari sunt espuse astăzi sute de mii de familii franceze victime ale unui rebel crâncen, anticivilizator, anti-uman și anti-creștinesc.

Opera umanitară va fi primită cu recunoștință de ómenii ca și de Dumnezeu, și însuși obolul văduvei va fi un balsam bine-făcător la rănile sângerânde.

I. G. Valentinenu.

P.S. Pe când tărîmul era pregătit și entuziasmul pentru Franca creștea din zi în zi și pretutindenți, pe când mii de voluntari și ajutoare imense erau gata a veni în ajutorul Franciei... *capitulează Parisul...* și astfel războiul s-a încheiat. Cele ce au mai urmat, se știe.

I. G. V.

SCRISORI

din timpul resbelului franco-german

Constantinopole, 12 Octombree 1870

D-lui C. A. Rosetti, directorul Românului

Constantinopole, acest mare oraș romantic și comercial al Orientului, a devenit focarul de patriotism național, un centru de reuniune și de înrolare pentru toți Francesii cari vin din toate părțile, ca un potop furios, pentru a merge spre apărarea patriei. Pe toate zilele vede cine-va mulțime de voluntari sosind, uniți din Africa, alții din Asia, alții din Rusia, ș. c. l.

Ieri numai se espediară aproape 300 de noi veniți, pentru Marsilia.

Fiorii de bucurie ar cuprinde inima or cui ar putea vedea cu ce bucurie, cu ce ardore frenetică, cu ce impaciență vin acești fii depărtați ai nobilei și marelui națiunii, cari vor să lupte pentru patrie, să învingă sau să moră. «A învinge sau a muri!» este refrenul ce se aude eșind necontent din gurile lor.

Când intrară în vaporul frances, toți într-o unire intonară nemuritorul cânt al lui Rouget

del'Isle, *Marseliesa*, și apoi: *trăescă Erancia și Republica!* fu ultimul strigăt ce despărți vaporul de miile de spectatori, de toate naționalitățile, ce acopereau țărmii încântătorului Bosfor.

Mulțime de Eleni voluntari erau printre dênșii pentru aceiași sfântă cauză, și cei cari nu cunosceaū pôte limba francesă sau cântul *Marsiliesei*, întonaū cântul resbelic elen, marșul lui *Coroneos*.

Printre francesi erau mulți cu familie și uni ce își părăsiseră familiile, comerciul și toate interesele, ba unii luaseră cu dênșii chiar pe fii lor mai mari pentru a'î învăța cum să móră pentru țara lor.

Vedeți, domnule Rosetti, cât de mare este și pôte deveni o națiune liberă, care esceléză prin asemenea exemple de patriotism!

Imi închipuesc ce pôte fi în Francia, unde ard de impaciință d'a ajunge cu o oră mai înainte, după acest spectacol măreț. care mi-a umplut ochii de lacrimi!...

Când óre vom vedea și pe Români escelând, nu prin asemenea exemple de patriotism, dar cel puțin desceptându-se și scuturând indolența criminală ce'î apasă și le compromite pe totă ziua viitorul? Când vor începe a uita pasiunile personale și de partid, pentru a nu se gândi de cât la mântuirea patriei, la regenerarea și mărirea României?

Un popor care nu scie a lupta ș'a muri pentru drepturile sale, nu merită a trăi.

Cred însă în viitorul popoarelor, și am deplină convingere că Români se vor descepta din această stare de amortire în care i-a afundat un regim sperjur și coruptor.

Până atunci însă : credință, speranță, labóre.

Sórele libertății va resări în curênd și pentru România!

Convins, domnule directore, că veți bine voi a acorda acestor liniî ospitalitatea ziarului d-v., primiți salutările mele cordiale.

P. S. Mâne plec la Marsilia și de aci, cu Dumnezei înaintea.

I. G. Valentinénu

«Românul» din 1870, 24 Brumărel.

Domniei Sale

Domnului

I. C. BRĂTIANU

Deputat, fost ministru, ș. c. l. București

Lion ¹²/₂₄ Noembre 1870.

Stimabile Domnule Brătianu,

Am regretat că înaintea plecării mele pentru Francia, ca voluntar și corespondinte, nu am putut să vă ved, dar vă scriu, precum v'am promis d-v. și domnului Roseti.

Am plecat cu un pas-port grecesc de la Rusciuc, pentru că d. Costaforu, ministrul de interne și d. V. Hiotu prefectul poliției, m'au refusat un pas-port românesc.

Am plecat dar cu inima sdrobotită, după ce am publicat un apel către Români de a veni în ajutorul Franciei.

Am plecat cu credința în viitor și cu hotărîrea neștrămutată de a muri mai bine în libertate, de cât a trăi în despotism și sub un regim strein și înstreinat.

Am trecut prin Constantinopole, Elispont, Asia minoră, Calipolis, Mitilini, Troada, Tenedos, Arhipelagul, Pirea, Atena, Peloponesul, Egea, mările: Mediterana, Marmara, Adriatica, Ionică, Candia, Islanda, Orego, Palermo, Sicilia, Neapole, insulele Calabriei, insulele Ionice, Sardinia, Etna, Monte-cristo, Elba, Corsica, Caprera, Mesina, Tulon, Marsilia, Avignon, Valența ș. c. l. t., și astăzi, mulțumită cerului, mă aflu în Lyon unde este cuartirul general de înrolare al marelui cetățen și soldat al libertății Giusepe Garibaldi, și unde m'am înrolat ca voluntar în armata de Vosges, corpul Stelei, prin următorul act de înrolare :

— REPUBLIQUE FRANÇAISE —

«Liberté, Egalité, Fraternité»

*Comité militaire italien d'enrolement pour
l'armée de Vosges*

No. de matricule 315

*Feuille d'enrolement volontaire pour la durée
de la guerre*

Le nommé I. G. Valentiniano

*fils de..... et de....., né à Pitesti
le 5 Juillet 1832, déjà . . .*

Declare s'être engagé volontairement pendant la durée de la guerre pour la Défense de la

republique française, et de se soumettre aux lois de discipline militaire.

Marseille le 9 Novembre 1870.

Signature de l'enrolé

Place du scéau

Président du Comité

H. MARIANO

NO.

A! onor. domnule Brătiene! Dacăți putea să vedeți d-v. și toți Românii entuziasmul frenetic ce există aici, sentimentele de ură și răsbunare ce nutresc Francesii contra năvălitorilor, și cu ce bucurie electrică se duc toți ca să moră pentru patrie și republică!...

Cuvântul e slab pentru a putea descrie realitatea faptelor.

Totă Franța e în picioare. Ea a devenit un vulcan gata de a înghiți pe toți năvălitorii. Pretutindenii nu se vede de cât uniforme și voluntarii din toate țările și de toate armele cari vin ca un potop în toate zilele și din toate părțile...

Numai, vai! Românii nu se ved de cât prea puținii! ce mult am câștiga noi Românii, popor latin, dacă am trimite o legiune română în Franța, sub comanda lui Garibaldi, precum au făcut mai toate națiile civilizate și liberale.

Un căpitan Garibaldian, Orsini, văr al ilustrei victime ghilotinată sub Napoleon al 3-lea și cu care conlocuesc, este dispus, cu autorizarea generalului Garibaldi a veni în România

pentru acest scop. Propage și susție Români acěstă idee salutarie a cărei realizare ar putea aduce rezultate mari pentru viitorul țerei nóstre.

În Franția, pe lângă un entusiasm frenetic, apoi nu vede cine-va de cât sacrificiul pe altarul patriei și al republicei. Mișcări militare în toate părțile și în toate clasele societății. Donațiunile avuțiilor curg ca un isvor nesecat și dă-tător de viață. Unii vin, alții plécă pentru res-bel. Nu se aude pretutindenii de cât cântece resbelnice însoțite de noii sacrificiul, cântecele nemuritoare ale Marsiliezei, Girondinor ș. c. l. t. pe care le execută însuși copii și femeile pe strade și prin casele lor.

Cu asemenea fi, este cu neputință ca Franția, marea națiune, să nu fie triumfătoare cel puțin moralmente.

Sunt la casarmă împreună cu vr'o 6000 voluntari Italiani, Poloni, Eleni, Elvețieni, Engleși, Americani, Turcoși, și nu mai știu ce. Teribili sunt Turcoși cu ochii lor scînteetori, cu privirea sălbatică, dar rezoluți și implorabili ca mórtea.

Pe tot momentul așteptăm ordinul de plecare la Tours, Orleans sau aiurea. Unii însă susțin că armata din Lyon va sta aici în garnisonă pentru defensivă și apărarea orașului care, de alt-fel este foarte bine fortificat în cas de a fi atacat de Prusieni, cea ce nu cred.

Vă scriu din casarmă în mijlocul tumultului a miș de voci și de focuri de exercițiu.

Ce frumoși sunt voluntarii republicei! Mă trec lacrămile de bucurie când îi privesc.

Primim fie-care câte un franc pe di cu care trebuie să ne întreținem. Suferim de frig și de lipsă, cu toate acestea lumea este veselă și hotărîtă a *muri sau a învinge*.

Un ordin al guvernului apărării naționale decretă, că și preoții și călugării trebuie să ia parte la resbel. Se iaă clopotele de pe la biserici, cu voea enoriașilor pentru facere de tunuri.

Dar... generalul nostru Frapoli a venit... este un venerabil Garibaldian care a luat parte la toate campaniile și are multă simpatie pentru Români.

Intrerup dar scrisoarea mea și rămân al d-v. cu stimă și devotament.

I. G. Valentineanu

D-lui V. A. Urechidă

Profesor universitar.

Primum, de și târziu, următoarea epistolă din Lion, de la d. J. G. Valentineanu.

Lion, 3 (15) Noembei, 1870.

Cetățene Redactor!

Spectacolul măreț ce înfățișază Franța republicană, lumei întregi, prin îndoița și eroica sa luptă contra Teutonilor și contra bonapartiștilor legitimiști sau orleaniști, umple inima tuturilor de entusiasm și admirațiune pentru această nobilă națiune. In adevăr, a vedea cine-va ardorea frenetică a Francesilor pentru Republică, ura și rezbunarea ce nutresc acești fi ai libertăței contra cuceritorilor și cu ce bucurie, cu ce ardore electrică plécă mare și mic, tîner sau bătrân, însurat sau celibatar ca

să moară pentru Patrie și Republică, este cu neputință ca să se mai îndoască despre reușită.

Pretutindenii nu vede cine-va de cât mișcări militare, uniforme și voluntari din toate țările și de toate formele, cari curg ca un potop nesfârșit, numai, vai! Români, nu se ved, afară de vre-o câțiva!... A! ce mult am câștiga noi Români, popor de rasă latină, dacă am trimite o legiune română, sub comanda marelui și ilustrului cetățean și soldat al libertății, Garibaldi, precum au făcut alte națiuni cari nu sunt de sânge latin și nu au pute nevoe de francia, precum avem noi Români.

Voluntarii italieni, poloni, eleni, americani, englezi, elvețiani, spanioli, până și chiar chinezi au venit și vin neconținut ca să ofere brațele și viața lor, Republicei Franceze.

Nu se aude pretutindenii de cât cântece martiale și nemuritoarele cânturi ale Marsiliezii și Girodinilor pe cari le cântă însuși copiii și femeile pe strade și prin casele lor.

S'a format o legiune de amazone sub comanda unei noi Ioana d'Arc al cărei nume mi scapă în acest moment.

Clerici și enoriași se întrec a oferi care mai de care clopotele bisericilor lor pentru facere de tunuri, și femeile oferă bijuteriile și sculele lor de lux.

Clerici și călugări se înrolază, uni de voe alții de nevoe în armată.

Subscrierile voluntare și darurile patriotice curg din toate părțile pe altarul Patriei și Republicei.

Cetățenii notabili și proprietarii avuți să ofere pentru ambulante, și ca voluntari, pentru apărarea țerei.

Să sfărîmă statue și monumente colosale na-

poleoniste de bronz și marmură, espuse până acum pe strade și pe piețele publice; să șterg toate numirile și inscripțiunile imperialiste de pe locuri publice, înlocuindu-se cu numiri republicane și naționale.

Caricatură și scrieri satirice de tot felul se afișează pe toată ziua contra bonapartiștilor și legitimiștilor, atât de mare e ura poporului contra magnaților săi de altă-dată, și atât de profund este simțimentul răzbunărei contra acestei secte blestamate de oameni. Pare că Francezii ar voi să piară până și chiar numele și suvenirea acestor vipere moderne ale némului omenesc.

Artiștii dramatici din Lion au oferit zilele acestea, orașului și Patriei o frumoasă mitralieză, căreia 'i-au dat numele de «Favorita». Ei bine! Era ceva încântător și feeric a vedea pe «Favorita» artei dramatice acoperită de flori și stindarde naționale, purtată ca o cochetă în tot orașul, de zecimi de miș de oameni în mijlocul muzicilor și a cânturilor naționale, a aplauzelor generale și frenetice.

Orașul Lion are fortificațiuni teribile, și poate rezista mult timp, în caz de a fi atacat de inamic, ceea ce nu cred.

Zilele trecute s'au adus aici câte-va sute de nemți prizonieri cu oficerii lor, dar îndată s'au transportat aiurea.

Pe totă ziua așteptăm ordinul de plecare pentru Tours, Orleans sau Paris, unii însă pretind că armata de Lion caută să stea aici de garnizonă pentru apărarea orașului, când ar fi amenințat, ceea ce 'mi pare neprobabil, căci ar găsi pepturi și brațe capabile de a le opune o rezistență crâncenă și distrugătoare.

Toți se așteaptă la lovitura teribilă și deci-

sivă care are să hotărască sórta Franței și a multor popóre. Deslegarea dramei sângeróse nu póte întârzia mult, atât e de mare impaciencia Francezilor de a sfîrși o dată cu cuceitorii. Credința tutulor este că Franța va esi victoriósă, până în cele din urmă, din această stare teribilă și necunoscută încă în analele istoriei.

Și cu asemenea patriotism și abnegațiune, cu ast-fel de fi entusiasmați și resoluți, este cu neputința ca o națiune să nu triumfe, cel puțin moralmente.

Franța tótă e în picioare. Ea a devenit un vulcan gata a înghiți pe inamic. «A învinge sau a muri» este refrenul general care ese din tóte piepturile și din tóte gurile.

Armata ținutală s'a format și se formeză în tóte departamentele libere. Ridicarea în mase este ceva înfiorător. Țerani întră armați cu tot felul de unelte distrugétóre.

'Ți comunic aceste câte-va rînduri ca trăsuri caracteristice ale situațiunei, în mijlocul a mi de voci și de focuri de esercițiú. A! dacă regele Prusiei și consilierii săi ar fi știut ce va să zică un popor liber și resolut, ordele sale s'ar fi întors mai bine în Germania, de cât să stea în Franța unde nu 'și pot afla de cât mormêntul.

I. G. Valentineanu

P. S. In acest moment mare ntusiasm și bucurie, produsă de ultimele nuvele sosite de la teatrul de rezbel și din prejurul Parisului.

Gambeta s'a coborît dintr'un balon în uralele entusiaste a decimii de mi de ómeni.

(Informațiunile).

Prea onoraților și prea stimaților domni
 George Baritz, Iacob Mureșeanu, Dumba,
 Frați Mocioni, Babeș, Hodoș, Roman, V. Popovici,
 Bologna, Rațiu, Hurmuzache, Baron Mustăță,
 baron Stircea Lupu, Ilie Măcelaru ș.c.l.

Generalul Ludovic Frapoli însărcinat al guvernului republicei franceze și al generalului comandant Garibaldi de a forma la Lyon un corp de armată internațională ausilieră, reprezentând toate armele și națiunile, a bine-voit a'mi încredința nobila și delicata misiune de a forma, în toate părțile României comitete care să se însărcineze cu înrolarea de voluntari de toate naționalitățile, și cu expedierea lor la Constantinopole de unde vor fi transferați la Marsilia de către mesageriile Franceze puse din ordinul guvernului republicii, la dispozițiunea comitetelor de voluntari.

Reprezentanții diplomatici ai republicei franceze au primit, ca și mesageriile, ordine din partea guvernului republicei, de a libera oricâte pasporțe s'ar cere de comitete și subsemnatul pentru transportul voluntarilor în Franția.

Asăstă nouă armată, gata a se forma, reprezintă, precum vedeți prea onor. Domni, un dublu caracter: *unirea și libertatea popórelor.*

Ea va purta numele de: *Armata Stelei*, și comandată de generalul Garibaldi, va juca un rol însemnat în viitorul popórelor.

Convins dar de sentimentele D-v românești și democratice, am onórea a vă invita, prea onor. și stimați Domni, ca să procedați imediat, fie-care în localitatea sa, la formarea comitetului român de voluntari pentru armata auxiliară de Vorges, corpul Stelei, de sub comanda supremă a generalului Garibaldi.

Comitetul, odată format se va pune în relațiunii directe cu generalul Frapoli, comandantul șef al armatei Stelei, care va trimite comitetului D-v mijloacele de transport al voluntariilor pentru Constantinopole și Marsilia. Odată ajunși în Franca, voluntarii vor fi echipați, uniformați și întreținuți în contul guvernului frances, clasificați fie-care după naționalitatea, gradul și arma fie-căruia, conform regulamentelor și legilor militare franceze.

Am dar convingerea deplină, on. și stimați confrați, că sub inițiativa d-v patriotică și liberală, rezultatele vor fi destul de productive, și România va fi reprezentată ast-fel într'un număr destul de recomandabil în această mare luptă internațională de care e legată sorta lumii întregi, și în particular a Românilor.

Nu'mi rămâne deci de cât a vă felicita mai dinainte pentru frumoasa inițiativă ce veți lua, și a striga împreună cu d-v :

Trăiască Franca și România !

Trăiască ginta latină !

Trăiască membrii și inițiatorii comitetelor române de voluntari.

I. G. Valentinénu

Delegat al corpului Stelei și al generalului comandant

P.S. Orice colecte și daruri patriotice sunt primite cu recunoștință de armata Stelei.

NB. Scrisori identice s'aũ trimis și capilor bisericeii române : mitropoliților, baron de Șaguna, Suluț, Vancea, Hacman Popea, mitropoliților Ungro-Vlahiei, Moldovei și Sucévei și tuturilor episcopilor români.

Corpurile Legiuitoare

1886, Decembre.

*Domnule Preşedinte,
Domnilor Deputaţi,*

Încă din anul 1881 să făcuse o propunere sub-scrisă de mai mulţi domni Deputaţi pentru a se acorda şi sub-semnatului o pensiuine saă recompensă naţională.

Acea propunere care, de atunci şade îngropată în arhivele secţiunilor, era basată pe următoarele considerante :

La anul 1854, pe când mă aflam student în clasa a şasea gimnasială din Bucureşti, am fost arestat la Piteşti şi condus de baionete moscovite în Rusia, pentru opiniunile şi sentimentele naţionale ce am manifestat, împreună cu ţara, cu ocasiunea invasiunii armatelor străine la noi. Am fost aruncat în diferite temniţe şi suterane umede, la Chiev şi Saratof (drumul Siberiei) în timp de aproape trei ani, suferind toate brutalităţile şi privaţiunile până ce, graţie victoriei armatelor aliate din Crimeea, am fost liberat în virtutea tractatului de Paris şi trimis în patrie, tot sub escortă de baionete ruseşti, până la frontieră.

După reînturnarea mea în ţară am participat la toate luptele politice în calitate de dia-rist, şi în timp aproape de trei-şeci ani am fost

victima mai multor persecuțiuni odioase, suferind și trei-zeci și patru întemnițări politice de la diferitele guverne în luptă cu partidul liberal la putere, în cât sănătatea mea s'a sdruncinat ast-fel că chiar vederile imi sunt amenințate, după cum se constată din certificatele medicale care se află în secțiunile camerei, anecsate pe lângă acea propunere, și din care rezultă că am contractat și un reumatism cronic provenit din temnițele ce am suferit în Rusia și în țară.

Redus dar astăzi într'o pozițiune fizică cu totul compromisă, și convins de sentimentele de dreptate și de umanitate ce însuflețesc inimile vechilor luptători și junilor reprezentanți din noua generațiune cărora națiunea le a încredințat mandatul de deputat în această onorabilă cameră, viu cu cea mai vie credință să invoc dreptatea și mărinimia Domniilor Vóstre, rugându-vă ca să bine-voiți a face să mi se acorde o pensiuine cu care să pot întreține o viață de infirmități la bătrânețe, precum acest act de mărinimie l'a acordat camera națională și unora din colegii mei de esil, repausatul Constantin Gheorghe Florescu și C. Crețenu.

Am credință nestrămutată, Domnule Președinte și Domnilor Deputați că această onorabilă Cameră va bine voi a veni în ajutorul unui cetățean care și-a expus tinerețea și sănătatea pentru patrie și drepturile ei, cu același devotament și abnegație cu care și-o espune un adevărat soldat al patriei.

Primiți onor. domnule Președinte și onor. d-ni Deputați încredințarea deplină a vieii mele recunoștințe și a profundului meu devotament

Ión Gh. Valentineanu

Director-proprietar al ziarului «Refroma»

PROPUNERE

Având în vedere că domnu Ión Gh. Valentineanu, proprietar redactor al ziarului *Reforma* a suferit numeroase întemnițări și esil de trei ani în Rusia, din care cauză a dobândit și un reumatism cronic care 'i-a slăbit și îi amenință vederile, precum aceasta se constată și din certificatele medicale ale domnilor doctori Felics, Fiala și Vigniali, prezentate Camerei.

Având în vedere că Camera legislativă de la 1868, într'un cas analog, a votat o recompensă colegilor său de esil, repausașilor C. G. Florescu și C. Crezzenu.

Considerând că d. I. G. Valentineanu, ajuns într'o vârstă înaintată, e lipsit de mijloacele existente și redus într'o pozițiune cu totul delabrată din cauza luptelor politice și suferințelor ce a încercat în timp aproape de trei-zeci ani.

Având în vedere că d. I. G. Valentineanu poate fi considerat, cu drept cuvânt, între bătrânii luptătorii cari s'aú devotat patriei și binelui public;

Pentru aceste motive, propunem următorul:

PROECT DE LEGE

Art. I. Se acordă domnului I. G. Valentinenu o pensiuone viageră de pe fie-care lună.

(Urmează subsemnăturile domnilor deputați).

AFORISME ARABE

Aforismii conțin o mulțime de sentințe și de învățăminte pline de înțelepciune pentru viața practică. Dăm aci eâte-va din ele :

Omul nu poate aprofunda propria sa ființă, necum să înțeleagă divinitatea. Creatura pătrunde pe creatorul care a creat totul. — Omul cel mai bun e acela, care aduce mai mult folos lumii. — Învață de la oricine ! — Omul are datoria să lupte pentru avantajul său, dar nu să și piardă timpul în lupte nefolositoare. — Bogăția e de mai puțină valoare de cât știința ; știința apără, bogăția trebuie apărată. — Numai între oameni se întâmplă, ca unul să cântărescă mai mult de cât o mie. — Oamenii și cărțile trebuie să se îndrepteze neconținut — Nică un om nu e fără greșală ; cine caută o amiciție durabilă, să nu se izbescă de nimicuri. — Frumusețea limbajului este în scurtimea expresiunii. — Deptatea asigură existența statelor. — Blandețea este sublimitatea umană.

— Lovitura unui amic e îndoit de dureroasă. — Mai bine singur, de cât în societate rea. — Oamenii însemnați au obiceiuri speciale. — Zidul a întrebat pe cuiu : De ce mă găuresci ? Cuiul

răspunse : Intrăbă pe acela, care mă lovesce.—
 Un sfat bun, este o faptă bună. — Dumnezeu
 nu iubește pe acela, care 'și chinuesce servi-
 torii. — Plătesce pe lucrători până nu i s'a us-
 cat sudórea de pe frunte. — Când esci mînios...
 șezi pe scaun ! Din tinerețe trebuie să ne de-
 prindem cu politeța. — Frumusețea nu stă în
 haine frumoase, ci în moravuri frumoase. — Dacă
 faci bine unui om bun, l'ai îndatorat, iar un
 om rău îți devine prin acesta un dușman. —
 Fie-care om are două lăzi : într'una păstrează
 greșelile altora, în alta pe ale sale ; dar arată
 numai pe cele d'intăiu. — Când ești în drept,
 nu ttriga. — Cine onorează bătrânețele și nu iu-
 besce tinerețele, nu e dintre hoii. — Ferice de
 acela care, avënd de a se ocupa de propriile
 sale greșeli, n'are timp să se ocupe de ale al-
 tora. — Omul e ca și pomul ; cât timp are póme
 e vizitat de ómenii ; după ce s'aũ adunat pó-
 mele, pomul e părăsit de toții.

DÂMBOVIȚA

Sus din munte curge 'n vale
Apă dintr'un mic isvor,
Care șerpuind prin cale,
Murmură încetișor :

Dâmboviță apă dulce,
Cin' te bea nu se mai duce.

Timpul trece, apa curge,
Nu mai vine ce-a trecut,
Dar, ăst riū a fost și merge,
Și va fi în veci plăcut.

Dâmboviță apă dulce
Cin' te bea nu se mai duce.

Riū cu unda ta cea lină,
Cu dreptate lăudat,
Tu cu matca'ti nisipoasă
Și cu unda'ti cristalină,
Murmuri, murmuri ne 'ncetat :

Dâmboviță apă dulce,
Cin' te bea nu se mai duce.

Riuleț eū de tine sunt departe
Și mie-e dor,
Faci ca patria să uite,
Un strein și călător.

Dâmboviță apă dulce
Cin' te bea nu se mai duce.

VERIFICAT
2017

De acelaș autor :

1. Biografia ómenilor mari scrisă de un om mic.
2. Despre administrația guvernului de la Balta-Liman.
3. » guvernul lui A. Ghica-Vodă.
4. » Bibescu-Vodă.
5. » corespondența secretă a lui Vogoride.
6. Austria în principate.
7. Documentele relative la administrația guvernului interimar de la 1856-57-58.
8. Misterele Londrei, 3 volume.
9. Doctorul Negru.
10. Cugetări, maxime, proverbe, anecdote și cânturi politice din toate provinciile românești.
11. Cucerirea lumii de către Evreii.
12. Evreii în România și în alte state.
13. Noptile Constantinoplei.
14. Scopii.
15. Esiliul Românilor în Rusia cu testamentul lui Petru cel Mare. Mișcarea de la 9-11 Iunie 1848. Poesii politice. Scrisori din timpul resbelului franco-german. Aforisme arabe.

OPERE ITALIENE :

Norma.
Macbet.
Lucreția Borgia.
Robert Diavolul.
Bărbierul de Sevilla.
Africana.
Rigoletto.
Traviata.
Lucia.
Trovatore.

Ernani.
Faust.
Evreica.
Aida.
Maria de Roan.
Don Pascal.
Favorita.
Dinorah.
Nabucodonosor.

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
1987

Va apare în curând :

1. *Memoriile mele.*
2. *Colecțiune de articole de fond, publicate în ziarul «Reforma» în decurs de 30 ani.*
3. *Amorul trădat și răzbunarea.*
4. *Destinul.*